

Kl. 12.00–16.35

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 8, 9, 12–16, 19–21, 26 och 27 juni justerades.

§ 2 Anmälan om förändring i regeringens sammansättning

Från statsminister Stefan Löfven (S) hade följande skrivelse kommit in:

Till riksdagens talman

Förändringar i regeringens sammansättning

Jag har i dag fattat följande beslut om regeringens sammansättning.

Anders Ygeman har entledigats som statsråd.

Anna Johansson har entledigats som statsråd.

Gabriel Wikström har entledigats som statsråd.

Heléne Fritzon har förordnats som statsråd.

Tomas Eneroth har förordnats som statsråd.

Stockholm den 27 juli 2017

Stefan Löfven

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade

att *Anders Ygeman* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 27 juli, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Anders Österberg* (S),

att *Anna Johansson* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 27 juli, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Shadiye Heydari* (S),

att *Serkan Köse* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 september, varigenom uppdraget som statsrådsersättare skulle upphöra för *Anders Lönnberg* (S) samt

att *Mats Persson* (L) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 7 augusti, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Camilla Mårtenssen* (L).

§ 4 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Daniel Sestrajcic* (V) av sagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 31 augusti.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade

att *Hanna Gedin* (V) av sagt sig uppdraget som ersättare i riksdagen från och med den 31 augusti,

att *Tomas Eneroth* (S) av sagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen från och med den 31 augusti,

att *Mia Sydow Mölleby* (V) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden från och med den 31 augusti och

att *Stefan Holgersson* av sagt sig uppdraget som justitieombudsman från och med den 18 september.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 5 Anmälan om ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde

att *ClasGöran Carlsson* (S) inträtt som ersättare för statsrådet *Tomas Eneroth* (S) från och med den 27 juli och

att *Sultan Kayhan* (S) inträtt som ersättare för statsrådet *Ylva Johansson* (S) under tiden den 27 juli–22 oktober.

§ 6 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Anders Österberg* (S) inträtt som ersättare för *Arhe Hamednaca* (S) under tiden för hans ledighet den 27 juli–22 oktober.

Därmed hade *Mattias Vepsås* (S) uppdrag som ersättare upphört.

Förste vice talmannen anmälde att *John Widegren* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Andreas Norlén* (M) under tiden för hans ledighet den 11 september–31 december.

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Anders Ygeman som ledamot i krigsdelegationen, i Utrikesnämnden, i valberedningen och i riksdagsstyrelsen samt som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation, Eva-Lena Gustavsson som suppleant i konstitutionsutskottet och i civilutskottet under Jonas Gunnarssons ledighet samt Jamal Mouneimne som suppleant i utrikesutskottet under Katarina Köhlers ledighet.

Förste vice talmannen meddelade att Liberalernas riksdagsgrupp anmält Nina Lundström som suppleant i konstitutionsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen
Anders Ygeman (S)

ledamot i Utrikesnämnden
Anders Ygeman (S)

ledamot i valberedningen
Anders Ygeman (S)

ledamot i riksdagsstyrelsen
Anders Ygeman (S)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation
Anders Ygeman (S)

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet
Nina Lundström (L)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 31 augusti 2017–2 februari 2018* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Eva-Lena Gustavsson (S)

suppleant i civilutskottet
Eva-Lena Gustavsson (S)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 31 augusti–15 oktober* till

suppleant i utrikesutskottet
Jamal Mouneimne (S)

§ 8 Anmälan om ordförande i EU-nämnden

Förste vice talmannen anmälde att *Jonas Eriksson* (MP) valts till ordförande i EU-nämnden från och med den 15 juli.

§ 9 Anmälan om gruppleddare för partigrupp

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Anders Ygeman* som gruppleddare för partigrupp från och med den 8 augusti.

§ 10 Anmälan om interpellationer

Förste vice talmannen anmälde att 30 interpellationer hade framställts.

§ 11 Anmälan om skriftliga frågor och svar

Förste vice talmannen anmälde att 174 skriftliga frågor hade framställts och att 204 svar på skriftliga frågor hade kommit in.

§ 12 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer

Förste vice talmannen anmälde att följande interpellationer inte skulle besvaras på grund av Anna Johanssons entledigande som statsråd:

2016/17:424 Direktflyg från Sverige

av Edward Riedl (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:425 Kritiken mot förslaget om en flygskatt

av Edward Riedl (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:427 Flygskatt och miljövinster

av Edward Riedl (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:428 Arlandas konkurrenskraft

av Edward Riedl (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:558 Förnyelse av körkortet för FN-svenskar i Somalia

av Kerstin Lundgren (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:586 Transoceana direktanlöp till Göteborgs hamn

av Lars Hjalmered (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:587 Transportstyrelsens hantering av sekretessbelagda uppgifter

av Mikael Oscarsson (KD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 13 Anmälan om uteblivna svar på skriftliga frågor

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Förste vice talmannen anmälde att följande skriftliga frågor inte skulle besvaras på grund av Anna Johanssons entledigande som statsråd:

2016/17:1735 Icke-säkerhetsklassade utländska personers tillgång till hemlig information från Transportstyrelsen

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1736 Infrastrukturministerns åtgärder med anledning av att icke-säkerhetsklassade personer i utlandet haft tillgång till hemlig information från Transportstyrelsen

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1737 Inrikesministerns information med anledning av icke-säkerhetsklassade personers tillgång till hemlig information hos Transportstyrelsen

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1738 Inrikesministerns åtgärder med anledning av att icke-säkerhetsklassade personer i utlandet haft tillgång till hemlig information från Transportstyrelsen

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1739 Försvarsministerns information med anledning av att icke-säkerhetsklassade personer i utlandet haft tillgång till hemlig information från Transportstyrelsen

av Hans Wallmark (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1743 Dumpade bilar

av Sten Bergheden (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1753 Trängselskatt och integritetsskyddet vid brott mot föreskrifter

av Nina Lundström (L)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1754 Upprustning av Kinnekullebanan

av Sten Bergheden (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1756 Åtgärder mot bilmålvakter

av Roger Haddad (L)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 14 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:

prot. 2016/17:43 för torsdagen den 29 juni från försvarsutskottet och

prot. 2016/17:39 för torsdagen den 24 augusti från skatteutskottet.

§ 15 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:578

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:578 Arbetsförmedlingens nedläggning av lokala kontor

av Mikael Dahlgvist (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 14 september.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 23 augusti

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:580

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:580 Rekrytering av internationell kompetens av Sofia Fölster (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 september 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 30 juni 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2016/17:603

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:603 Terrorhot mot järnvägen av Per Klarberg (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 september 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 28 augusti 2017

Näringsdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:606

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:606 Trafikplikt på flyglinjen Mora–Arlanda av Peter Helander (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 september 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 29 augusti 2017
Näringsdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2016/17:133
31 augusti

Interpellation 2016/17:607

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:607 Skyddade identiteter
av Lotta Finstorp (M)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 september 2017.
Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 29 augusti 2017
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Magnus Bengtson
Expeditions- och rättschef

§ 16 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

- 2016/17:FPM97 Förslag till EU:s årsbudget för 2018, till finansutskottet
- 2016/17:FPM98 MRV CO2 tunga fordon *KOM(2017) 279* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM99 En konvention om verkställighet av medlingsöverenskommelser, till justitieutskottet
- 2016/17:FPM100 Förslag till förordning om en europeisk solidaritetskår *KOM(2017) 262* till kulturutskottet
- 2016/17:FPM101 Eurovinjettdirektivet *KOM(2017) 276*, *KOM(2017) 275* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM102 Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union *KOM(2017) 291* till finansutskottet
- 2016/17:FPM103 Förordningarna om kör- och vilotider och färdskrivare *KOM(2017) 277* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM104 Ändringar av EU:s tillstånds- och godsförordningar *KOM(2017) 281* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM105 Ändring av direktiv om användning av hyrda fordon för godstransporter på väg *KOM(2017) 282* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM106 Direktiv om kompatibla elektroniska vägtullsystem *KOM(2017) 280* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM107 Ändringar i kontroldirektivet för kör- och vilotider samt utstationeringsdirektivet *KOM(2017) 278* till trafikutskottet

- 2016/17:FPM108 Förordning om harmonisering av bruttonationalinkomsten *KOM(2017) 329* till finansutskottet
- 2016/17:FPM109 Förhandlingsmandat för en överenskommelse mellan EU och Ryssland om ett rättsligt ramverk för Nord Stream 2, till näringsutskottet
- 2016/17:FPM110 Direktiv om informationsskyldighet vid gränsöverskridande skatteupplägg och automatiskt utbyte av upplysningar om sådana *KOM(2017) 335* till skatteutskottet
- 2016/17:FPM111 Förordning om rättvis konkurrens inom luftfarten *KOM(2017) 289* till trafikutskottet
- 2016/17:FPM112 Strategisk ansats till resiliens *JOIN(2017) 21* till utrikesutskottet
- 2016/17:FPM113 Europeiska handlingsplanen för försvarsfonden och försvarsindustriprogrammet *KOM(2017) 295*, *KOM(2017) 294* till försvarsutskottet
- 2016/17:FPM114 Det europeiska försvarets framtid *KOM(2017) 315* till utrikesutskottet
- 2016/17:FPM115 Ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland *SWD(2017) 148*, *KOM(2017) 331* till finansutskottet
- 2016/17:FPM116 Meddelande om EU:s bidrag till ett reformerat Iterprojekt *2013/14:FPM4*, *KOM(2017) 319* till näringsutskottet
- 2016/17:FPM117 EU:s framtida finanser *KOM(2017) 358* till finansutskottet
- 2016/17:FPM118 Förordning om en europeisk privat pensionsprodukt *KOM(2017) 343* till finansutskottet
- 2016/17:FPM119 Förordning om systemet för lokalisering av domar mot tredjelandsmedborgare (Ecris-TCN) *KOM(2017) 344* till justitieutskottet
- 2016/17:FPM120 Ny förordning för byrån för it-stöd (eu-LISA) *KOM(2017) 352* till justitieutskottet
- 2016/17:FPM121 Ändring av artikel om clearingsystem i stadgan för Europeiska centralbanken, till finansutskottet

§ 17 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2016/17:212 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

2016/17:211 till socialutskottet

EU-dokument

KOM(2017) 240 till näringsutskottet

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka riksdagens ledamöter och särskilt Christian för tålamodet. Tyvärr var det av väldigt tråkiga, personliga familjeskäl som vi var tvungna att skjuta upp den här debatten. Jag är den första att beklaga det och vill tacka för att ni har väntat och haft tålamod.

Herr talman! Christian Holm Barenfeld har frågat mig vad den svenska regeringens position var vid den omröstning där Saudiarabien valdes in i FN:s kvinnokommission och hur jag bedömer att beslutet kan stärka FN:s jämställdhetsarbete. Sofia Fölster har frågat mig hur Sverige röstade i FN när Saudiarabien valdes in i FN:s kvinnokommission samt vad min och regeringens inställning är till att ett av världens mest ojämslida länder har fått en plats i FN:s kvinnokommission. Frågorna är nära förbundna med varandra, och jag väljer därför att besvara dem i ett sammanhang.

FN och dess organ tillhör medlemsstaterna, oavsett hur dessa länder styrs eller beaktar mänskliga rättigheter. Att alla FN:s medlemsstater kan delta i arbetet är en viktig förutsättning för att FN ska kunna vara en legitim mötesplats för världens stater. I kvinnokommissionens arbete kan samtliga FN:s medlemsländer delta, oavsett om de är medlemmar i kommissionen eller inte. Vid kommissionens årliga sammanträde antas med konsensus så kallade överenskomna slutsatser. Slutsatserna är tänkta att vara normgivande för det internationella jämställdhetsarbetet.

Val till Ecosocs, alltså den ekonomiska och sociala kommitténs, underorgan, däribland kvinnokommissionen, vilar på en mellan regioner överenskommen fördelning för att försäkra alla regioner platser i olika kommissioner. Det finns inga särskilda kriterier för medlemskap i kvinnokommissionen eller de övriga funktionella kommissionerna. I kommissionen finns 45 medlemmar. Exempelvis återfinns under 2017 så vitt skilda länder som Bahrain, Kina och Norge.

I de fall det finns enighet i de olika regionala grupperna med lika många kandidater som det finns platser är det brukligt att dessa förslag accepteras och antas i Ecosoc genom acklamation. Detta kallas för clean slate. Att utmana en annan regional grupp kan resultera i att andra länder agerar på samma sätt i val där exempelvis Sverige har intresse av att bli invalt. Detta följer också en svensk utrikespolitisk praxis av hur omröstningar hanteras.

Sverige kommenterar inte hur vi röstar i det fall en sluten omröstning förekommer. Det skulle kunna skada Sveriges roll i det aktuella forumet liksom Sveriges bilaterala relationer med landet eller länderna i fråga. Rösthemligheten innebär också ett skydd för länder, särskilt små sådana, som skulle kunna utsättas för påtryckningar på grund av hur de röstat.

Avgörande för inflytande i kvinnokommissionen är inte framför allt formellt medlemskap utan hur aktivt ett land är. Det finns tyvärr flera förhandlingsparter som motverkar jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Det går att uppnå goda jämställdhetspolitiska resultat i FN-förhandlingar där hela FN:s medlemskrets deltar. Trots att flera värdekonserverativa delegationer gjorde gemensam sak i förhandlingarna om Agenda 2030

lyckades Sverige tillsammans med likasinnade få igenom starka jämställdhetspolitiska skrivningar, inklusive om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Diskussionerna i FN förutsätter att alla länder får komma till tals. Det gäller också jämställdhetsarbetet och arbetet för alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Lösningen är inte att utsluta de stater som visar bristande respekt för de mänskliga rättigheterna, utan den är att föra dialog med goda argument byggda på kunskap och analys och att skickligt driva svenska prioriteringar.

Regeringen ser mycket allvarligt på situationen för kvinnors och flickors rättigheter i Saudiarabien, vilket också framgår av den rapport om mänskliga rättigheter i Saudiarabien som regeringen publicerade den 26 april 2017.

Sveriges regering är, och kommer att förbli, en global kraft för jämställdhet. Den feministiska utrikespolitiken konkretiseras i utrikesförvaltningens handlingsplan 2015–2018. Våra åtgärder bidrar bland annat till att stärka kvinnors och flickors möjligheter att vara aktörer i arbetet mot det krympande demokratiska utrymmet och i konfliktförebyggande. Vi verkar också mot diskriminerande lagstiftning på det ekonomiska området. Vi bekämpar alla former av våld mot kvinnor och flickor, och vi arbetar för sexuella och reproduktiva rättigheter för alla.

Regeringen kommer att fortsätta verka kraftfullt inom ramen för den feministiska utrikespolitiken och bidra till att konkret förbättra situationen för kvinnor och flickor världen över.

Anf. 2 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack för svaret på interpellationen, Margot Wallström! Det kom lite sent, men det fick vi en förklaring till.

I april i år valdes Saudiarabien till ordförande i FN:s kvinnokommision. Givet situationen i det landet vållade det mycket debatt – då, för drygt fyra månader sedan. Vi får väl göra en liten tillbakablick. Det var i april i år som jag skrev interpellationen som vi ska debattera i dag. Min kollega, som kommer att tala efter mig, skrev också sin interpellation då. Det är som sagt en hyggligt lång tid sedan. Men situationen i det aktuella landet har inte förändrats. I många lägen skulle ett så försenat svar innebära att den fråga som ska debatteras hunnit bli inaktuell och överspelad. Dessvärre är det inte fallet när det gäller Saudiarabien.

I dag ska utrikesministern och jag debattera två frågor, som dessvärre fortfarande är högaktuella. Den här interpellationen, om Saudiarabien och kvinnors rättigheter, är en av dem.

Förtrycket av kvinnor i Saudiarabien är fortfarande bedrövligt och mycket omfattande. Det gäller även kvinnors rättigheter. I Saudiarabien har männen bestämt att kvinnor inte får visa vare sig hud eller hår. Dessa måste täckas. Kvinnor tillåts inte köra bil eller öppna bankkonton, och de måste ha med sig en manlig förmyndare när de rör sig i samhället.

I år kommer kvinnor dock, för första gången, att kunna rösta i lokala val. De kommer däremot inte att kunna gå till vallokalerna utan att ha med sig en man, eftersom kvinnor inte får röra sig fritt utan en manlig förmyndare. Kvinnorna kommer inte heller att kunna köra dit, eftersom de inte får köra bil. Därtill riskerar kvinnor som deltar i protester mot förbuden att fängslas eller trakasseras.

Att det landet nu inte bara ingår i FN:s kvinnokommission utan dessutom leder jämställdhetsarbetet känns relativt tveksamt, på ganska många sätt olämpligt och i många fall direkt kontraproduktivt.

Herr talman! Regeringen har valt att kalla sin utrikespolitik feministisk. Det hörde vi också i svaret. Det är oklart exakt vad det innebär, utöver att man säger och skriver att man driver en feministisk utrikespolitik. Det borde dock ställa extra höga krav på förväntningarna på regeringen. Jag har därför valt att fråga utrikesminister Margot Wallström dels om den svenska regeringens position vid omröstningen där Saudiarabien valdes in i FN:s kvinnokommission, dels hur utrikesministern bedömer att beslutet kan stärka FN:s jämställdhetsarbete.

Jag och min kollega Sofia Fölster har, som vi nyss hörde, fått ett relativt långt svar. Men det var inte helt tydligt i alla delar. Jag förstår att det finns vissa svårigheter, av rent diplomatiska skäl, när det gäller att berätta exakt hur Sverige röstade. Vi vet samtidigt att sju länder lade ned sina röster, på grund av att Saudiarabien är just Saudiarabien i dessa frågor.

Att ett av de länder i världen där kvinnor har som allra minst frihet och där deras rättigheter är mycket små, eller näst intill obefintliga, ges huvudansvaret för FN:s jämställdhetsarbete känns både bakvänt och olustigt. Vi är nog många som förvånas över olämpligheten i detta. Organisationen UN Watch kommenterade det så här: Att utse Saudiarabien till att försvara kvinnors rättigheter är som att utse en mordbrännare till stadens brandmästare.

Det vore intressant att få höra lite mer från utrikesministern om hennes resonemang och framför allt på vilket sätt utrikesministern anser att Saudiarabien kan bidra till mer jämställdhet från FN:s sida.

Anf. 3 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret och för förklaringen till att svaret på interpellationen har dröjt! Jag förstår svaret och beklagar situationen.

När det gäller själva sakfrågan vill jag börja där min kollega slutade, det vill säga med att situationen för kvinnor i Saudiarabien är fruktansvärd. Förutom att kvinnor inte får köra bil, inte får välja vilka kläder de vill ha på sig eller om de vill ha smink på sig är de omyndiga, får inte resa, får inte skaffa pass, får inte ta några ekonomiska beslut eller få sjukvård utan sina manliga förmyndares godkännande.

Dessutom är inte alla fall av våldtäkt olagliga i Saudiarabien. Och det är i princip omöjligt för en kvinna att få upprättelse om hon har blivit våldtagen. Våldtäkt i en relation är inte olagligt, och vi vet att de flesta våldtäkter sker just i nära relationer. Våldtäkt som begåtts av en okänd man är visserligen olaglig på pappret. Men om en kvinna anmäler denne man blir hon också själv dömd för att ha pratat med en okänd man. Då får kvinnan ofta själv ta hela skulden. De här kvinnorna lever alltså under fruktansvärda omständigheter.

Saudiarabien rankas som ett av de länder där kvinnor har det svårast och där kvinnor har minst frihet. Och nu sitter Saudiarabien med i FN:s delegation som ska jobba med just jämställdhetsarbete. Det sticker inte bara i ögonen. Det är en signal som går åt helt fel håll. Det signalerar att vår syn på jämställdhetsarbete är den motsatta mot vad den borde vara.

Ministern förklarar visserligen i svaret att det kan finnas skäl för att inte berätta hur man har röstat, även om jag hade velat få ett tydligt svar på hur Sverige har röstat i frågan. Men hon argumenterar samtidigt för varför det hade kunnat vara åtminstone acceptabelt att ställa sig bakom nomineringen av Saudiarabien till kommissionen. Det tycker jag är en alltför okritisk inställning.

Ministern refererar till en rapport om situationen i bland annat Saudiarabien som Sverige har skrivit. Jag vill fråga utrikesministern: Tror regeringen att Saudiarabiens regim läser den rapporten? Tror ni att det är på det sättet vi påverkar i världen?

Jag vill hävda att om vi vill vara feminister, om regeringen vill kalla sig feministisk, måste vi också påverka där chansen ges och där det gör skillnad. Jag tror att det är när man sitter öga mot öga med diktatorer och med regimer som man kan säga någonting som de lyssnar på. Och FN är ett av få forum där vi möter till och med de värsta regimerna och har möjlighet att påverka. Då är det oerhört viktigt att Sverige är tufft i FN, även om det får konsekvenser för hur vi uppfattas i form av artighet.

Vi ska inte vara artiga feminister. Vi ska vara oartiga. Vi ska vara tuffa, och vi ska vara hårda mot de länder som behandlar kvinnor absolut sämst. Vi måste vara så tuffa vi bara kan. Det är verklig feminism, att påverka även när det är tufft, även när det är jobbigt och även när det kan få konsekvenser. Det är bara på det sättet vi kan stå upp för kvinnor som blir utsatta varje dag.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det kan inte hjälpas; jag måste påminna om när jag uttalade mig om Saudiarabien. Då var det ingen av interpellanterna som försvarade mig. Tvärtom, då skrek ni högt om att det var en dålig diplomati. Då angreps jag från alla möjliga håll. Nu får ni nog bestämma er.

Om inte FN är ett forum där alla länder ska kunna ingå har vi diplomatiskt åstadkommit ett enormt misslyckande. Jag har inte hört något annat exempel på hur vi annars ska påverka i världen.

Till att börja med kartlägger vi hur det faktiskt ser ut med demokrati, respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vi är ett av två länder i hela världen som gör en sådan total genomgång, med väl genomarbetade rapporter om mänskliga rättigheter. Det är klart att det hjälper oss. Det hjälper oss i varje bilateral kontakt, vid varje besök och i allt det vi ska skriva och analysera i vår kontakt med de här länderna. Det är enormt viktigt. Det har ni också frågat om gång på gång. Ni har stått här i kammaren och anklagat mig gång på gång för att jag inte har kommit med rapporterna. Och nu ska de inte vara värda någonting. Det här är inte trovärdigt. I'm sorry.

Att ni refererar till den feministiska utrikespolitiken är så klart jättefint, och det välkomnar jag. Den har blivit enorm och även blivit standard för oppositionen. Det tycker jag är toppen.

Dessutom redovisar vi resultaten öppet varje år. Vi har nu en handlingsplan för de närmaste åren. I den framgår mycket tydligt både vad vi har åstadkommit och vad vi ämnar åstadkomma framöver.

Jag måste för övrigt gång på gång försöka förklara hur FN fungerar. Man får lov att säga att intresset från oppositionen har varit ganska svagt.

Vi måste förklara vilka principer FN arbetar utifrån och hur det faktiskt går till i det praktiska.

Sanningen är att vi ju vill att länder ska engagera sig i jämställdhetsarbetet. Det här är ännu en plattform där vi kan framföra våra synpunkter. Hur ska vi annars göra det? Vi kan ju inte utesluta länder från FN-samarbetet. Det kan väl ändå inte vara Moderaternas svar på hur vi ska ta oss an denna fråga?

Detta är dessutom inte baserat på ländernas jämställdhet. Man prövar inte vilken jämställdhetspolitik alla länder har. Då skulle möjligen Finland och vi bli kvar i det forum som har 45 länder. Vad ska vi göra med Iran och Kina? Ska de inte få vara med? Eller vad blir slutsatsen? Den förra regeringen såg själv till att rösta in ett land som Iran. Man får kanske därför be om lite mer konsekvens i sättet att resonera.

När det gäller att inte avslöja något har vi detta som princip och har också kommit överens om att inte göra det. För i nästa läge är det just de länder vars jämställdhetspolitik vi kritiserar som kommer att säga: Sverige ska inte vara med där för att de är för radikala, för bråkiga och säger till oss att vi ska respektera rättsstatens principer, jämställdhet och jämlikhet.

Ett sådant arbete kan vi inte ha i FN-kretsen.

I detta läge befinner vi oss. Vi fortsätter att med våra rapporter kritisera de länder som vi inte tycker lever upp till dessa principer. Och vi fortsätter att verka inom FN med diplomatins och politikens möjligheter, för det är ändå vägen framåt.

Anf. 5 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Jag förstår att det finns anledningar till att vara någorlunda diplomatisk inom FN-systemet. Det är ett system som förvisso har många brister och som skulle vara betjänt av hyggligt radikala reformer för att bli mer effektivt.

Vi har som sagt hört och vet sedan länge att detta är ett av de länder där friheten för kvinnor är som allra minst. Som jag sa förut finns det en organisation som har fått bra beröm av åtminstone FN:s förra generalsekreterare, nämligen UN Watch. Den organisationen kommenterade och kritiserade beslutet väldigt kraftigt när Saudiarabien utsågs att försvara kvinnors rättigheter. Som jag sa förut liknades det vid att utse en mordbrännare till brandmästare.

Att kvinnor och män tillskrivs samma rättigheter borde vara det enda rimliga. Nu vet vi att det inte ser ut så i hela världen, utan bristerna är omfattande i många länder. Sverige är en föregångare, även om vi har saker att göra här framgent. Men att ge huvudansvaret för detta förändrings- och utvecklingsarbete till en av de allra sämsta på området känns inte som ett framgångskoncept.

Den så kallade feministiska utrikespolitik som regeringen säger sig driva känns i lägen som detta mer som politiskt korrekta ord i tal och interna regeringsdokument. Det är emellertid verkligheten som spelar roll, och i verkligheten förfaller regeringen och utrikesministern tycka att det är rimligt att ge Saudiarabien, där kvinnor i det närmaste saknar alla rättigheter, en roll som ledare för FN:s jämställdhetsarbete.

Vi fick en ny exposé av utrikesministern. Men om jag får konkretisera min fråga: På vilket sätt anser utrikesministern att just det faktum att Saudiarabien leder FN:s kvinnokommission kan bidra till att utveckla FN:s

jämställdhetsarbete? I stort sett alla länder är med i FN, men alla har inte ledande positioner.

Det här är i grunden lika olämpligt som när Muammar Gaddafi var ordförande för FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Risken är att trovärdigheten för FN som organisation degraderas när länder som dessa får en ledande roll och blir huvudansvariga. Detta ser jag med oro på.

Oavsett om vi har en socialdemokratisk regering som kallar sig feministisk eller om vi har en alliansregering i landet är jag övertygad om att vi kommer att ha ett brett fokus på frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt kvinnors rätt. Jag satt själv i utrikesutskottet under åtta år under alliansregeringens tid, och jag vet att vi på den tiden där hade en ganska bred samsyn kring och uppslutning bakom Alliansens politik. Socialdemokraterna ställde sig på många sätt i grunden bakom denna. Vi försöker även i dag ha en bred samsyn.

Vi i Alliansen sa kanske inte att vi hade en feministisk utrikespolitik, men jag är inte helt övertygad om att det finns en skillnad mellan då och nu. Vi tycker att det är bra att det har kommit rapporter om mänskliga rättigheter. Jag tror dock att man ska vara kritisk utöver dessa.

Kritiken får såklart dock ske med viss diplomati, eftersom det inte är enkelt i alla lägen att vara högljutt kritisk och samtidigt nå framgång. Det är ändå viktigt att Sverige rakryggat står upp och är en ledande kraft vad gäller mänskliga rättigheter i världen.

Jag vill gärna ha ett mer utförligt svar på hur Saudiarabiens närvaro och ledarskap kan bidra till ett förbättrat arbete.

Anf. 6 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag återkommer till att det finns många frågor som både jag och min kollega har ställt och som vi i den här debatten inte får helt besvarade. Det beklagar jag. Ministern hänvisar till att vi har hävdat att vissa länder inte ska vara med i FN. Ingen av oss har skrivit det i våra interpellationer eller har tagit upp det i debatten

Vad vi tar upp och debatterar är att ett av de länder där kvinnor har minst frihet nu leder jämställdhetsarbetet. Detta sticker oss i ögonen och sänker FN:s trovärdighet. Det riskerar att stoppa eller åtminstone bromsa utvecklingen i jämställdhetsarbetet. Det här är vi oroliga för. Vi tycker att Sverige behöver ta mycket starkare ställning för att få dessa länder att förändra situationen för kvinnor och att framför allt inte tillåta Saudiarabien att leda jämställdhetsarbetet. Där borde debatten ligga, tycker jag. Och vissa frågor är som sagt obesvarade.

Jag vill återkomma till att det inte alltid är lätt att vara feminist, särskilt inte i tuffa situationer. Ofta måste man vara som tuffast i de regimer där kvinnor har det som sämst för att kunna förändra och nå framgång. Jag menar att Sverige, Sveriges regering och vi alla måste vara oerhört mycket tuffare i de forum som finns. Jag tycker att regeringen kan stappa upp på detta område och bli tuffare.

Jag har inte kritiserat de rapporter som kommer från regeringen, men jag tycker inte att de räcker. Jag tror inte att dessa rapporter läses av dem som behöver läsa dem som mest. Man måste sitta öga mot öga med de här regimerna och verkligen tala om vad man tycker.

Ett annat exempel på detta som också stack mig i ögonen var när regeringen åkte till Iran och följde slöjtvånget. Tusentals kvinnor i Iran lägger dagligen upp bilder på exempelvis Facebook för att visa hur de trotsar slöjtvånget för att försöka åstadkomma en förändring. Organisationer som till exempel My Stealthy Freedom, som varje dag kämpar för kvinnors rättigheter, skriver att de beklagar att västerländska kvinnor kommer till Iran och följer slöjtvånget medan de själva dagligen kämpar för att återfå sina rättigheter och få klä sig som de vill.

Det här är återigen bara ett exempel, men jag tycker att det är viktigt att vid varje chans vi har försöka stå upp för kvinnors rättigheter och visa att vi inte accepterar de lagar som finns i vissa länder där kvinnors frihet begränsas något enormt. Åtminstone ska vi som feminister göra allt som står i vår makt för att försöka förändra de här lagarna.

Jag förstår att diplomati många gånger är svårt, att det inte alltid är lätt. Man måste lägga fram saker på ett bra sätt. Men man måste också ibland vara tuff. Man måste våga stå upp för våra värderingar och våga stå upp för kvinnors rättigheter i alla situationer. Det förväntar jag mig att regeringen gör – ännu mer än i dag.

Återigen: Jag skulle vilja ha svar på min grundfråga. Hur ställer sig regeringen till att Saudiarabien nu leder jämställdhetsarbetet? Tycker regeringen att det är bra eller dåligt att det är så i FN i dag? Hur vill regeringen jobba för att påverka Saudiarabien och andra länder till att ge kvinnor de grundläggande mänskliga rättigheter som de självklart borde få åtnjuta? Jag hoppas på ett svar som är utförligare än de rapporter som vi redan har tagit del av och läst.

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tyckte att Christian i en lite mer försonlig ton tog upp ett antal väldigt viktiga frågor, där vi förhoppningsvis också har en stor samsyn. Dit hör sexuell och reproduktiv hälsa. Jag välkomnar att vi kan driva de frågorna i stor enighet.

Naturligtvis arbetar vi aktivt för att reformera FN. Det är lätt att se FN:s tillkortakommanden i olika sammanhang. Till sådant som man bör se över hör hur ledamöter och länder utses till olika funktioner.

Sanningen är att 45 länder sitter i kvinnokommissionen. Hur skulle man då utse dem? Ska man granska deras jämställdhetspolitik och säga att det bara är de som har en ambitiös jämställdhetspolitik som ska sitta där, eller hur ska det gå till? Just nu är det en geografisk fördelning av platserna. Det är så det går till, och det kan vi tycka vad vi vill om. Vi kan vilja ändra det. Men det innebär i alla fall att även en rad länder som absolut inte har samma syn på jämställdhet som vi sitter där, och vi kritiserar öppet det sätt på vilket de driver de här frågorna.

Det är bra att jag får frågor och att vi kan gå från huvudbonad till huvudsak. Hur driver man frågorna om jämställdhet? Jo, man driver dem genom att driva kvinnors rättigheter – mänskliga rättigheter är kvinnors rättigheter. Därför använder vi för det första våra ambassader till att se till att vi har projekt som bidrar till att ta bort diskriminerande lagstiftning för kvinnor och i stället garantera att de har samma rättigheter fullt ut. För det andra gör vi det genom representation – genom att se till att kvinnor har en röst, att kvinnor är representerade och sitter med vid bordet där viktiga beslut fattas. Precis så driver vi nu frågorna i FN:s säkerhetsråd. Vi kan

visa på hur många konkreta resultat som helst. Det kan gälla allt från vilka som ska förhandla ett fredsavtal till att kvinnornas röster blir hörda i själva säkerhetsrådet. För det tredje handlar det om resurser. Hur fördelas resurser i världen? Går de i lika hög grad till att tillgodose kvinnors och flickors behov? Vi gör alltså skillnad varje dag genom alla våra ambassader, och det har skett genom den feministiska utrikespolitiken. Det är också därför från idéerna kommer.

Möjligen tillskriver ni FN:s kvinnokommission en något för stor roll om ni tror att ett ordförandeland – som vi i det här fallet har väldigt mycket synpunkter på, precis som en rad andra länder i kvinnokommissionen – helt och hållet präglar politiken. Det är i själva verket så att de länder som är mest aktiva i kvinnokommissionen också påverkar stämningen, slutresultat och rekommendationerna. Tyvärr har erfarenheten varit att det är Vatikanstaten som har kunnat påverka i kvinnokommissionen. Men ett land som Sverige gör också skillnad genom att vi är aktiva och presenterar konkreta förslag. Det är precis så vi ska ta oss framåt. Vi ska fortsätta med att titta på rättigheter, representation och resurser till kvinnor. Rapporterna är naturligtvis ett underlag i alla våra bilaterala kontakter, i allt det som vi gör genom diplomatin och politiken.

Anf. 8 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Nej, vi ska väl inte tillskriva kvinnokommissionen alldeles för mycket makt, men detta ger ändå ett väldigt tydligt signalvärde för en stor organisation som FN som helhet, för jag tror att det uppfattas väldigt tydligt som att det är de som ansvarar för utvecklingsarbetet i FN:s jämställdhetspolitik.

Som sagt: Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter. Jag är fortfarande inte riktigt klar över vad den feministiska utrikespolitiken innebär och på vilket konkret sätt den skiljer sig från tidigare utrikespolitik. Utifrån mitt sätt att se på det handlar det om att vi ska stå upp för alla människors lika värde. Ungefär hälften av världens befolkning är kvinnor. De har samma rättigheter som alla andra och bör så ha. Dessvärre finns det många länder där detta inte är fallet. Saudiarabien är ett av dem. Därför är det ändå intressant att höra hur Sverige resonerade och agerade.

Jag tackar utrikesministern för en bra debatt i ämnet. Jag hoppas att regeringen kommer att vara pådrivande i de här frågorna och också kritiska när det gäller ledningen för kvinnokommissionen, vilken som sagt har allt annat än framåtsträvande utgångspunkter i de här frågorna. Stort tack för debatten! Vi lär väl återkomma.

Anf. 9 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Jag skulle vilja avsluta där jag började. Saudiarabien är ett av de länder där kvinnor har det som absolut svårast. Man får inte köra bil. Man får inte klä sig som man vill. Eftersom man är omyndig får man inte fatta beslut utan sin manliga förmyndares godkännande. Man får inte bära smink. Man får inte tävla i alla sporter. Man får inte skilja sig. Man kan bli våldtagen lagligt. Det är alltså ett av de värsta länderna för kvinnor att bo i.

Trots detta har regeringen möjligen röstat ja till att Saudiarabien nu ska leda jämställdhetsarbetet i FN. Åtminstone försvarar man i detta svar det system i FN som möjliggör detta, försvarar att det diplomatiskt går till så

att Saudiarabien ska kunna leda FN:s jämställdhetskommission. Det här är problematiskt för hur FN uppfattas av andra, men framför allt för hur FN och våra åsikter uppfattas av den här regimen. Hur ska vi med trovärdighet kunna kritisera Saudiarabien hårt när vi har legitimerat dem genom att sätta dem i jämställdhetskommissionen? Hur ska vi kunna säga att de i princip har den värsta jämställdhetspolitiken i hela världen när vi har gått med på att de ska leda det arbetet? Det är grundproblemet: trovärdigheten för oss när vi kritiserar dem, trovärdigheten för FN och legitimiteten för deras jämställdhetsarbete.

Jag skulle vilja att regeringen i stället för att vara bekvämlighetsfeminister är tuffa och hårda feminister som säger ifrån och står upp för kvinnors rättigheter när det är svårt och inte bara när det är lätt, som sitter öga mot öga med regimer och diktatorer och alltid tar kvinnorna i försvar. Det förväntar jag mig, och det hoppas jag kan bli ett medskick från den här debatten. I övrigt vill jag tacka för en bra debatt.

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar båda interpellanterna för denna viktiga debatt.

Det är självklart att Sverige med en feministisk regering och en ambitiös jämställdhets- och jämlikhetsagenda vill se en stark och progressiv kvinnokommission i FN. Vi har kritik mot en lång rad länder som sitter i kvinnokommissionen på grund av deras bristande respekt för mänskliga rättigheter, bristande jämställdhet och brister när det gäller rättsstatens principer.

Det här bör vara ett organ som agerar normgivande och nydanande och är en källa till inspiration. Där är vi överens. Sverige och många med oss i EU-kretsen strävar efter detta. Vi jobbar med det dagligen, månatligen och årligen. Men ska man sitta öga mot öga med dem kan man inte samtidigt säga att de inte får vara i det organet. Vi ger inte upp, men världen ser inte ut som den gör i Sverige eller i Europa. I en organisation som representerar alla världens hörn och ska se till att alla medlemsstater kommer till tals kan verkligheten vara komplex.

Vi måste fortsätta vår dialog, vår kritik och det sätt på vilket vi arbetar med detta – också ute i fält och med hjälp av våra ambassader, där vi är mycket tydliga.

Jag ska gärna skicka rapporten med resultat och berättelser om den feministiska utrikespolitiken till dig, Christian Holm Barenfeld, så att du får reda på lite om hur vi har jobbat.

Hur skiljer den sig? För att ge bara två exempel: Vi jobbar mycket aktivt med till exempel nedrustningsfrågorna. Jag har också talat gång på gång om behovet av att bekämpa sexuellt våld i krig och konflikt. När vi gick igenom talen från min företrädare fanns det inte nämnt en enda gång. Det här står också högst upp på dagordningen i FN.

Tack så hemskt mycket också ni för en viktig debatt! Jag fortsätter gärna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellationerna 2016/17:476 och 489 om situationen i Venezuela

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Christian Holm Barenfeld och Cecilie Tenfjord-Toftby har frågat mig hur regeringen har agerat, bilateralt och inom EU, för att stödja oppositionen och andra frihetsförsvare i Venezuela. Christian Holm Barenfeld har också frågat på vilket sätt kritik framförs till den alltmer odemokratiska regimen. Interpellanterna har därtill frågat mig hur Sverige har agerat och avser att agera inom FN:s säkerhetsråd för att hantera frågan. Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Ämnet kunde inte vara mer aktuellt. Jag delar förstås interpellanternas oro över den alltmer allvarliga och försämrade situationen i Venezuela. De senaste månadernas protester och våldsamma sammandrabbningar mellan demonstranter och regimstyrkor fortsätter och har hittills resulterat i många skadade och döda.

Protesterna som utlöstes av att den regeringstroga högsta domstolen i slutet av mars tog över det nationella parlamentets befogenheter har nu övergått i mer allmänna missnöjesyttringar mot det ekonomiska läget och regimen försök att underminera den demokratiska ordningen.

Den politiska krisen har ytterligare fördjupats av president Maduros tillkännagivande om att han avser att inrätta – han har inrättat – en konstituerande nationalförsamling med befogenheter att revidera landets konstitution. Oppositionen och många oberoende bedömare ser förslaget som ytterligare ett försök att kringskära parlamentets inflytande och undvika planerade val.

Venezuela blir alltmer isolerat. Flera länder i regionen har öppet kritiserat regeringen och manat till fredliga lösningar, medan Venezuela och dess allierade hävdar att kritiken är ett försök att lägga sig i landets interna angelägenheter. Även inom OAS har kritiken varit skarp, vilket har föranlett Venezuela att begära utträde ur organisationen.

Sedan protesterna inleddes har EU:s talesperson uttalat sig om utvecklingen i Venezuela vid tre tillfällen, och EU:s utrikesråd har antagit råds slutsatser. I uttalandena har EU påpekat att bruket av våld inte löser den aktuella krisen. Alla parter har uppmanats att upphöra med våldet och att arbeta konstruktivt för att finna en lösning på grundval av de mänskliga rättigheterna och demokratiska institutioner. Det har även framhållits att upprättandet av en valkalender och frigivandet av fängslade oppositionella är avgörande steg för att åter uppnå politisk stabilitet i landet. EU uppmanar till externt samarbete för att bemöta folkets angelägna behov och signalerar beredvillighet att stödja ansträngningarna att finna fredliga och demokratiska lösningar. Sverige ställer sig självklart bakom dessa uttalanden.

FN:s säkerhetsråd uppdaterades den 17 maj om situationen i Venezuela. En skiljelinje tydliggjordes mellan de medlemmar i rådet som anser att situationen i Venezuela – åtminstone på sikt – skulle kunna utgöra ett hot mot internationell fred och säkerhet och de medlemmar som anser att krisen är en intern angelägenhet och därför inte bör diskuteras i rådet. Sverige välkomnade uppdateringen och uttryckte, i enlighet med EU:s råds slutsatser, oro för utvecklingen och fullt stöd för regionala ansträngningar. Sverige framhöll också vikten av att FN har beredskap att bistå regionen.

Sverige fortsätter att nära följa utvecklingen i Venezuela och kräver respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vi kommer att fortsätta att driva på för att frågan uppmärksammas inom EU och för att EU och andra internationella aktörer ska tillåtas att bistå med humanitärt stöd för att möta den venezuelanska befolkningens alltmer akuta behov.

Anf. 12 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Ytterligare ett aktuellt ämne att debattera. Jag vill återigen börja med att tacka utrikesministern för svaret på interpellationen. Jag beklagar att det har tagit så lång tid, men det är ju samma förklaring nu. Jag beklagar också att en av anledningarna till att svaret är så försenat är personliga skäl från utrikesministerns sida.

Alldeles oavsett detta skrevs också den här interpellationen i slutet av april. Då var situationen i Venezuela allvarlig. Den är än mer allvarlig i dag. Situationen i Venezuela blir allt värre, och frågan om grundläggande mänskliga rättigheter och demokrati är kanske mer aktuell än någonsin i landet.

Demokratin i Venezuela, som nu kan ses som avskaffad, har varit i förfall sedan Hugo Chávez och hans efterträdare Nicolás Maduro inledde sitt arbete med att införa 2000-talets socialism genom sin socialistiska revolution för snart två decennier sedan.

När jag får svaret från utrikesministern konstaterar jag att svaret inte är lika aktuellt som debatten. I svaret står att man har utlyst en folkomröstning och avser att inrätta en författningsförsamling. Den folkomröstningen har hållits – i slutet av juli hölls den, på initiativ av presidenten. Den gällde alltså att införa en författningsförsamling som i grunden kommer att frånta parlamentet all makt och göra Maduro till en fullblodsdictator.

Folkomröstningen är genomförd. Alla de 545 platserna råkade som av en händelse gå till representanter för presidentens socialistparti. Dessvärre har också en lång rad människor dödats i samband med valet, och flera oppositionella har skjutits till döds. Även barn har varit bland dem som fallit offer för regimens brutalitet. Många har också tvingats gå i exil.

Det är viktigt att omvärlden nu protesterar kraftfullt. USA har fördömt det som sker i hårda ordalag. Norges utrikesminister Børge Brende var tidigt ute med sin kritik. EU har också uttalat kritik mot händelserna – möjligtvis något mer lågmält. Det uttalandet har Sverige ställt sig bakom, vilket är bra och välkomnas. Men författningsförsamlingen är de facto redan i kraft, så det skulle vara intressant att få en mer uppdaterad bild från utrikesministern än det som står i utrikesministerns svar, som sannolikt författades i våras.

Det är som sagt ett allvarligt läge i landet som pågått under lång tid. Förtrycket mot den politiska oppositionen ökar. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna är vardagsmat, och demokratiska principer har avskaffats. Mediefriheten är kraftigt begränsad, och företag har nationaliserats och beslagtogs. Folk dör dagligen till följd av den socialistiska revolutionen i landet.

Dessvärre blir mediebilderna här i Sverige inte alltid helt korrekta, vilket vi har diskuterat i tidigare debatter. Vi har kunnat följa rapportering att krisen i Venezuela beror på oljepriser och så vidare. Det gör den inte. Det

är klart att alla oljeländer påverkas av oljepriset, men Venezuelas problem kommer sig av ledningen i landet och politisk vanskötsel.

Jag har ställt interpellationer om Venezuela till utrikesministern tidigare, väl medveten om att utrikespolitiken i Sverige till stor del drivs genom EU. Där har Sverige all möjlighet att vara pådrivande och aktivt i utrikespolitiken.

Jag gläder mig över att jag nu får svaret att Sverige kommer att vara drivande, inte bara se på och stödja. Därför skulle det vara intressant att höra från utrikesministern på vilket sätt Sverige har varit pådrivande inom EU och andra forum när det gäller att påverka regimen i Venezuela.

Anf. 13 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Tack, utrikesminister Margot Wallström, för svaret!

”Situationen i Venezuela förvärras dag för dag.” Så inledde jag min interpellation till utrikesminister Wallström, som jag lämnade in den 28 april. Också jag beklagar orsaken till att svaret har dröjt. Men sedan dess har situationen i Venezuela förvärrats. Från att det tidigare varit tyst om Venezuela både i medierna och här i kammaren fylls nu tv-rutan av hemska bilder av hur det venezuelanska folket drabbas. Situationen är mycket oroväckande. Dagligen är det nu drabbningar mellan folket och Maduros polis och armé.

Från den svenska regeringens sida är det tyvärr fortfarande tyst. Svaret som utrikesminister Margot Wallström i dag lämnar är också tyvärr föråldrat. Utrikesministern hänvisar i sitt svar till att president Maduro avser att inrätta en konstituerande nationalförsamling, vilket min kollega Christian Holm också tog upp, med befogenheter att revidera landets konstitution.

Efter det har en odemokratisk folkomröstning hållits, och Maduro har inrättat just detta råd. I folkomröstningen deltog 3 miljoner av de venezuelanska röstberättigade, vilket ska jämföras med de 14 miljoner som deltog när oppositionen tog plats i nationalförsamlingen med stor majoritet. Den nya konstitutionella församlingen kommer att beröva det folkvalda parlamentet dess möjligheter att återinrätta demokrati och mänskliga rättigheter i Venezuela.

Jag hade förväntat mig att utrikesminister Margot Wallström i alla fall skulle ge sken av att vara intresserad av och insatt i den svåra situation som Venezuela och dess folk befinner sig i. Därför är jag väldigt funderad över att Margot Wallström valde att skicka ett svar till Christian Holm och mig som tydligtvis var skrivet någon gång i början av maj.

Jag har också tidigare interPELLERAT om Venezuela och om hur den svenska regeringen avser att agera. Utrikesminister Margot Wallström uttryckte vid förra interpellationen att hon delade min åsikt att situationen i Venezuela är mycket oroande. Dagens svar speglar tyvärr inte utrikesministerns tidigare ord.

Sedan min förra interpellation har Sverige också tagit plats i FN:s säkerhetsråd. I sitt svar nämner utrikesministern också att säkerhetsrådet den 17 maj, som för mig som tidigare norska är ett väldigt viktigt datum, blev uppdaterat om situationen i Venezuela.

Då undrar jag hur Sverige, utifrån den information ni fick då, har agerat. Att vara drivande är inte detsamma som att ställa sig bakom EU. Man är inte drivande om man följer John. Drivande är man om man går i front.

Därför, herr talman, vill jag med anledning av det jag anfört, speciellt utrikesministrernas föråldrade skriftliga svar, ge utrikesminister Margot Wallström en ny möjlighet att besvara följande frågor: Har den oro som utrikesminister Margot Wallström uttryckte resulterat i något agerande från den svenska regeringens sida, bortsett från att ställa sig bakom FN och EU? Hur avser Margot Wallström och den svenska regeringen att använda Sveriges plats i FN:s säkerhetsråd för att sätta press på Maduro när det gäller hans förtryck av invånarna i hans eget land Venezuela?

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanterna för att de på nytt lyfter frågan om Venezuela här i kammaren. Jag tror att det svar ni fått formulerades redan tidigare, när det var meningen att jag skulle vara här och svara. Tyvärr fick jag av familjeskäl förhinder. Jag tror att det måste vara detta som är förklaringen till att det redan är föråldrat. Jag försökte även i mitt svar nu korrigera på denna punkt. Den nya konstitutionella domstolen har redan börjat försöka fatta beslut som vi ser är mycket oroväckande och stötande.

Vi är överens om det angelägna i att vi diskuterar detta här och nu. Vi har sett en allt våldsammare situation på Venezuelas gator och också en allt djupare politisk och humanitär kris. Detta är djupt bekymmersamt, och nu måste det internationella samfundet agera. Det är viktigt att vi gör något tillsammans.

Vad kan Sverige göra? Det var en bra fråga. Först och främst måste jag förklara att Sveriges bilaterala utbyte med Venezuela är begränsat, som ni också väl känner till. Vi har sedan en längre tid ingen ambassad i landet. Vi har inget bistånd, och vi har ett relativt litet handelsutbyte. Med den utgångspunkten finns det naturliga begränsningar för vad man kan åstadkomma bilateralt.

Därför har våra ansträngningar redan från början i första hand riktats mot det multilaterala samarbetet. Där är två möjliga spår FN och EU. Som jag nämnde tidigare har säkerhetsrådet uppdaterats om Venezuela. Det var bra att man fick diskutera situationen i landet, och Sverige kommer förstås att delta i eventuella fortsatta diskussioner. Men Venezuela finns inte naturligt som en landssituation på säkerhetsrådets dagordning.

Vi har också upptäckt att det finns vissa meningsskiljaktigheter i rådet vad gäller denna fråga, och det minskar möjligheten att driva frågan i säkerhetsrådet som forum. Därför måste vi utvärdera möjligheten för FN att mer brett engagera sig i frågan.

EU har däremot under lång tid engagerat sig i Venezuela och uttalat sig om situationen vid ett flertal tillfällen. Detta har skett mer frekvent på sistone. Det pågår också inom EU en diskussion om hur vi, i linje med de rådsslutsatser som vi har antagit tillsammans, kan bidra till att finna både demokratiska och fredliga lösningar.

I dessa diskussioner försöker vi från Sveriges sida att vara balanserade, konstruktiva och pådrivande för att vi ska kunna få EU att fortsätta att ta sig an frågan. Det är klart att vi bara kan bli starka om vi jobbar ihop med de andra EU-länderna eftersom vi sedan många år tillbaka inte ens har en egen ambassad i landet. Då blir det också svårare att agera bilateralt.

EU har tidigare också försökt att förmedla humanitär hjälp, men det har regeringen i Venezuela försvårat; det har den inte velat ha. Samtidigt ser man hur bristen på både livsmedel och mediciner blir alltmer akut. Därför kommer vi från svensk sida att som nästa steg driva på för att EU och andra internationella aktörer framför allt ska kunna bistå med humanitärt stöd.

Vi menar också att EU måste ta en mer aktiv roll när det gäller att finna en fredlig lösning på krisen och även uppmuntra grannländerna. Vi menar att det är i regionen som man kan finna möjligheter att utöva påtryckningar på Venezuela.

Anf. 15 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Vi fick delvis veta det, men det skulle vara intressant att kanske ännu tydligare få höra vad som är den svenska regeringens position och tänkta agerande framgent. Nu är vi ju där vi är, och utrikesministern redogjorde för att det inom både EU och FN finns lite olika åsikter, inte minst inom FN:s säkerhetsråd. Där finns det både länder som gillar demokrati och länder som inte gör det. Dessbättre är ju Sverige ett av de länder som är pådrivande när det gäller demokrati.

Anser utrikesministern att situationen i Venezuela är en fråga för FN:s säkerhetsråd? Vissa vill göra detta till en fråga som bör hanteras nationellt i Venezuela, och om jag inte har helt fel är FN:s säkerhetsråd mer inkopplat när det finns risk för regionala effekter eller effekter i mer än bara det aktuella landet. Jag är övertygad om att situationen i Venezuela definitivt har en påverkan i grannskapet.

Venezuela är ju inte det land som Sverige har mest bilaterala relationer med – kanske är det också helt korrekt att det är så. Sverige är ett stort biståndsland i jämförelse med vårt lands storlek. EU är dock världens största biståndsgivare, och där är Sverige en viktig del. Om vi är aktiva där kan vi alltså nå framgångar.

Jag föreslår inte ett stort bistånd till Venezuela, men man kan aktivt, på olika sätt och även om det är svårt, bidra till att stödja alla dem som befinner sig i en svår situation i landet. Jag har själv vänner som just nu sitter fängslade och som jag inte har några större möjligheter att ha kontakt med ens genom deras advokater. Vi har också ett antal personer som lever i exil och som, när Maduros socialistiska revolution är över, givetvis har en stor potential och en viktig roll i Venezuela för att leda landet vidare i en demokratisering.

I vissa lägen får man beskrivningen att det handlar om två sidor, och det gör det oftast – minst. Men här handlar det inte om två goda eller två onda, utan här är det en förtryckande regim mot en opposition, som i allt väsentligt har demokratiska intentioner. Det är viktigt att vi är tydliga med att vi är emot regimen och dess förtryck och stöder demokratisk opposition.

Att vi har debatten här i riksdagen är i sig viktigt, för de signaler som sänds från parlament runt om i världen eller när utrikesministern twittrar – gärna på utrikiska – får gehör i andra länder. Det blir ett stöd till dem som varje dag sliter med sin säkerhet och riskerar både frihet och liv för att få en förändring i landet. Jag hoppas och förväntar mig att Sveriges regering kommer att vara starkt pådrivande inom EU, som kanske kan göra mer än

FN. Jag hoppas också att man kommer att vara tydligt drivande inom FN för att så långt det går få FN:s säkerhetsråd att engagera sig i den här frågan, att ställa tydliga krav på regimen och förhoppningsvis nå framgång.

Jag tackar för debatten så här långt. Jag har väl ett inlägg till om det behövs.

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Svar på
interpellationer

Anf. 16 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Tack, utrikesminister Margot Wallström! Jag ifrågasätter inte ditt engagemang för Venezuela, men det är dags att gå från ord till handling. Som min kollega Christian Holm Barenfeld sa är det viktigt att vi har den här debatten i kammaren, för det finns människor som följer oss där ute. Just nu finns det ett antal exilvenezuelaner som följer den här debatten från läktaren.

Jag förstår att Sverige och utrikesminister Margot Wallström inte kan ingripa i ett annat lands angelägenheter. Det är olyckligt att det, som du beskriver det, finns motstånd inom FN:s säkerhetsråd när det gäller att agera mot Maduro och regimen i Venezuela. Men fakta kvarstår: Utrikesminister Margot Wallström och den rödgröna regeringen har vid flera tillfällen lovat att både i och utanför FN:s säkerhetsråd arbeta för demokrati och mänskliga rättigheter. Detta är verkligen en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

I maj i år, ungefär samtidigt som ni fick en redogörelse i FN:s säkerhetsråd, var jag i Miami och mötte ett antal exilvenezuelaner som berättade om situationen. Den var illa då, och den eskalerar nu. Därför undrar jag när Margot Wallström och den svenska regeringen har tänkt gå från ord till handling när det gäller den extrema situation som Venezuela och dess befolkning befinner sig i. Jag delar Christian Holm Barenfelds undran när det gäller hur Sverige rent konkret ska vara drivande i FN:s säkerhetsråd och inom EU.

Tiden är på väg att rinna ut för den venezuelanska befolkningen. Under sommaren hämtades en av oppositionens mest framträdande ledare, Leopoldo López, från sitt hem av Maduros polis. Caracas borgmästare, Antonio Ledezma, som har varit drivande i protesterna mot Maduro, blev också bortrövad från sitt hem. Luisa Ortega Díaz, Venezuelas högsta åklagare, som tidigare varit väldigt Maduro-trogen, blev sparkad och åtalad för maktmissbruk när hon ifrågasatte lagligheten i presidentens agerande. Just nu befinner sig 13 av domarna i Venezuelas högsta domstol i exil. Tre av dem befinner sig på den chilenska ambassaden i Caracas. Tio andra har åkt utomlands.

Venezuela är inte längre en demokrati. I Venezuela kränks mänskliga rättigheter varje dag. Därför återkommer jag ständigt till frågan. Jag förstår att engagemanget hos den svenska regeringen är stort. Jag ifrågasätter inte det. Men det jag gärna vill höra – och jag vet att de som lyssnar på den här debatten och älskar sitt land Venezuela trots att de bor i Stockholm också vill höra det – är när och hur den svenska regeringen har tänkt gå från ord till handling och inte bara fortsätta välkomna andras protester. Vi måste självmant rikta kritik och föreslå konkreta åtgärder mot Venezuelas diktator Maduro.

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har ingen annan beskrivning av verkligheten i Venezuela än den som interpellanterna har gett uttryck för. Man kan till listan lägga ett hundrafemtiofall dödsfall som redan har rapporterats, och det är många människor som har skadats i de sammandrabbningar som har ägt rum på gator och torg. Vi räknar med att det är närmare 100 civila som, i strid med konstitutionen, har åtalats i militära domstolar.

Vad kan vi då göra? Det är ju det som är frågan, och jag har inte hört några förslag på vad ni menar att vi kan göra. Eftersom vi har mycket begränsade bilaterala möjligheter är det framför allt med större kraft som vi kan verka via FN:s säkerhetsråd och i EU-kretsen. Där gör vi det. Vi gör det, för vi menar att man i säkerhetsrådet måste arbeta konfliktförebyggande. Därför kommer vi att insistera på att få upp den här frågan till diskussion. Vi kommer också att insistera på att man ska släppa in humanitärt stöd. Det är väldigt viktigt också för EU-kretsen.

Vi kommer att använda våra kontakter med grannländer och regionens organisationer, så att de också kan utöva inflytande. Vi följer hela den här utvecklingen mycket noga, inklusive vart hotade människor kan ta vägen, för att se hur både EU och enskilda länder kan hjälpa till. Vi kräver förstas att politiska fångar frisläpps. Vi måste utnyttja EU:s olika ekonomiska och politiska möjligheter att utöva tryck.

Vi hävdade länge att Maduro också borde återuppta den avbrutna dialogen med oppositionen. Men det kan man inte göra genom att samtidigt fängsla oppositionens ledare, vilket Maduro har gjort. Det går ju inte att få till stånd några samtal eller förhandlingar om man agerar så. Men det är på detta sätt vi måste ta oss fram i en svår situation. Maduro är en ledare som i högsta grad är tondöv och agerar på ett sätt som förstör möjligheterna att få fram hjälp till utsatta människor och se till att det blir en ändring i landet.

Vi vill ju ha en fredlig lösning på krisen i Venezuela. I FN-sammanhang insisterar vi ständigt på det. Det konfliktförebyggande är det allra viktigaste. Då måste vi kunna se sådana förändringar i Venezuela.

Vi kommer att använda alla de kanaler som vi har och allt det inflytande som vi har både i EU-kretsen och i FN-kretsen. Om ni har några andra tankar när det gäller vad som skulle vara möjligt att göra är ni naturligtvis välkomna att presentera dem. Men det är såväl det politiska som det humanitära och förstas också de internationella påtryckningarna som måste användas för att komma till rätta med det förtryck som existerar och den mycket allvarliga situation som vi ser i Venezuela.

Anf. 18 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack igen, utrikesministern! Det är ett faktum att demokrati i Venezuela nu är avskaffad och att det nu är en fullblodig socialistisk diktatur under diktatorn Nicolás Maduro. Det tror jag att vi är eniga om.

Vad kan då göras? Jag hoppas som sagt att regeringen kommer att vara pådrivande och vara en stark kraft i EU-samarbetet och i FN för att vi ska agera. Exakt vad ska man då göra? Delvis skulle jag vilja bolla tillbaka frågan till utrikesministern. Hon säger att Sverige är drivande och frågar vad vi själva ser för möjligheter.

Det är svårt att göra särskilt mycket konkret i vissa lägen. Men bara det faktum att man gör tydliga uttalanden och kräver frisläppanden och rehabilitering av politiska fångar, och gärna nämner dem vid namn, har stor betydelse. Av erfarenhet från möten med tidigare politiska fångar från andra länder vet vi att det brukar komma fram till fångarna att det finns någon ute i världen som faktiskt tänker på dem.

Man kan stötta diasporan. Det finns ganska många venezuelaner som lever på olika ställen i världen, också här i Stockholm. Vissa gör det frivilligt, vissa är tvungna.

Sedan kan man givetvis också försöka arbeta för att få in ett humanitärt stöd och stöd till alltifrån oberoende medier, som har en svår situation i landet, till oppositionella. Men inte minst måste man försöka vara pådrivande så att EU i sina uttalanden är klart, tydligt, aktivt och engagerat.

Därmed vill jag tacka för en bra debatt och hoppas, av många skäl, att vi slipper ha debatter om Venezuela och andra diktaturer och i stället får se en positiv utveckling.

Anf. 19 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Som min kollega Christian Holm Barenfeld sa finns det ett antal saker som vi kan göra. Jag tror också att det personliga engagemanget är väldigt viktigt. Vi har från den konservativa sidan inom vår globala organisation varit och hälsat på oppositionen i det venezuelanska parlamentet. Det är något som uppskattas. De måste känna att de blir sedda. De måste känna att vi vet om dem. De måste veta att de har ett starkt stöd.

Den venezuelanska oppositionen är inte en borgerlig opposition. Det är en opposition som består av allt från socialdemokrater till konservativa. Det är alltså hela spektrumet – det är många partier. Det finns utrymme för alla partier i Sveriges riksdag att engagera sig i denna fråga.

Herr talman! Vi politiker väljer att engagera oss. I och med vårt engagemang blir det ibland vissa konsekvenser. I Sverige riskerar vi att bli kritiserade och att kanske inte bli omvalda om vi inte gör som våra väljare vill. I länder och diktaturer som Venezuela handlar det om liv och död. Vi som har förmånen att leva i en demokrati är skyldiga att höja våra röster för dem som inte kan. Just nu debatterar vi Venezuela. Det kunde ha varit ett annat land.

Demokratin i Venezuela är i kris, men de som lider är det venezuelanska folket. Det är brist på mat. Det är brist på mediciner. Över 50 procent av invånarna lever i extrem fattigdom. Barnadödligheten eskalerar. Det är brist på elektricitet. Antalet rån och mord ökar. Venezuela är i toppskiktet när det gäller korrumperade länder. Situationen i Venezuela är inte bara en demokratikris. Det är en humanitär kris. Vi är tyvärr också snart bortom möjligheten att få en fredlig lösning. Därför, herr talman, frågar jag utrikesminister Margot Wallström en sista gång: Hur kommer Sverige att vara drivande i denna viktiga fråga?

Jag vill tacka utrikesministern för en väldigt bra debatt, som jag uppskattar.

Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman och ärade ledamöter! Vi arbetar också med rapporter om MR, demokrati och rättsstatens principer. I den rapport som vi nyligen

publicerade om Venezuela konstateras just de grova människorättskränkningarna. Jag tycker att ni riksdagsledamöter, båda två, har gett en alldeles utmärkt, men hemsk, bild av hur verkligheten ser ut i Venezuela. Vi kommer nog, tyvärr, att få anledning att återkomma till en diskussion om detta.

Det som oroar nu, just när det gäller mänskligt lidande, är bristen på mat och mediciner. Det drabbar dem som redan är allra värst utsatta. Vi har fått rapporter om spädbarn som dör av undernäring. Det är en humanitär kris. Det är därför vi insisterar på att vi måste se till att vi får humanitärt tillträde till Venezuela.

Vi kommer att agera i EU för att vi ska kunna skapa enighet med insatser som innebär att vi uppmärksammar situationen och att vi uppmunttrar till, så att säga, en politisk lösning. Det handlar om att det inte ska eskalera och bli ännu mer våldsamt och att vi måste få respekt för demokratiska principer och institutioner. Vi kommer också att fortsatt vilja diskutera denna fråga i konfliktförebyggande syfte i FN-kretsen och försöka skapa enighet kring detta.

Vi måste kunna tala med en röst om hur vi ser på situationen. Vi gör uttalanden och kommer att fortsätta att göra det. Sedan tror jag att det är precis som vi hörde. Ett personligt engagemang är alltid det bästa. Det innebär att det blir ansikten och namn till alla de människor i Venezuela som nu lider och dör och demonstrerar mot den regim som har blivit alltmer maktfullkomlig och väldigt farlig. Här ska vi fortsätta att insistera på att EU och andra aktörer ska få humanitärt tillträde och fortsätta att engagera sig. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2016/17:500 om omröstningen om Unescoresolution nr 30

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Enström har frågat mig vad jag gjorde för att nå EU-enighet inför omröstningen om Unescoresolution nr 30, om Sverige gjorde några eftergifter för att nå en sådan, om jag kan förklara varför Sverige var det enda land i EU som röstade för samt vilka konsekvenser jag bedömer att detta får för EU:s gemensamma röst i utrikespolitiken.

Unescos syfte, först och främst, och dess roll är att stärka internationellt samarbete inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation. Huvudskälet till Sveriges ställningstagande var att resolution nr 30 är viktig för att skydda och bevara kulturarv av högt historiskt, religiöst och politiskt värde för såväl kristendom och judendom som islam. Dessa tre monoteistiska religioner har alla starka band till Jerusalem och de heliga platserna, och det framgår uttryckligen i resolutionen. Sverige stöder tvåstatslösningens genomförande och motverkar beslut som föregriper eller underminerar Jerusalems status som framtida huvudstad för två stater, i enlighet med EU:s ministerråds slutsatser från den 8 december 2009.

Sverige verkade aktivt och konsekvent för en gemensam EU-linje i EU:s samordningsmöten om Mellanösternresolutionerna i Unescos styrelse. EU-enighet nåddes tidigt om ett antal budskap till Palestina och Jordanien, som förhandlade den här resolutionen på förslagsställarnas vägnar.

Budskapen handlade främst om att EU ville se en kortare och mer fokuserad resolution inom Unescos mandat samt att vissa formuleringar, inklusive benämningen av de heliga platserna, var problematiska. EU-delegationen, som företrädde unionen i förhandlingarna, var internt tydlig med att medlemsstaterna skulle framföra eventuella invändningar mot texten, och det gjorde också flera medlemsstater under förhandlingarnas gång.

I förhandlingarna visade sedan Jordanien och Palestina stor beredvilighet att gå EU:s medlemsstater till mötes. Resolutionen kortades från 41 till 16 paragrafer och blev mer fokuserad enligt EU:s önskemål. Texten ändrades i flera av de kvarvarande paragraferna som eftergift till EU i förhandlingarna. I den text som lades fram till omröstningen hade EU fått gehör för samtliga synpunkter.

När det slutgiltiga resolutionsutkastet lagts fram meddelade en av EU:s medlemsstater i ett sent skede att man avsåg att bryta EU-konsensus och rösta nej. Ytterligare medlemsstater meddelade då sin avsikt att rösta nej, och därmed meddelade vissa att de skulle avstå. Först därefter, när det stod helt klart att EU inte lyckades bevara enigheten, beslutade Sverige att rösta för resolutionen.

I förhandlingarna gick Sverige med på en rad skrivningar i syfte att bevara EU-enigheten. Flera europeiska länder, inklusive EU-delegationen, har uttryckt uppskattning för Sveriges flexibla och konsensusökande hållning i förhandlingarna.

Regeringen ser EU som vår viktigaste utrikespolitiska arena, och därför kommer vi att fortsätta sträva efter EU-enighet i såväl Unesco som i andra multilaterala sammanhang.

Anf. 22 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Den interpellation som vi debatterar nu har inte bara dagar utan några månader på nacken, vilket skulle ha kunnat innebära att den var inaktuell. Men sommarens händelser i regionen visar att de frågor jag ställer är högst relevanta. EU måste visa enighet i arbetet för fred i en av världens mest komplicerade konflikter.

Jag välkomnar att Sverige och utrikesministern i svaret stöder tvåstatslösningen och att utrikesministern säger att Sverige aktivt och konsekvent verkat för en gemensam EU-linje i samordningsmötena om Mellanöstern-resolutionerna i Unescos styrelse.

Detta understryks av det som utrikesministern sa i utrikesdeklarationen i februari i år. Då sa Margot Wallström:

”För att navigera bland dagens utmaningar måste vi se till hur fred, frihet och försoning kan åstadkommas i vår del av världen. Därför förblir Europeiska unionen så viktig för oss, och regeringen ska med kraft bidra till ett EU som är sammanhållet och principfast.”

Men, herr talman, när det gäller Israel och Palestina är det inte första gången som Sverige under Margot Wallström och den rödgröna regeringen väljer att gå sin egen väg i stället för att samordna med EU:s övriga medlemsländer. Det svenska beslutet att erkänna Palestina bröt enigheten inom EU för en gemensam röst och linje i fredsprocessen.

Enligt min och vår mening kom erkännandet för tidigt och stred mot Sveriges principer när det gäller erkännande av stater. Vi sa då, herr talman, att vi inte trodde att detta skulle påverka eller få igång fredsprocessen och att det hade fått bättre effekt att verka för ett gemensamt agerande från

samtliga EU:s medlemsstater. Det säger vi fortfarande, för vi kan inte se att regeringens agerande har påverkat fredsprocessen på ett positivt sätt.

Sverige var under alliansregeringen drivande och lyckades då också skapa enighet inom EU för en gemensam röst och linje i fredsprocessen mellan Israel och Palestina. Den linjen har den nuvarande regeringen både hållit sig till och också, enligt min mening, till del avvikit ifrån, och man driver delvis, framför allt när det gäller erkännandet, en egen agenda.

Nu kommer vi till poängen: I den omröstning som vi nu talar om och som interpellationen handlar om röstade alltså Sverige som enda EU-land för att godkänna den här resolutionen. Om man ska vara trogen strävanden efter EU-enighet och EU ska kunna vara en positiv kraft i utrikespolitiska frågor, vilket jag är övertygad om att även regeringen anser, så var ju EU inte enigt i det här fallet.

Därför, herr talman, vill jag återigen fråga utrikesministern: Om utrikesministern nu värnar EU-enigheten så starkt, visste Sverige, när man väl röstade, att man som enda EU-land skulle rösta för? Skulle Sverige ha varit berett att avstå eller rösta nej om EU hade varit enigt om ett sådant ställningstagande mot den här resolutionen?

Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Jag är väldigt ledsen över att jag nu måste ta ifrån Karin Enström en illusion, nämligen att EU skulle bli enigt i Mellanösternfrågan. Det har EU inte varit, det är det inte och det kommer det inte att bli.

Nu är frågan vad som är rätt väg framåt. Karin Enström säger att hon tycker att det var för tidigt att erkänna Palestina. Jag säger att jag tror att det kanske var för sent.

Det här är viktigt. Det är viktigt därför att det kan bidra till att göra de två parterna lite mindre ojämlika. Det bidrar till att skapa lite hopp för alla dem som fortfarande har drömmar om en tvåstatslösning och att det ska finnas ett Palestina som de kan kalla sitt land. Vi menar även att man måste få en ny dynamik och en diskussion om hur vi ska ta oss framåt mot en tvåstatslösning.

Vi fortsätter att bidra på vårt sätt genom att också arbeta till exempel under det franska initiativet med kontakter med civilsamhällesorganisationer både från Israel och från Palestina. Vi fortsätter att argumentera för att EU ska genomföra sina egna beslut från 2009.

Tyvårr utsätts länder för påtryckningar, och det tror jag kanske har hänt också här även om jag inte vet det.

Unesco är en medlemsstatsstyrd och normativ FN-organisation med en styrelse bestående av 58 länder, och vi sitter där på ett fyraårigt mandat. Vi fäster stor vikt vid Unescos insatser för kulturell mångfald, att man bevarar kultur- och världsarv, och det ingår i Unescos mandat att skydda och bevara Jerusalems särskilda karaktär som en del av världsarven. Sverige och flera EU-medlemsstater står fortsatt bakom Unescos styrelse och dess konsensusbeslut om att sända en Unescomission till världsarvet Jerusalems gamla stad och dess murar och också att man vill ha en permanent Unescorepresentant i östra Jerusalem.

Detta har vi ännu inte fått igenom, men det är viktigt om den här missionen ska kunna genomföra sitt uppdrag. Det kom parterna överens om redan 2013. Om vi får mer fakta minskar det polariseringen och risken att

konflikten tar sig religiösa uttryck, för det finns ju krafter som vill göra Israel–Palestina-konflikten till en religiös konflikt – mycket farligt. Detta måste undvikas, och Unesco bidrar till att minska den risken. Därför tycker jag att vi gemensamt ska fortsätta att verka för att Unesco kan spela den här rollen.

Omröstningen om resolutionen ägde rum den 3 maj med 22 röster för resolutionen, vilket är dubbelt så många som röstade nej. Ungefär lika många – 23 länder – valde att avstå.

Sverige stödde resolutionen för att den var och är viktig, och saken var den att vi förhandlade som EU. Vi fick igenom allting som vi krävde, och sedan är det ett land – inte Sverige – som går ut och säger att de ändå inte kommer att rösta för.

Vi måste ju ha någon konsekvens i en sådan förhandling, och någonting annat än att då rösta för en resolution där vi hade fått igenom allt det som vi begärde hade varit mycket anmärkningsvärt och fel. Vi blir inte pålitliga eller trovärdiga i sådana förhandlingar om resolutioner. En sådan situation var det som uppstod här, och då var vi tvungna att vara konsekventa.

Anf. 24 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Den här resolutionen, ska vi komma ihåg, är återkommande och har omarbetats, och man har vid upprepade tillfällen i olika versioner och olika utföranden tagit ställning till den i Unescos styrelse.

Jag hör vad utrikesministern säger och hur hon beskriver att det gick till, hur man förhandlade som EU och sedan, som utrikesministern beskriver, hamnar i en svår situation. Därför vill jag upprepa frågan ifall Sverige, när man lade sin röst, visste att det skulle bli som enda EU-land. Det är betydelsefullt, eftersom vi har diskuterat hur viktigt det är att ändå söka EU-enighet i så många frågor som möjligt.

Vi vet att det här är en av de allra svåraste frågorna i hela Israel–Palestina-konflikten och i Mellanösternpolitiken. Likväl: Visste de som förhandlade när man tog ställning och väl lade sin röst att man som enda EU-land skulle rösta för? Jag tycker att det har stor betydelse, för det kopplar till den andra frågan. Om man visste detta, gjorde man det så att säga med berätt mod? Om man hade förstått att man hade kunnat få ett enigt ställningstagande från EU antingen genom att alla avstod eller att alla röstade nej, hade Sverige då varit berett att göra det? Det är också en principfråga.

När det gäller läget i regionen och den här frågan har sommaren tyvärr varit mycket våldsam och mycket konfliktfylld just kring Tempelberget. Många har dödats, och det har varit stor oro. Vi ser alltså att frågan är i allra högsta grad aktuell, och därför måste det naturligtvis hela tiden göras ansträngningar för att få ned konfliktnivån och för att arbeta för att EU ska komma överens, vilket man ändå lyckades med, som Margot Wallström beskriver. Sverige hade, skulle jag vilja säga, en stor del i det.

Sedan finns det när det gäller det som inte står i de här riktlinjerna naturligtvis olika uppfattningar och olika intressen. Det var uppenbarligen så att man inte kunde få enighet kring ett ja, men skulle Sverige, om man hade vetat att man kunde få enighet kring något annat, i sådana fall kunnat följa det?

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Karin Enström! Det är riktigt att den här sommaren har visat hur farligt det kan bli och hur viktigt det är att undvika att detta utvecklas till också en religiös konflikt. Det har visats hur försiktig och varsam man måste vara om en plats som är helig för tre världsreligioner och också hur nära det är att det här går oss helt ur händerna när det gäller våldsutvecklingen, och vi såg också hur man satte upp alla möjliga säkerhetskontroller och annat. Tack och lov lyckades det deescalera senare, och det var väldigt bra.

I textförhandlingarna mellan EU, Jordanien och Palestina fick EU gehör för samtliga synpunkter. Får man gehör och får igenom sina krav är det kutym att man röstar för. Det är så det går till i FN, för annars minskar incitamenten från tredjeländ att förhandla med EU:s medlemsstater såväl i Unesco som i andra sammanhang.

Genom vårt agerande underminerade vissa av EU:s medlemsländer EU:s trovärdighet som förhandlingspart i multilaterala forum och minskade också EU:s framtida påverkansmöjligheter. Det var viktigt att vara konsekvent och följa gängse regler.

EU-länderna delade upp sig i tre grupper. Och det är kanske viktigare att fråga det land som faktiskt bröt enigheten hur det kom sig. Utsattes man för påverkan på något sätt, eller vad var det som hände?

Jag försvarar vårt beslut och vårt ställningstagande till hundra procent i det här ärendet, för vi skulle bli omöjliga att ha att göra med om vi inte hade kunnat agera konsekvent ens en sådan gång då vi faktiskt fick igenom alla våra krav.

Det är inte till mig som frågorna ska ställas. Det är till dem som bröt enigheten, som inte lyckades agera konsekvent. Det är en stor sorg för hela denna sakfråga.

Sedan är det tråkigt att vi ska behöva ha den här debatten varje år. Till sist undrar man om det leder framåt över huvud taget, att det bara blir strider om själva procedurerna. Jag är säker på att Karin Enström håller med mig om det. Det här behöver man diskutera så småningom. Men ett sätt att lösa det vore att genomföra kravet på att ha en undersökningskommission som kan titta på fakta på marken och som kan hjälpa oss att förstå exakt vad det är som händer. Det skulle vara det allra bästa.

Jag tror nog att du har kunnat höra att de som vi har arbetat med tycker att vi agerade konstruktivt. Vi söker alltid EU-enighet, men det har i ökande grad blivit svårt. EU-länderna spretar i alla möjliga riktningar. Tyvärr är det också så att när vi diskuterar i EU:s ministerråd kommer allting som sägs där omedelbart ut, och de som sitter där utsätts för påtryckningar. Det är inte acceptabelt. Här agerade vi konsekvent.

Anf. 26 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Utifrån det som utrikesministern precis sa och det som hände ställde jag i min interpellation just frågan vad detta, tillsammans med allt annat som händer, får för konsekvenser för EU:s förmåga att ha en gemensam röst i utrikespolitiken. När EU agerar samfällt med samtliga sina instrument är det ju en verkningsfull global aktör och bör kunna vara så.

Jag skulle vilja få ett svar på hur utrikesministern bedömer denna enskilda händelse och vad Sverige har gjort sedan dess. Utrikesministern

ställde frågan: Hur kom det sig? Ja, vad gör då Sverige för att undvika framför allt den här typen av väldigt överraskande händelseförlopp, som jag förstår är svåra att hantera under ett väldigt kort tidsförlopp? Vad har det fått för konsekvenser – det är nu flera månader sedan – för EU:s möjlighet att nå en gemensam röst, som man uppenbarligen inte har i den här frågan? Vad har då Sverige och utrikesministern gjort för att minska riskerna för att det här ska kunna hända igen?

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vad gäller den aktuella Unescoresolutionen verkade Sverige för EU-enighet. Vi beklagar att andra medlemsländer i EU bröt denna enighet och röstade emot eller avstod från att rösta, trots att samtliga framförda EU-synpunkter fick gehör.

Om EU får igenom sina krav och forumet är det rätta bör EU rösta för – det gjorde Sverige, och många har tackat oss för det – annars slår EU undan benen på sig själv som trovärdig förhandlingspart och minskar sina påverkansmöjligheter.

Regeringen ser fortsatt EU som vår viktigaste utrikespolitiska arena. Vi kommer att fortsätta sträva efter EU-enighet i såväl Unesco som andra multilaterala sammanhang.

Den här gången måste frågan ställas till någon annan. Vi gjorde faktiskt allt som föll på oss och kommer att fortsätta agera för enighet, för samförstånd och för en konstruktiv debatt, också om Mellanösternpolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2016/17:506 om kemvapenattacken mot civila i Syrien

Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Enström har frågat mig varför jag inte tydligare framfört kritik mot de två medlemmar av FN:s säkerhetsråd, Ryssland och Kina, som enligt Enström är orsaken till att FN:s säkerhetsråd inte kunnat enas om ansvarsutkrävande åtgärder kring kemvapenattacken mot civila i Syrien. Karin Enström har även frågat mig hur jag i framtiden kommer att verka för att FN:s säkerhetsråd ska kunna utkräva ansvar för brotten i Syrien.

Sverige agerar outtröttligt för att skyldiga till brott begångna i Syrien ska ställas till svars. Regeringen stöder både FN:s oberoende internationella undersökningskommission för Syrien (Independent International Commission of Inquiry – CoI) och FN:s nya mekanism för utredning och ansvarsutkrävande för krigsförbrytelser och andra allvarliga internationella brott begångna i Syrien sedan 2011 (International, Impartial and Independent Mechanism, IIIM).

Sverige ger politiskt, tekniskt och ekonomiskt stöd till Organisationen för förbud mot kemiska vapen (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, OPCW) och till FN:s och OPCW:s gemensamma undersökningsmekanism (OPCW-UN Joint Investigative Mechanism, JIM) för deras hantering av fall av påstådd användning av kemvapen i Syrien.

Att fortsätta agera i kretsen av invalda medlemmar i säkerhetsrådet för att utkräva ansvar för de fruktansvärda kemvapenattackerna är avgörande för att finna en långsiktigt hållbar lösning. Regeringen tvekar inte att sätta press på de permanenta medlemmarna om de agerar på ett sätt som står i strid med vår övertygelse om humanitär och internationell rätt liksom alla människors lika värde.

Herr talman! Jag vill fastslå att Sverige har varit tydligt i kritiken gentemot inte minst Ryssland, som vid två tillfällen i år lagt in sitt veto mot resolutionsutkast om kemvapenanvändning i Syrien. Sveriges kritik mot Ryssland framgår tydligt i den svenska röstförklaringen den 12 april, där Sverige explicit beklagade det ryska vetot mot det av P3 (Frankrike, Storbritannien och USA) framlagda resolutionsutkastet om ansvarsutkrävande. Låt mig citera: ”We regret that a resolution was not passed because of a Russian veto.”

Vi har återkommande fört bilaterala samtal med Ryssland om dess agerande i Syrien, nu senast i februari då jag själv besökte Moskva och mötte utrikesminister Lavrov. Därtill har vi framfört vårt misstycke till övriga permanenta medlemmar vad gäller låsningarna i rådet i denna fråga. Som jag har redogjort för tidigare var Sverige tydligt med att uttrycka missnöje med de permanenta rådsmedlemmarnas agerande i samband med rådshandlingen efter attacken i Khan Shaykhun. Då lades två olika resolutionsutkast fram för förhandling, ett från de tre permanenta medlemmarna och ett från Ryssland, med den uppenbara konsekvensen att inget av alternativen skulle kunna antas. Mot bakgrund av låsningen mellan de permanenta medlemmarna sammankallades, på svenskt initiativ, samtliga icke-permanenta medlemmar. Enighet kunde nås i den kretsen om en resolutionstext – som i likhet med texten från P3 och i linje med EU:s uppmaning till säkerhetsrådet i ett uttalande den 6 april – inkluderade ett kraftfullt fördömande av attacken och text till stöd för en skyndsam undersökning för att ansvariga skulle kunna ställas till svars. Dessvärre gick det inte att nå enighet bland de permanenta medlemmarna heller för denna text.

Kemvapenfrågan i förhållande till Syrien diskuterades senast i rådet den 23 maj. Sverige beklagade då oenigheten i rådet och betonade vikten av att överbrygga meningsskiljaktigheter för att komma framåt i denna fråga. Vi kommer att fortsätta framföra kritik mot Ryssland, liksom mot Kina och övriga permanenta medlemmar i säkerhetsrådet, när deras agerande motarbetar rådets möjlighet att agera för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

Anf. 29 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Också denna interpellationsdebatt är sen men tyvärr minst lika aktuell och nödvändig får vi konstatera. Precis som utrikesministern konstaterar i sitt svar är den här konflikten fortsatt en tragedi. Det är ett fruktansvärt lidande och en svårlöst konflikt. Det krig genom ombud som regionala stormakter har fört och för på syrisk mark, tillsammans med det faktum att västländerna under en längre tid har fokuserat på kampen mot Daish, har komplicerat konfliktlösningen ytterligare.

När Ryssland för närmare två år sedan gick in med militärt stöd till sin allierade Bashar al-Asad blev det inte lättare. Sedan kriget började har över 400 000 människor förlorat livet, och över 11 miljoner människor är på

flykt. FN:s särskilda sändebud försöker oförtröttligt lösa konflikten men har egentligen inte nått några större direkta resultat.

Det är ett svårt läge, och omvärlden måste självfallet kraftigt fördöma våldet, särskilt de brutala attacker mot civila som har förekommit. Som vi har sagt många gånger måste Sverige agera så att de skyldiga kan ställas till svars. Kেমvapenattacken i april mot civila i Syrien är just ett sådant brott. Vid attacken dödades närmare 100 personer, varav många var barn. Enligt Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, OPCW, var det sarin eller en sarinliknande nervgas som användes vid attacken. Presidenten har förnekat att man har genomfört någon gasattack, och Ryssland har sagt att det var en gas som råkade komma ut i samband med andra bombningar.

Herr talman! Poängen i min fråga är att vi vet att läget är väldigt låst i FN:s säkerhetsråd och har varit det under lång tid. Jag menar att framför allt Ryssland och Kina har blockerat resolutioner för steg mot att komma vidare när det gäller att nå fred i Syrien.

Vi måste hela tiden vara tydliga, och därför blev jag förvånad när utrikesministern i en debattartikel den 16 april i år beklagade att säkerhetsrådets permanenta medlemmar inte kan enas. Detta kan ha varit en förenkling i en tidningstext. I och med det, som jag uppfattade det, fördelades ansvaret lika mellan de fem permanenta medlemmarna, det vill säga USA, Ryssland, Kina, Frankrike och Storbritannien. Enligt de rapporter vi har läst var det dock Ryssland som emot.

Ryssland och Kina har också lagt in veto mot sanktioner mot individer som enligt OPCW har varit inblandade i användning av kemvapen i Syrien.

Nu har utrikesministern i sitt svar visat och försökt beskriva de olika textvänderna vid det tillfället och vilka som var emot vad, men för mig väckte det oro när jag uppfattade att utrikesministern valde att fördela skuldbördan jämnt mellan samtliga permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Det är viktigt att Sverige som medlem i säkerhetsrådet är väldigt tydligt.

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Karin Enström! Vad bra att jag får tillfälle att förklara lite mer. Jag hoppas att det inte blir alltför tekniskt, men detta är viktigt då det handlar om hur vi arbetar i säkerhetsrådet.

Jag måste instämma i att det är otroligt viktigt att denna hänsynslösa konflikt får ett slut och att de ansvariga för alla avskyvärda brott som har begåtts ställs till svars. Vi får heller inte ge upp försöken att hitta en politisk fredlig lösning på konflikten, även om det just nu i första hand handlar om att rädda liv och lindra nöd.

Jag kan försäkra Karin Enström om att vi inte drar oss för att kritisera säkerhetsrådets medlemmar, inte minst de permanenta, när deras agerande går emot säkerhetsrådets syfte. Vi tydliggör konsekvent vår ståndpunkt både i de bilaterala samtal vi har och i våra inlägg i säkerhetsrådets kammar.

Tidigare i år, den 28 februari, var det Kina och Ryssland som använde sitt veto mot den resolution som lagts fram av Frankrike, Storbritannien och USA om ansvarsutkrävande för kemvapenanvändning i Syrien. I vår röstförklaring var vi tydliga i vår kritik mot Kinas och Rysslands agerande.

Vi sa: "That the Council today was not able to honour its commitments, due to the use of the veto power by two of its permanent members, is deplorable." Det gällde alltså Ryssland och Kina.

En liknande text ingick sedan i Sveriges anförande som medlem i exekutivrådet för OPCW, Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons. Detsamma gällde röstförklaringen den 12 april, då Ryssland återigen använde sitt veto.

Jag vill poängtera att Sverige i diskussioner på olika nivåer med representanter från Frankrike, Storbritannien och USA har uttryckt missnöje också med deras agerande i förhållande till hanteringen i rådet under EU:s säkerhetsrådsordförandeskap, efter attacken i Khan Shaykhun i april. Där fanns nämligen utrymme för en kompromiss, enligt vår bedömning. Det var anledningen till att Sverige tog initiativ till att lägga fram en alternativ text. Denna text inkluderade ett kraftfullt fördömande av attacken och stöd för en skyndsam undersökning för att ställa de ansvariga till svars. Det var beklagligt att denna text inte kunde läggas fram.

Vi påminde om det inflytande som en enad krets av invalda medlemmar kan ha i säkerhetsrådet. Vårt agerande den gången – att vi tog detta initiativ och gjorde ett försök – rönste uppskattning bland de valda medlemmarna i säkerhetsrådet. Vi kan nog tyvärr förvänta oss att den fortsatta hanteringen av kemvapenfrågan i förhållande till Syrien kommer att präglas av att det är en infekterad stämning i rådet.

Det fanns viss enighet i juli. Då underströk Kina som rådsordförande vikten av ansvarsutkrävande för kemvapenanvändning. Det har alltså funnits vissa tecken. Senast kemvapenattackerna i Syrien hanterades i rådet var den 16 augusti, då chefen för FN:s nedrustningskontor briefade rådet. Det blir nog ett skarpt läge först när man får undersökningskommissionens rapport under hösten.

Vi har fortsatt en viktig roll att spela när det gäller att försöka överbrygga motsättningarna och få rådet att fatta viktiga beslut.

Anf. 31 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Precis som utrikesministern sa är det tekniskt ett ganska slutet system. Det finns röstförklaringar och uppteckningar, och det kommer ut bulletiner av olika slag. Jag efterlyser dock att utrikesministern och utrikesförvaltningen utåt och i mer vardagliga ordalag försöker beskriva och är så tydliga de bara kan i sin kritik mot dem som ska ha kritik och att de inte ger olika kritik beroende på vilket land det råkar vara eller om det är stort eller mindre stort. De fem permanenta medlemmarna är ju alla stora.

Det som verkligen stör mig är om vi hamnar i någon form av kålsuppar-teori, det vill säga att alla bär lika mycket skuld och att alla minsann har gjort fel. I vissa fall har man säkert gjort fel, men i det här fallet har vi sett att Ryssland och Kina har varit de största bromsklossarna, om jag får uttrycka det så.

Jag kan ha missat något, men som jag förstår det har Ryssland under de senaste fem åren lagt in sitt veto i säkerhetsrådet minst åtta gånger när det gäller förslag om Syrien. Det är ett starkt användande och, skulle jag vilja säga, ett missbruk av vetorätten. Kina, å sin sida, har lagt in sitt veto mot sex av de åtta förslagen.

Även om det först och främst är det syriska folket som har lidit har säkerhetsrådets och FN:s anseende och legitimitet lidit skada därför att man helt enkelt inte kan samla sig kring att ens ta steg mot fred i Syrien. Fred där är en svår uppgift. Dessutom är man inte så pass modig att de ansvariga för dessa fruktansvärda brott kan ställas till svars. Det är detta jag är ute efter.

Hur gör då regeringen med sin plats i säkerhetsrådet för att sätta press på de permanenta medlemmarna? Behöver regeringen ibland sätta olika mycket press, eller är det lika mycket press på alla? Det var två frågor, och den tredje är från interpellationen. Hur kommer utrikesministern och Sverige i framtiden att verka just för att vi kommer vidare i ansvarsutkrävandet för dessa förfärliga handlingar? Det gäller kemvapenattacker, men det är också många andra krigsförbrytelser som har plågat det syriska folket under lång tid.

Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Kriget i Syrien är en skamfläck för mänskligheten. Det är också ett av de största tillkortakommanden man kan tillskriva FN:s säkerhetsråd. Det är detta som är det förfärliga: Det undergräver tilltron till FN-systemet att man inte ens kan utkräva ansvar för kemvapenattacker. Därför är det otroligt viktigt att vi är tydliga.

Vi tycker förstås att vi har varit det, men jag hör vad du säger, Karin Enström. Det är viktigt att vi inte bara talar om det i form av processer utan är väldigt tydliga om ansvarsutkrävande. Det är inte samma sak, men vår roll i säkerhetsrådet är alltid att hitta en väg framåt där säkerhetsrådet uppfyller sin uppgift – att man faktiskt kommer till beslut och åstadkommer någonting.

Helst bör man hitta enighet, så ibland måste vi verkligen speak truth to power, det vill säga se till att de länder som står i vägen för att hitta en lösning får klart för sig vad vi tycker. Man måste också försöka få de andra att låsa upp blockeringar och så vidare för att vi faktiskt ska komma vidare. Ibland måste man även mobilisera de icke-permanenta medlemmarna, som inte har vetomöjlighet, att bilda en front för att få de andra med sig. Det är alltså det vardagliga, diplomatiska arbetet som pågår där.

Jag skulle nog säga att vi tycker att vi har varit så tydliga som vi kan vara med de verktyg vi har – med röstförklaringar och med sättet vi talar bilateralt, liksom faktiskt politiskt i mina möten. Det gäller även uttalanden vi gör, från tweets till vad det nu är för någonting, som vi kan lägga ut och publicera offentligt. Men jag tror att det är ett viktigt påpekande att vi alltid måste anstränga oss ännu mer för att se till att det blir klart och tydligt hur vi menar att vägen framåt ska se ut.

Just nu är det en landsomfattande vapenvila, att häva belägringarna, ge skydd åt civila och se till att det blir humanitärt tillträde. De kraven kvarstår. Löftena har getts vid i alla fall fyra tillfällen – och brutits lika snabbt. Det är dock viktigare än någonsin. Vi ger också stöd till den politiska processen.

Jag uppskattar dock denna debatt, för i grunden har vi samma analys av läget och vad som är nödvändigt att göra. Det är viktigt att vi hjälps åt så mycket det över huvud taget går för att Sverige ska kunna fullfölja sin roll i säkerhetsrådet och för att vi ska kunna tala med en stark röst mot dem – i det här fallet Ryssland och Kina – som har använt sitt veto för att

förhindra att säkerhetsrådet ska kunna vara effektivt i att hjälpa dem som slutligen drabbas mest, nämligen de civila i Syrien.

Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern. Jag hoppas att vi kan avsluta detta samtal om en av de mest brännande frågorna och den mest brännande konflikten just nu med att få en försäkran från utrikesministern om att varken utrikesministern eller någon annan som representerar regeringen i säkerhetsrådet väjer för att kritisera den som kritiserats skall. Man ska inte använda kålsuparteorin eller hopbuntningsprincipen. Det är för mig viktigt att få den bekräftelsen från utrikesministern här i dag.

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hoppas att det ska vara okända principer i FN-arbetet. Jag vet inte ens om det finns någon engelsk översättning av ”kålsuparteori” och ”hopbuntningsprincip”, och vi ska se till att det inte blir någon heller. Det är ju tvärtom så att detta är det forum där man faktiskt ska se till att ansvar utkrävs – inte minst när det gäller så allvarliga brott mot mänskligheten som användande av kemiska vapen.

Man ska också leva upp till sina löften och inte använda sin vetorätt på ett sätt som faktiskt förhindrar FN från att fullt ut spela den roll organisationen har i att förhindra krig, konflikter och mänskligt lidande runt om i världen.

Jag tackar för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2016/17:537 om stöd till Somaliland

Anf. 35 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Markus Wiechel har frågat mig:

1. Varför har inte Sverige som första land i världen erkänt Somaliland som självständig nation och visat dem sitt stöd för deras fantastiska framgångar?
2. Vad krävs för att regeringen framöver ska ta steget att erkänna nationen som en självständig nation?
3. Vad gör den svenska regeringen specifikt för att stötta Somaliland och deras folk för att nå ytterligare framgångar?

Sverige ger sedan lång tid stöd till freds- och statsbyggnadsprocessen i Somalia. För fortsatt framgång i Somalias utveckling anser regeringen att nationell försoning är en avgörande faktor. Genom svenskt bistånd ges i detta syfte stöd till flera dialog- och medlingsinsatser i Somalia. Det inbegriper bland annat stöd till dialog mellan den federala regeringen och Somaliland.

Den svenska regeringen gör bedömningen att ett erkännande av Somaliland som självständig stat inte skulle gynna den fortsatta fredsprocessen

i Somalia. Det skulle också kunna inverka negativt på utvecklingen i regionen. Regeringen ser därför inte anledning att ompröva sin inställning i denna fråga. Det kan också konstateras att inget annat land erkänt Somaliland som självständig stat.

När det gäller Markus Wiechels avslutande fråga kan sägas att Sverige ger stöd till ett antal större landsomfattande, givargemensamma fonder och program som även kommer Somaliland till del. Vidare har Sverige gett stöd till den demokratiska utvecklingen i Somaliland genom stöd till flera av de val som genomförts i Somaliland, liksom förberedelserna för det val som skulle ha genomförts under 2015.

Anf. 36 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Sedan lång tid tillbaka har Sverige utgått från tre uttalade kriterier som ska uppfyllas för att man ska kunna erkänna ett självständigt land: Det ska finnas ett folk, det ska finnas ett territorium och det ska finnas en regering som kan utöva kontroll över territoriet. Somaliland uppfyller samtliga av dessa tre kriterier – och många utöver dem.

Regeringen har samtidigt tydliggjort att man avser att vara ett humanitärt föredöme. Man värnar om ordning och reda samt önskar främja demokrati, jämställdhet och andra mänskliga rättigheter. Även här kan jag tycka att Somaliland är värdigt att det internationella samfundet, kanske med Sverige i spetsen, faktiskt erkänner de framgångar landet har gjort och den självständighet det de facto redan har.

Somaliland har fria demokratiska val och fungerande institutioner. Man erbjuder kostnadsfri skolgång för samtliga barn och ungdomar. Man har egna institutioner och diplomatiska förbindelser, ministrar och parlamentariker, och man har en egen president. Man har en egen valuta, en egen flagga, egna pass, en egen nationalsång och en egen huvudstad. Listan kan göras mycket längre.

Herr talman! Man kan fråga sig varför jag, eller för den delen någon annan, lägger så mycket fokus på en fråga som just denna. Det handlar dock i grund och botten om moral, och det slutar inte där. Somaliland har inte vunnit sin frihet genom separatism, våld eller på något sätt genom att bryta mot internationella regleringar. Det var snarare kaoset i Somalia som lämnade just denna region utan styre, och då valde Somalilands folk att ta styret i egna händer. Det finns inte heller någon historisk eller demografisk förankring som stöder tesen om att detta ska tillhöra resten av det vi i dag kallar Somalia – som, till skillnad från Somaliland, tidigare var en italiensk och inte en brittisk koloni.

Herr talman! Det är också viktigt med erkännandet, då hela världen på ett eller annat sätt faktiskt håller ihop. Genom att stötta Somalilands folk främjar vi inte bara utveckling i hela Somalia, vilket är det somaliländarna själva vill, utan även utvecklingen här i Sverige och i Europa. Genom ett erkännande kan vi utveckla handel och stabilitet, agera direkt med Somalilands regering och visa hela världen att det lönar sig med fred. Det lönar sig att uppnå alla de framgångar Somaliland har uppnått med demokrati och skolgång.

Vi kan hjälpa dem till större framgång, vilken också kan sprida sig till övriga delar av regionen. Mot alla odds har Somaliland skapat en fredlig demokrati av västerlandsslag i en av världens mest våldsamma regioner.

Det faktum att Somaliland dessutom är en muslimsk fungerande demokrati är i sig värt att tänka på. Det bör erkännas som ett föredöme för många av de länder som befinner sig i eller har befunnit sig i en liknande situation och kämpat sig till mer framgång.

Sist men inte minst: Sverige har under de senaste åren erkänt stater på betydligt mer tveksamma grunder än vad som har anförts nu av utrikesministern. Regeringens ställningstagande tyder i grund och botten på ett inkonsekvent agerande som är desto sorgligare i en tid då vi har chansen att påverka andra länder inom Förenta nationerna.

Jag vill inte tro att det finns andra skäl till att man exempelvis erkände Palestina, men agerandet tyder tyvärr på att så var fallet.

Anf. 37 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är riktigt att utvecklingen i Somaliland historiskt sett har varit mer framgångsrik än utvecklingen i övriga Somalia. Somaliland har inte varit drabbat av inbördeskrig, och de statliga institutionerna har därför heller inte utsatts för samma kollaps som i framför allt de södra delarna av Somalia. På så sätt har Somaliland utgjort, och utgör till stor del fortfarande, ett positivt exempel för övriga Somalia.

Det kan finnas både för- och nackdelar med att ingå i en större federation. Att göra det kan ha både ekonomiska och säkerhetspolitiska fördelar. Förhoppningen är att den positiva utvecklingen i Somalia på sikt också kan gynna Somalilands utveckling, men detta förutsätter att Somaliland inte står utanför processen. Det kan dessvärre också föra med sig att det blir strider om gränsdragning och allt annat som kan komma av det.

Positivt i det här sammanhanget är att representanter från klaner med huvudsaklig tillhörighet i Somaliland deltog i det somaliska valet och har valt Somalilands representanter till den federala regeringen och till parlamentet.

Vi bedömer från regeringens sida att ett erkännande av Somaliland inte skulle gynna den somaliska fredsprocessen, och vi ser ingen anledning att ompröva vår inställning i frågan. Jag har fått den här frågan och interpellationer på det här temat tidigare.

Tilläggas kan att Somaliland inte har erkänts av någon annan europeisk stat och inte heller av Afrikanska unionen eller dess medlemmar. Det är i hög grad en icke-fråga som egentligen inte drivs ordentligt, och det är kanske där en utveckling mot att man vill bli en självständig stat ska börja. Men just nu menar vi att det är viktigt att se till hela Somalia och erkänna de framgångar som Somaliland har, men det finns inte riktigt någon sådan rörelse och det finns heller inget annat land som har erkänt Somaliland.

Anf. 38 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Är det egentligen så konstigt att Afrikanska unionen, som mestadels består av diktaturer, inte har erkänt Somaliland och den utveckling de har lyckats uppnå? Är det verkligen så konstigt att andra länder som inte alls har lyckats med samma sak inte vill erkänna den här framgången?

Sedan kan jag fråga mig: Vad är det som gör att den svenska regeringen tror att folket i Somaliland inte själva kan avgöra om det är bättre att de är självständiga eller inte? Ska vi fortsätta med den politik som rådde förr, där andra länder skulle bestämma över deras gränsdragningar? Det här är

ett klanbaserat samhälle. Det är ett samhälle som består av många olika grupper, och nu har somaliländarna en önskan om att själva få rita kartan över sitt land. Jag ser faktiskt inte hur det här kan försvåra för utvecklingen av fred i den här regionen.

Det är dessutom värt att nämna att unionen mellan Somalia och Somaliland 1960 faktiskt aldrig undertecknades av parlamenten i de två länderna, vilket var en förutsättning för avtalets giltighet. De facto har alltså somaliländarna berövats sitt eget land.

Anf. 39 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Hur Somalias federala karta i slutändan kommer att se ut avgörs bäst av somalierna själva. För fortsatt framgång i Somalias utveckling krävs ett konstruktivt partnerskap inom och mellan Somalias olika regioner. Efter många år av inbördeskrig finns det minsann många lokala konflikter och dispyter att lösa, och de kan bara lösas genom dialog och försoning.

Vi tycker från den svenska regeringens sida att Somalilands anspråk på självstyre hanteras bäst i en sådan process och under somaliskt ledarskap.

Anf. 40 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Ja, Somaliland ska avgöra sin framtid, och det är lite det som de försöker göra nu. De har länge fungerat som land och har de facto självständighet. De har lyckats med det här genom dialog och försoning, precis som utrikesministern vill att de ska. Trots det får de inget stöd. Jag ser inte vad mer de kan göra, för de har hittills spelat rätt, så att säga. Det finns inget våld, inga separatistiska slitningar och ingenting som på något sätt går emot det som utrikesministern egentligen säger.

Jag förstår faktiskt fortfarande inte riktigt varför vi inte bara kan ge dem rätten till sitt eget land som de de facto redan styr över.

Anf. 41 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vi tycker att nationell försoning är en avgörande faktor för att fortsatt se en framgångsrik utveckling i Somalia. Vi vet att det är en prioritering också för FN:s nya generalsekreterare. Skulle man nu från omvärlden komma med synpunkter på hur statsbyggande och försoning ska ske i Somalia finns risken att det faktiskt bara försvårar.

Vi ger ett svenskt stöd till freds- och statsbyggnadsprocessen i Somalia. Vi ger politiskt stöd och utvecklingssamarbete, och vi är en av de största biståndsgivarna. Vi menar att det är den riktiga vägen framåt. Så småningom kan det här bli en fråga, men det är det absolut inte i dag. Vi vill inte göra någonting som stör den politiska process som vi kan se och som är positiv i Somalia, men vi har heller ingenting emot att hålla fram Somalilands framgångar. De kan bli ett viktigt exempel. Men det är inte framför allt att markera statsbyggande på det sättet som bidrar på bästa sätt till den nationella försoning som behövs i dag. De behövs som ett gott exempel.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2016/17:551 om skattebefrielse för höginblandade bibränslen

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler har frågat samordnings- och energiministern om vilken information från kommissionen som ligger till grund för bedömningen att det kommer att vara möjligt att behålla skattebefrielsen för höginblandade bränslen, vad regeringen avser att göra om hela förslaget om reduktionsplikt underkänns av kommissionen och slutligen om regeringen har övervägt att gå fram med ett förslag om reduktionsplikt och ett om skattebefrielse.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss med förslag på skattebefrielse för höginblandade biodrivmedel och reduktionsplikt för biodrivmedel i bensin och dieselbränsle. Som jag tidigare har svarat Jonas Jacobsson Gjörtler omfattas reduktionsplikten inte av EU:s statsstödsregler, vilket innebär att den inte behöver godkännas av EU-kommissionen. Reduktionsplikten påverkar därmed inte kommissionens möjligheter att godkänna det statliga stödet till höginblandade biodrivmedel. Kommissionens prövning avser den anmälan som regeringen lämnat in till kommissionen, och den prövningen påverkas således inte av hur regeringen delar upp förslagen. Det är alltså inte reduktionsplikten som är inskickad till EU-kommissionen.

Regeringen har i lagrådsremissen gjort bedömningen att kommissionen kommer att kunna godkänna regeringens statsstödsanmälan om fortsatt skattebefrielse för höginblandade biodrivmedel. Statsstödsfrågan hanteras i dialog med kommissionen.

Anf. 43 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret! Det är viktigt att vi kan få reduktionsplikten på plats. Vi ser detta som det enskilt viktigaste verktyget för att få ned utsläppen av växthusgaser från transportsektorn, som är en mycket stor del av de utsläpp som vi i Sverige står för när det gäller växthusgaser.

Reduktionsplikten är ett bra verktyg, så tillvida att fokus är på att utsläppen av växthusgaser ska minskas genom att man ska öka inblandningen av biodrivmedel. Fokus är alltså inte på att minska transportererna som sådana. Transporterna fyller viktiga behov. I ett stort och glest befolkad land som Sverige, som dessutom ligger i utkanten av Europa, är det viktigt att vi kan värna möjligheten att transportera. Vi ska inte beskatta eller lägga på högre kostnader på avstånden som sådana.

Reduktionsplikten är alltså ett bra verktyg. Och det är positivt att regeringen har tagit fram det här förslaget. I princip är förslaget bra. Det är helt rätt sätt att gå till väga. Men några saker ger upphov till frågetecken. Det är snarast i syfte att värna om att det här ska komma på plats som de här frågorna ställs. Jag hoppas att finansministern ser frågorna i det ljuset.

Frågetecknen gäller utformningen och det som uppfattas som vissa oklarheter som skulle kunna äventyra införandet av reduktionsplikten. Det skulle även kunna äventyra långsiktigheten och till och med vara dåligt

avseende klimatnyttan. Det gäller undantaget för de höginblandade bio-bränslena.

Flera av dem som har lämnat remissvar lyfter fram frågetecken och synpunkter på just undantaget när det gäller de höginblandade bränslena. Till exempel säger Kommerskollegium, den statliga myndigheten: ”Kollegiet delar inte Regeringskansliets bedömning om att förslaget inte är anmälningspliktigt.” Ett bränsle som utgör bensin eller dieselbränsle som till mer än 98 procent framställs av biomassa omfattas inte av reduktionspliktssystemet, och de menar att när man gör ett undantag är det ett statligt stöd. Kollegiet menar att man måste se på de två sakerna samlat, att man måste analysera dem gemensamt. Kollegiets bedömning är alltså att det finns risk för att det här kan bli ett problem och att det är anmälningspliktigt.

Kommerskollegium är en instans som lyfter fram detta. Men det finns fler. Det är ganska många som tar upp det. Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, tar också upp frågan och ifrågasätter varför de höginblandade drivmedlen inte inkluderas i förslaget om reduktionsplikt eftersom poängen lite grann är att få ned utsläppen. Då spelar det ingen roll om drivmedlen förekommer i högkoncentrerad form, alltså höginblandade biodrivmedel, eller om de används som låginblandade. Samma volym som stoppas in som låginblandat ger samma klimatreduktion.

Om man gör det undantaget riskerar man att få problem. Om kommissionen inte skulle godkänna detta – om de skulle anse att det inte är godtagbart – riskerar vi alltså att det här systemet kanske inte kan införas alls. Det är bakgrunden till min fråga.

Hur säker är regeringen på att detta verkligen blir godkänt? Om det skulle bli problem, vad har regeringen då för avsikt att göra?

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det gläder mig att Jonas Jacobsson Gjörtler också tycker att det är bra att vi äntligen kan införa reduktionsplikt. När Jonas Jacobsson Gjörtlers parti styrde på Finansdepartementet tog man fram ett system som sedan visade sig inte få godkänt av EU, och man blev tvungen att dra tillbaka det.

Utgångspunkten för vårt arbete har varit just att hitta ett system som inte behöver godkännas av EU. Vår bedömning är att vi har gjort det med det förslag som lagts fram. Därför har vi inte heller skickat in det för statsstödsgodkännande.

När det gäller biodrivmedlen däremot har vi sedan tidigare statsstöds-godkännande för att ha skattebefrielse för biodrivmedel. Det senaste beslutet vi fick från kommissionen är från 2015. Vår bedömning är att de förutsättningarna inte har förändrats sedan 2015. Vi bör därför ha goda förutsättningar för att få förlängt statsstödsgodkännande för skattebefrielse på de delarna.

Det innebär att vi från nästa år kommer att kunna ha ett system där vi har både reduktionsplikt och skattebefrielse för biodrivmedel. De producenter i Sverige som jag har haft kontakt med menar att det här ger bra förutsättningar för att kunna investera i biodrivmedel, som i framtiden kommer att vara en del för att vi ska kunna bli ett fossilfritt välfärdssamhälle.

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Svar på
interpellationer

Elektrifiering är naturligtvis viktigt. Men biodrivmedel är också viktiga.

Anf. 45 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, finansministern!

Långsiktigheten har efterfrågats länge. Jag håller med om den bedömningen. Jag har ju läst vad remissinstanserna har skrivit, och man efterfrågar långsiktighet. Det finns en del synpunkter när det gäller just långsiktigheten – om vi ska vara ärliga, finansministern. Man hade önskat beslut som sträcker sig längre än till 2020. Det står att det ska gälla fram till 2030. Men jag tror att branschen är lite orolig för att detta inte är tillräckligt skarpt.

Den stora oron gäller egentligen om EU kommer att acceptera det här eller inte. Den skattebefrielse som gäller nu gäller till 2018. Därefter ska man ha ett nytt undantag. Det finns en risk för att det blir ett problem här. Man bör se på de två frågorna samlat. Om man har skattebefrielse och samtidigt en reduktionsplikt har man nämligen dubbla styrmedel.

Det finns ett problem till som det kan vara intressant att lyfta upp och som har lyfts fram av VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut som jag nämnde tidigare. Det gäller att det, utifrån det förslag som finns, inte tas samma hänsyn till hur klimateffektiva de höginblandade biodrivmedlen är i ett livscykelperspektiv som för de låginblandade biodrivmedlen. Det innebär att klimatnyttan faktiskt blir mer osäker. Man har inte samma krav på de höginblandade i praktiken. Det är ytterligare ett skäl, men i just den här diskussionen är det kanske lite av ett sidoargument.

Jag skulle gärna vilja höra finansministerns kommentar till Kommerskollegiums bedömning. Hur ser finansministern på detta? Regeringen gör bedömningen att det inte ska vara något problem utan att det kommer att gå att få på plats. Andra gör uppenbarligen en annan bedömning och är oroad över detta. Det gäller även branscherna. Till exempel SPBI lyfter också fram oro över detta.

Vilken information från kommissionen har regeringen som ligger till grund för bedömningen att det här ska vara möjligt att få igenom?

Jag ställde tre frågor i interpellationen. Jag tycker att jag har fått svar på den tredje frågan men inte på de två första. Vilken information från kommissionen ligger till grund för regeringens bedömning? Och vad avser statsrådet och regeringen att göra om förslaget skulle underkännas av kommissionen? Då menar jag kanske inte enbart i de delar som regeringen har anmält och skickat in. Det kan bli på det sättet att man får bakläxa på alltihop eftersom det anses vara ett brott mot statsstödsreglerna.

Vi skulle kunna hamna i en ganska tråkig situation där förslaget till reduktionsplikt faller, egentligen på grund av en liten detalj där man säger att de höginblandade bränslena ska ha undantaget och där klimatnyttan är obefintlig. Det blir nämligen samma klimatnytta om drivmedlet används som låginblandat bränsle. Klimatnyttan kan till och med vara sämre med de höginblandade biodrivmedlen, eftersom man inte gör samma livscykelanalys på dem jämfört med förslaget till reduktionsplikt.

Riskerna är alltså väldigt stora. Jag tycker att regeringen spelar lite högt här. Jag hör att finansministern säger att det är en bedömning man gör. Men jag tror att de som är berörda skulle vilja få lite tydligare besked. Vad är det som ligger bakom regeringens bedömning? Hur kan finansministern

vara så säker på att det inte kommer att bli några problem och på att det kommer att komma på plats?

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Svar på

interpellationer

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi opererar alltid under osäkerhet när det gäller statsstödsregler. Det märkte inte minst Moderaterna när de styrde på Finansdepartementet och fick helt underkänt för det förslag de gick fram med. Det gör vi alltså hela tiden, oavsett färg på regeringen.

Utifrån den osäkerheten gör man bedömningar. Regeringskansliets experter har gjort bedömningen att reduktionsplikten, som den är utformad nu, inte behöver statsstödsgodkännas och därför inte är ett stöd.

Vad gäller de höginblandade bränslena är bedömningen att förutsättningarna från det förra statsstödsgodkännandet inte har förändrats. Därför bör vi få ett statsstödsgodkännande igen. Här har vi naturligtvis underhandskontakter med kommissionen. Men kommissionen fattar beslut när man fattar beslut. Bedömningen är att man bör kunna göra det i god tid innan riksdagen fattar beslut om budgeten.

Utifrån de kontakter vi har och utifrån det faktum att saken inte har förändrats sedan 2015, då vi fick det förra statsstödsgodkännandet, är vår bedömning att vi bör få det igen.

Min fråga till Jonas Jacobsson Gjörtler är egentligen: Är det något som Jonas Jacobsson Gjörtler skulle ha gjort annorlunda om han hade suttit på Finansdepartementet i dagsläget?

Anf. 47 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, finansministern! Vad gäller det sista känner jag inte exakt till all den information som finansministern och Finansdepartementet har som underlag för detta. Det är därför frågan ställs, så att jag kan få lite mer klarhet. Jag kan alltså inte säga exakt vad jag skulle ha gjort annorlunda.

Men den fråga jag tar upp rör de höginblandade bränslena. Jag tycker att det finns skäl att fundera över om man verkligen ska ha detta undantag, med tanke på de risker som lyfts fram av remissinstanserna. Det handlar ju inte om vilka remissinstanser som helst. Kommerskollegium och VTI, till exempel, är statliga myndigheter som lyfter fram detta. Klimatnyttan är noll och kan till och med vara negativ om man har detta undantag. Skälen för att behålla skattebefrielsen för de höginblandade bränslena känns inte så starka, om jag uttrycker mig så.

Jag förstår att man kanske vill undvika detta av omsorg om en del av de trafikslag som i dag kör på höginblandat. Men vi måste ändå sätta detta i perspektiv till den klimatnytta man vill uppnå med hela reduktionsplikten och till de risker man tar om man äventyrar genomförandet av detta.

När finansministern säger att förutsättningarna för undantaget inte har ändrats är det just det som är poängen här: Det kanske är precis vad de har. Om reduktionsplikten skulle anmälas till kommissionen – nu har regeringen visserligen inte gjort det – och man får in ett ärende om detta och en annan bedömning görs och man då konstaterar att förutsättningarna har ändrats därför att någon vill ha en skattebefrielse och en kvotplikt parallellt, alltså dubbla styrmedel, riskerar vi att få problem. Förutsättningarna har då ändrats, och systemet kanske inte går att genomföra.

Jag tycker att det vore olyckligt, och därför är jag nyfiken på hur finansministern kan vara så säker på att detta går i rätt riktning.

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Nej, helt säker kan man inte vara om man inte fattar beslutet själv, och dessa beslut fattas ju i Bryssel. Detta är dock som sagt den bedömning vi gör utifrån den information vi har.

Jag delar däremot inte Jonas Jacobsson Gjörtlars uppfattning om att vi skulle kunna strunta i skattebefrielse för höginblandade bränslen. Det finns stora poänger med detta. Ofta ligger man där i framkant av utvecklingen. Att ha en extra stimulans där tycker jag är välmotiverat. Det är också något som kan driva på utvecklingen och göra att Sverige ligger i framkant, vilket i längden kan ge jobb och tillväxt runt om i hela landet och också ge möjliga nya exportintäkter för Sverige.

Jag tycker generellt sett att Sverige bör kunna jobba mycket aktivt med att ge bra villkor för den riktigt nya tekniken så att vi kan ligga i framkant. Det är ett sätt att säkra vårt långsiktiga välstånd, men det är också till bra nytta för klimatet på hela jorden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2016/17:585 om finanspolitikens effekter på bostadsmarknaden

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Caroline Szyber har frågat mig om jag ser en allvarlig risk i att incitamenten för byggandet av hyresrätter minskar och vilka åtgärder jag tänker vidta för att mildra detta.

Frågan är ställd mot bakgrund av två remitterade förslag på skatteområdet. Det rör sig om dels Finansdepartementets promemoria *Nya skatteregler för företagssektorn*, dels den så kallade Paketeringsutredningens betänkande (SOU 2017:27).

Enligt den promemoria som är på remiss ska en generell begränsning av ränteavdrag i bolagssektorn införas. Ett av syftena med förslaget är att öka den skattemässiga neutraliteten mellan olika finansieringsformer. Genom förslaget genomförs EU-direktivet mot skatteundandragande, och förslaget är i linje med OECD:s rekommendationer på området. Eftersom begränsningen av ränteavdragen innebär en skärpning av skattereglerna föreslås företagen kompenseras genom en sänkning av bolagsskattesatsen från 22 till 20 procent.

När det gäller bostadsbyggande föreslås i samma promemoria också ett primäravdrag för hyreshus. Primäravdraget möjliggör större avdrag för värdeminskning under de fem första åren från det att ett hyreshus har färdigställts. Förslaget innebär en skattemässig stimulans för nyproduktion av hyreshus.

Paketeringsutredningens förslag innebär att skatteeffekten blir densamma oavsett om en fastighet avyttras direkt eller indirekt genom så kallad paketering i ett bolag.

Regeringen arbetar intensivt med åtgärder för en bättre fungerande bostadsmarknad. Regeringen genomför just nu den största bostadspolitiska satsningen på 20 år. Som ett led i detta presenterades under 2016 en bostadspolitisk satsning med förslag på 22 åtgärder för fler bostäder. Regeringens åtgärder och kraftansträngning för att fler bostäder ska byggas har gett resultat. En kombination av en aktiv regering, ansvarstagande kommuner, en byggbransch som anstränger sig och en positiv ekonomisk konjunktur har gjort det möjligt att öka byggandet runt om i landet. År 2016 påbörjades byggandet av det högsta antalet lägenheter sedan 1990, och sedan år 2012 har antalet påbörjade bostäder tredubblats.

När remisstiden för de aktuella förslagen har gått ut kommer förslagen att beredas i Finansdepartementet. Jag vill inte föregripa den beredningen.

Anf. 50 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret! Jag känner dock att svaret utelämnar en del av verkligheten.

Sverige står inför stora utmaningar på bostadsmarknaden. Hur stora utmaningarna är framgår när 255 av Sveriges 290 kommuner rapporterar att de har bostadsbrist. Behoven är så stora att det, enligt Boverket, behöver byggas 88 000 bostäder fram till 2020. Men trots rekordhøgt bostadsbyggande är vi inte alls i närheten av den produktionen. I detta krisläge behövs inte fler lagar som gör det svårare. Ändå ser vi just att flera hinder reses med bland annat Paketeringsutredningens förslag.

Utredningen har slagit fast att fastighetsbranschen inte är skattemässigt gynnad. Den säger att fastighetsbranschens sammantagna skatteuttag är på samma nivå som för övriga delar av näringslivet. Utredaren fastslår också att förslaget skulle påverka bostadsbyggandet. Likväl föreslås en ny lagstiftning för att motverka paketerade transaktioner.

Fastighetsbranschen varnar dessutom för att utredningens förslag får betydande negativa effekter för intresset av nyproduktion och renovering av hyresrätter. Eftersom förslaget med största sannolikhet kommer att leda till sjunkande fastighetsvärden kommer också kapitalinflödet till fastighetsmarknaden att minska. Detta leder till en nedåtgående spiral i termer av färre satsningar på upprustning i befintligt bestånd samt minskad villighet till risktagande i nyproduktion.

Utöver att förslagen skulle leda till ökade kostnader för bostadsbyggandet hotas även den finansiella stabiliteten i samhället. Det blir med utredningens förslag långt mindre lönsamt att sälja fastigheter, vilket sannolikt drastiskt kommer att minska transaktionsvolymen för hyresfastigheter. Av detta följer en ny typ av inlåsning på bostadsmarknaden. När ingen säljer och köper hyresfastigheter får vi en stagnation både inom nyproduktion och inom ombyggnation, eftersom det saknas kapital till investeringar.

Utän nya bostäder minskar rörligheten på bostadsmarknaden ytterligare. Redan i dag har vi betydande matchningsproblem på arbetsmarknaden som direkt kan härledas till bostadsmarknaden, med en efterföljande arbetskraftsbrist som de facto dämpar tillväxten i Sverige. Utredningens förslag borgar för en förvärrad situation.

Det råder dessutom inte enbart brist på bostäder utan också på lokaler, studentbostäder och äldreboenden. Även byggandet av dessa försvåras. Är

fler subventioner lösningen också på det? Vi har skatthöjningar å ena sidan och subventioner å andra sidan. Man ger med ena handen och tar med den andra. Det här är subventioner som dessutom spår på en redan överhettad marknad.

Byggandet är rekordhøgt i dag, men det handlar mest om dyra lägenheter och bostäder vid kaj. Och jag hör så många som säger att de kommer att dra i nödbromsen när det gäller byggandet snarare än att trycka på gaspedalen om det kommer ytterligare pålagor. Det är något som jag tycker att man ska vara lyhörd för.

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på Caroline Szyber tycker jag att det är viktigt att påpeka att det är ett utredningsförslag som hon är kritisk till. Detta är ingenting som regeringen har lagt fram, utan det här förslaget är ute på remiss. När regeringen har fått remissvaren kommer den naturligtvis att analysera både utredningen och dessa svar. Därefter kommer regeringen att ta ställning. Det här är alltså inget som regeringen ännu har tagit ställning till.

Däremot delar jag Caroline Szybers uppfattning att det behöver byggas mycket bostäder. Alliansregeringen lämnade efter sig en bostadsmarknad som inte fungerade. Framför allt hade det byggts alldeles för lite under de åtta åren.

Nu ser vi dock att det tar fart. Om det påbörjas lika många bostäder resten av året som under de två första kvartalen kommer det att ha påbörjats 78 200 bostäder i Sverige i år. Det är fantastiskt. Här har regeringen arbetat.

Caroline Szyber säger att det är viktigt att det inte blir några nya pålagor. Regeringen har tvärtom arbetat med att försöka stödja ökat byggande, både med en särskild bonus till kommuner som ser till att det byggs och med ett stöd till bolag som bygger hyresrätter. Bedömningen är nu att det kommer att påbörjas 10 000 hyresrätter tack vare regeringens investeringsstöd. Jag tror inte att bolagen behöver mer pålagor, inte heller i form av att allianspartierna drar bort investeringsstöden, som har gjort uppenbar nytta.

Anf. 52 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Fokus i ministerns interpellationssvar och hennes senaste inlägg har varit på Paketeringsutredningen, men som rubriken på min interpellation visar är det ett bredare perspektiv jag önskar, nämligen finanspolitikens effekter på bostadsmarknaden. Det gäller branschen som vi talar om i dag, men man bör även nämna att hushållen har fått fler pålagor.

Vi har en skuldkvot som vi bör ta på allvar, men såväl många hushåll som branschen känner ändå en brist på långsiktighet. För hushållen kan nämnas bolånetak, skuldkvotstak, amorteringskrav och tuffare KALP-kalkyler. De är alla enskilt väldigt viktiga åtgärder, men det bör sägas att de riktar sig mot och främst drabbar de yngre, medan de äldre sitter i orubbat bo.

Det som efterfrågas av såväl hushållen som branschen är en koordinering. Ingen bransch klarar hur många smockor som helst. Vi bestämde redan år 2003 om ett system som liknar hur det ser ut i vår omvärld. Då är frågan vad som är logiken i att lyfta ut en bransch när det gäller beskattning.

Många säger också att förslaget sänder felaktiga och väldigt starka signaler: Investera inte i den här branschen! Om byggandet stagnerar kraftigt leder det också till färre arbetstillfällen, vilket i sin tur leder till mindre skatteintäkter. Då kvarstår min fråga till finansministern: Är detta en bra affär för staten?

Regeringen säger att dess politik har haft effekt. Jag tycker ändå att det kanske vore lite klädsamt att påpeka att det är konjunkturen, och inte riktigt regeringens politik, som gör att det byggs på dessa nivåer.

Nu när vi har möjlighet att prata vill jag passa på att säga att jag tyckte att bostadssamtalen hade en god ansats. Det var fokus på både regelförenklingar och de finansiella frågorna. Såväl bostadspolitiska talespersoner som de finanspolitiska talespersonerna bjöds in. Den ansatsen måste fortsätta. Det behövs ett helhetsgrepp. Jag tycker också att det behöver göras en tydlig samhällspolitisk och ekonomisk analys. Alla efterfrågar långsiktighet, men jag tycker alltså att den fattas i regeringens politik.

Det är när konjunkturen viker som även byggandet kommer att göra det. Hur mycket regeringen än försöker påvisa att dess politik har haft effekt genom att nämna detta i tid och otid och skicka ut pressmeddelanden är det då, när konjunkturen viker, som regeringens politik kommer att prövas, och det är då man måste ha en politik som gör att man snarare trycker på gaspedalen än drar i nödbromsen.

Jag skulle vilja sammanfatta lite av vad som ligger framför oss.

Samtidigt som kraftiga begränsningar av möjligheterna till ränteavdrag läggs fram av regeringen är Paketeringsutredningens förslag om höjd skatt på fastighetsföretag ute på remiss. Effekten av två förslag som kraftigt höjer beskattningen av fastighetsföretag är att investeringarna i såväl nyproduktion av bostäder och lokaler som renoveringar kommer att minska när det blir dyrare att låna och svårare att sälja fastigheter för att finansiera nyinvesteringar. Färre kalkyler kommer att gå ihop när finanskostnaderna stiger.

Fastighetsbranschen beskrivs ofta som en underbeskattad del av näringslivet. Det är en myt som nu kan avlivas. I en kartläggning som genomförts av Paketeringsutredningen konstateras att fastighetsbranschen betalar skatt i samma utsträckning som andra branscher och riskerar att bli överbeskattad om Paketeringsutredningens förslag genomförs. Med förslagen om kraftiga ränteavdragsbegränsningar kommer effekten att bli ännu större.

Var är då långsiktigheten? Vilken är politiken för att man ska fortsätta att trycka på gaspedalen?

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Nu låter det återigen på Caroline Szyber som att de här förslagen är någonting som regeringen redan har bestämt sig för och håller på att genomföra. Så är det dock inte, utan det är förslag som nu är ute på remiss. För regeringen är det oerhört viktigt att lyssna på remissinstanserna. Det är en viktig process som vi har i Sverige att alla som vill har möjlighet att skicka in synpunkter på olika förslag. Därefter kommer regeringen att ta ställning. När vi tar ställning kommer självklart effekterna av förslagen för olika delar av näringslivet att vara någonting som regeringen väger in.

Hittills tycks den här regeringen ha fört en politik som inte riktigt haft de effekter för det svenska näringslivet som det ibland har låtit som när man har stått och debatterat här i talarstolen. Företrädare för olika allianspartier talar ofta om att regeringens politik är väldigt dålig för näringslivet, men samtidigt ser vi nu hur det blomstrar med hög tillväxt och många nya sysselsatta – 100 000 fler sysselsatta i näringslivet jämfört med när vi kom till makten.

Jag delar Caroline Szybers uppfattning att de bostadspolitiska samtalen var väldigt värdefulla och bra. Jag tyckte också att kombinationen av bostadspolitiska och ekonomisk-politiska talespersoner i samma rum var bra; den gav en möjlighet att prata om de här frågorna brett. Jag uppskattar dessutom den insats som Caroline Szyber själv gjorde i de samtalen. Där emot tyckte jag att det var tråkigt att allianspartierna valde att lämna samtalen i stället för att avsluta dem. Det är bara att beklaga. Nu blev det ändå ett bra utfall. Mycket av det som vi diskuterade i det rummet togs med i det 22-punktsprogram som regeringen nu arbetar efter. Även om ni valde att hoppa av har det alltså ändå blivit något bra av det. Men jag beklagar att ni valde att hoppa av. Jag tror att det hade varit bättre, inte minst för näringslivet, om vi hade kunnat träffa en bred och långsiktig överenskommelse. Nu blev det inte så. Det var ert val.

Anf. 54 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Jag tackar finansministern för möjligheten att debattera i dag.

Jag är en person som försöker se positivt på saker och ting. Av de svar som finansministern har gett drar jag slutsatsen att hon inte vill föregå remissrundan. Jag kan bara hoppas att hon sedan lyssnar in den remisskritik som redan i dag har framkommit och att regeringen innan den går vidare gör en tydligare analys av vad ränteavdragsbegränsningar och Paketningsutredningens förslag skulle innebära för bostadsbyggandet.

Vi behöver vara långsiktiga för alla människors skull – för dem som vill bo, för dem som bor, för dem som äger och förvaltar hus, för dem som ska renovera och för dem som ska bygga. Det är viktigt att vara lyhörd. Med det tackar jag ministern för en god debatt.

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Bostadsbyggandet är viktigt. Att ha ett tryggt boende där man vet att man kan ha sitt hem är något av det viktigaste i livet för väldigt många människor. Därför är det glädjande att bostadsbyggandet nu ligger på rekordnivåer och att det byggs inte bara bostadsrätter och småhus utan också många hyresrätter, så att fler ungdomar får möjlighet att få den där härliga känslan att sätta nyckeln i sitt första egna boende.

Jag är också glad för att få debattera de här frågorna med Caroline Szyber, som jag vet jobbar entusiastiskt med bostadsfrågorna. Det är viktigt att det är många politiker som gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 56 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig hur jag och regeringen avser att tillförsäkra människor möjligheten att framöver ha tillgång till och möjlighet att använda kontanter för att hantera vardagliga bestyr.

Jag delar Hans Rothenbergs åsikter vad avser de utmaningar som den snabbt minskande kontantanvändningen och kontanthantering i Sverige medför, i synnerhet för dem som inte har tillgång till, eller som har svårigheter med att använda, elektroniska betaltjänster som kontokort eller internetbank.

Som ett led i att hantera denna samhällsutmaning har Post- och telestyrelsen fått i uppdrag att, tillsammans med Länsstyrelsen i Dalarnas län, Tillväxtverket och Tillväxtanalys, stödja länsstyrelserna i deras arbete med att utforma och genomföra olika insatser för att tillgodose behovet av grundläggande betaltjänster på de orter och i den glesbygd där detta inte tillgodoses av marknaden. Sedan 2012 arbetar länsstyrelserna med regionalt anpassade lösningar med bland annat betaltjänstombud. Det statliga stödet till dessa betaltjänstombud hanteras av länsstyrelserna. I dag finns det ca 30 statligt finansierade betaltjänstombud där det är möjligt att betala räkningar, ta ut pengar och lämna dagskassar. Länsstyrelserna arbetar även nära Sparbankernas Riksförbund och Svenska Bankföreningen med dessa frågor.

Jag vill i detta sammanhang även nämna bankernas brevbaserade giro-tjänster – girobetalningen – och telefonbanken, där man kan utföra sina bankärenden via telefon. Det är bra alternativ för många äldre som saknar eller har svårt att använda internetbank.

Utöver dessa åtgärder har jag fortlöpande samtal med banksektorn om dess ansvar för ett fungerande kontant- och betalsystem i hela riket.

Vad gäller frågan om möjligheten att betala med kontanter säger lagstiftningen att kontanter är lagliga betalningsmedel. Huvudregeln är därför att kontanter ska accepteras vid betalning. Affärer och restauranger med flera som driver verksamhet av privat karaktär har emellertid möjlighet att avtala bort denna regel. Företag är alltså i princip inte skyldiga att acceptera kontanter över huvud taget eller vissa mynt eller sedlar. Företag bör dock informera om detta på ett tydligt sätt så att man som kund kan välja om man vill acceptera ett sådant villkor eller om man vill gå någon annanstans.

I detta sammanhang vill jag dock nämna att domstolarna har kommit fram till att rättsförhållandet mellan ett landsting i dess egenskap av vårdgivare och en vårdtagare inte är av sådan karaktär att möjligheten att betala vårdavgiften med kontanter kan avtalas bort. Dessa vårdgivare är med andra ord skyldiga att ta emot kontanter.

När det slutligen gäller tillgången till kontanter vill jag även nämna den parlamentariska Riksbankskommittén. Den har bland annat i uppdrag att överväga dels hur Riksbankens ansvar för en väl fungerande kontanthantering i hela landet kan tydliggöras i lag, dels Riksbankens roll och ansvar för kontanttillgången i hela landet och kostnaderna för denna. Det är viktigt att en sådan översyn görs, och jag ser med tillförsikt fram emot att kommittén överlämnar sitt betänkande till regeringen i maj 2019.

Jag och regeringen fortsätter att bevaka dessa frågor.

Anf. 57 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Ja, det är ju så att kontanter används allt mindre som vardagligt betalningsmedel till förmån för elektroniska transaktioner. Det märker vi alla dagligen – det är nästan obskyrt att man sträcker fram en sedel och vill ha småpengar tillbaka i växel.

Ur ett säkerhetsperspektiv kan detta vara på både gott och ont. När risken för kontantrån minskar ökar å andra sidan de digitala attackerna mot de digitala penningssystemen.

Att inte ha tillgång till eller förmåga att använda internetbaserade transfereringar innebär för många människor en kraftig begränsning i det vardagliga livet. För många människor finns det fler negativa än positiva effekter av kontantsamhällets reträtt. För dessa är det viktigt att ha tillgång till och känna sig trygga med den tilltagande digitaliseringen av vardagsekonomin. Att kunna ha pengar på fickan och veta att de går att använda är för många viktig livskvalitet.

Samtidigt ser vi i dag att det finns butiker och restauranger som inte längre accepterar kontanter som betalning. Det innebär att ett liv utan dator eller smartmobil gör att vardagens elementära betalningar och göromål blir mer komplicerade.

Samhället blir också alltmer sårbart om det digitala betalsystemet skulle slås ut till följd av olyckor eller medvetet sabotage.

Ni kanske kommer ihåg att det på 90-talet var bankstrejk i Sverige. Då sprang människor och tog ut så mycket kontanter de kunde i kassorna, för på den tiden – det här var ju för länge sedan – hanterade bankerna faktiskt pengar. Man tömde bankomaterna, och till slut fanns det inga kontanter kvar. Men det här var också en tid innan de digitala transfereringssystemen hade kommit på plats. Då fanns det inget alternativ. I dag är det omvända världen: När man inte längre har tillgång till att elektroniskt flytta pengar är kontanter livlinan.

Konsekvenserna i vardagslivet, herr talman, blir för många avsevärda när samhället har vant sig av med kontanthantering. Att äga tekniska hjälpmedel för att kunna betala och göra rätt för sig får man nog i dag betrakta som en nödvändighet. När banker inte längre vill hantera kontanter utan överlåter till kunderna att sköta den operativa hanteringen via telefoner, dosor och datorer blir det svårare för oss som konsumenter att betala med sedlar och mynt.

Visst har de elektroniska betalningsmedlen många fördelar. Dock blir det kontantlösa samhället väldigt sårbart för yttre störningar såsom när större oväder som orkanen Harvey i USA, datavirus eller cyberattacker slår ut strömmen och internet. Vid flera tillfällen har strömavbrott och haverier hos systemoperatörer gjort att tiotusentals kortterminaler i hela Sverige har legat nere under flera timmar.

Jag tackar som sagt ministern för svaret på min interpellation, men det väcker också fler frågor. Ministern tar som exempel Post- och telestyrelsen och dess insatser för landsbygden. Men detta är inte bara ett landsbygdsproblem. Det är snarare så att i städerna är det än svårare att hantera det här. Det är vardagsbetalningarna som spelar roll för många människor.

Jag undrar: Är ministern beredd att ändra skyldigheten för alla butiker och restauranger till att acceptera kontanter i alla lägen?

Anf. 58 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Hans Rothenberg, för en viktig debatt! Det här är en fråga som engagerar många människor, och det med rätta.

Det är klart att förmågan och möjligheten att sköta sina betalningar på det sätt som passar den enskilde är någonting som engagerar. Det har vi stor förståelse för från regeringens sida. Vår syn är att individen själv ska kunna bestämma på vilket sätt och med vilka metoder man vill sköta sin privatekonomi. Det är det målet vi arbetar efter.

Jag vill dock lite grann nyansera den bild som Hans Rothenberg ger: att digitaliseringen av ekonomin är någonting som är till största delen negativt. Jag vet att det är många som tycker att det förenklar vardagen i allra högsta grad. Jämfört med hur det var för några årtionden sedan, när man var tvungen att vara på banken före klockan tre för att kunna sköta sina bankärenden, tycker nog många att det är ett steg framåt som faktiskt höjer livskvaliteten att man i dag kan sköta internetbetalningar mitt i natten om man så vill. Man kan sköta alla bankärenden hemifrån och har ganska stor frihet i att sköta dem på ett sätt som passar en själv. Det är någonting som jag tror att många upplever som ett steg framåt.

Vi ska självklart ha respekt för att det också finns människor som inte känner sig bekväma med att använda de här verktygen. Vi måste hitta vägar för att möjliggöra också för den gruppen människor att sköta sin ekonomi på ett sätt som passar dem.

Digitaliseringen medför också helt nya möjligheter och helt nya lösningar som jag tror kommer att medföra stora förändringar på de finansiella och ekonomiska marknaderna. Nu ser vi hur det växer fram en ny industri av teknikföretag – den brukar kallas fintech – som använder digitala lösningar för att ge oss som kunder helt nya möjligheter att få bra översikt över finansmarknaden och attraktiva erbjudanden. Kunden kan välja ut den som kan erbjuda till exempel de lägsta bolånekostnaderna eller de bästa bankräntorna om man vill spara. Det här är en utveckling som öppnar många möjligheter, och det tror jag är viktigt att vi inte glömmer bort i sammanhanget.

Men det finns en grupp människor som har utmaningar med att använda de nya teknikerna. Där måste vi helt enkelt hitta lösningar framåt.

När det gäller åtgärder i hela landet har länsstyrelserna ett uppdrag och det finns finansiering för att öppna betaltjänstombud på de orter och i de delar av landet där inte marknadskrafterna själva klarar av försörjningen.

Vi jobbar aktivt med att bygga ut bredband och mobildatanät i hela landet för att den tekniska grundinfrastrukturen ska finnas på plats så att man ska kunna gå över till digitala lösningar. Det fungerar i dag inte i hela landet, och det måste vi ha stor respekt för.

Vi behöver också diskutera de långsiktiga förutsättningarna, för det är väldigt lite som pekar mot att digitaliseringen skulle avstanna. Det mesta pekar mot att den kommer att fortsätta, och det gör att vi behöver ha en grundläggande diskussion i riksdagen och med riksdagspartierna om hur vi ska hantera frågan i framtiden.

Därför tycker jag att det är lämpligt att Riksbankskommittén, där alla partier finns representerade, får tid och möjlighet att borra ned sig i och få svar på de många frågor som finns och försöker hitta en lösning när det gäller till exempel lagstiftning. Det är ett uppdrag som ligger på Riksbankskommittén.

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Svar på
interpellationer

Det är lätt att säga att lagstiftning ska lösa allting. Det är svårare att hitta den kloka utformningen. Ska vi till exempel tvinga alla banker i Sverige, även de som bara finns på internet, att öppna kontor? Var ska de kontoren i så fall placeras? Jag vet inte om Hans Rothenberg har ett förslag på hur den lösningen skulle se ut. Jag tror att det är någonting som kräver viss eftertanke. Jag tror personligen inte att det är en klok väg att tvinga aktörer att använda sig av vissa former, lika lite som jag tror att det är klokt att tvinga kommersiella aktörer att till exempel öppna kontor på vissa platser eller bestämma var, när och hur de ska utföra sina tjänster.

Jag tror på den fria marknaden som en grund för samhället och för våra ekonomiska transaktioner. Jag tror inte att en sådan lagstiftning skulle träffa rätt, och jag tror inte heller att det är lösningen på de problem vi ser i dag. Däremot tror jag att vi behöver jobba vidare med dessa frågor, och det görs bäst inom Riksbankskommittén.

Anf. 59 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Sverige är på många sätt ett föregångsland, där man gärna fångar upp nya trender och tekniker; så har det varit. Vi kan alla komma ihåg vad som hände efter tv-programmet där man visade *Motorsågsmassakern*. Detta var tidigt 80-tal. Helt plötsligt blommade den svenska videovågen upp, och vhs-spelarna såldes mer i Sverige än i något annat land i världen. Svenskar är nyfikna. Sverige är tekniskt avancerat, och det är en bra marknad att testa nya beteendemönster, produkter och tjänster på.

Men med ändrade beteendemönster följer både gott och ont. Där tekniken underlättar i ena änden kan den samtidigt försvåra i den andra. Av säkerhetsskäl har samhället i accelererande takt lämnat kontanthantering till förmån för elektroniska transaktioner. Uppsidorna är många, samtidigt som nackdelarna visar sig uppenbara när systemen sätts ur spel.

Jag skulle vilja ta ett vardagsexempel: att tanka bilen. Per Bolund är miljöpartist – jag vet att bil inte är det du tycker är fräckast att prata om. Jag har själv aldrig ägt en bil, men jag har ändå tankat när jag har hyrt en då och då.

På grund av smitningsrisken är det förståeligt att stationsägaren vill ha betalt i förväg. Men när kortet väl är draget och det visar sig att bensinpumpen inte fungerar blir det plötsligt omöjligt att per omgående få tillbaka de betalade pengarna. De är då frusna i minst tre bankdagar, och med en mellanliggande helg blir det upp till fem dagar.

En full tank kan motsvara 800–900 kronor. I slutet av månaden är det väldigt mycket pengar för många människor. Den betalande har i detta sammanhang inte gjort något fel. Det finns än så länge varken tekniska garantier eller möjlighet till omedelbar reglering via försäkring.

Tillgången till kontanter är också en demokratisk fråga. Utgångspunkten måste vara att man ska kunna äga och använda pengar utan omkostnader, vilket är fallet med kontanter. Väljer man att betala med tekniska hjälpmedel, såsom bankkort och internetjänster, kan det också vara rimligt att det kostar något extra. Därtill kommer också investeringen i en dator eller en smartmobil.

Det finns många människor som av flera skäl föredrar att använda sig av kontanter. Vi kan nämna äldre, som vill känna kontroll över sina pengar genom att faktiskt fysiskt kunna hålla dem i sin hand. För dem är digitala pengar snarare skrämmande än trygga.

För en spelmissbrukare kan den praktiska tillgången till snabba, digitala transaktioner vara lika förödande som det är för en alkoholmissbrukare att ha kylskåpet fullt med öl. Många spelberoende försöker undvika digitala betalningsmedel för att inte frestas till snabba spel. För dessa och andra människor betyder kontanter både trygghet och frihet, som gör varje dag lättare att hantera.

Om Sverige tar steget fullt ut och accepterar det kontantlösa samhället måste riskerna och problemen först hanteras. Tills dessa är lösta borde det vara statens skyldighet att värna om och upprätthålla möjligheterna till kontantanvändning i samhället. Det måste även framöver vara möjligt för människor att hantera vardagsbetalningar med kontanter. Dessa ska endast i undantagsfall kunna nekas.

Herr talman! Ministern nämnde den parlamentariska Riksbankskommittén. Jag vet att det när en kommitté arbetar och har en utredning igång brukar vara så att man plötsligt har lagt locket på. Men jag skulle ändå vilja locka ut en åsikt. Vad är finansmarknadsminister Per Bolunds egen vilja när det gäller hur det ska se ut framöver? Vad önskar han att kommittén kommer fram till?

Anf. 60 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Den sista frågan är enkel att svara på – jag gav svaret redan i mitt första inlägg. Jag vill att människor ska kunna bestämma själva hur de vill sköta sin privatekonomi. Vill man sköta den digitalt tycker jag att det ska finnas möjlighet att göra det. Vill man sköta den med kontanter tycker jag att det ska finnas möjlighet att göra det.

Jag tycker samtidigt att vi har en uppgift att försöka hjälpa människor att använda effektiva och enkla betalningsmedel som gör att vardagen kan förenklas. I vissa fall handlar det om rena kunskaps- och informationsfrågor. Där tror jag att både statliga aktörer och privata aktörer som bankerna kan göra en insats. Jag vet också att det görs stora informationsinsatser och att även pensionärsorganisationerna arbetar hårt med att hjälpa sina medlemmar att använda nya tekniska lösningar.

Hans Rothenberg talar om bilar. Jag äger en bil. Den tankas bara med biodrivmedel under hela sin livslängd. Men jag måste säga att jag är glad över att det går att tanka bilen med kort i stället för att behöva hitta en mack som är öppen och tar emot kontanter. Det gör att jag kan tanka min bil dygnet runt, runt om i landet. Om vi i stället hade krävt att man måste kunna betala med kontanter på macken hade vi haft betydligt färre mackar runt om i vårt land. Jag tror att vi båda två ska vara glada för att denna möjlighet finns.

När Hans Rothenberg jämför med alkohol och säger att det finns människor som har svårt att hantera digitala pengar börjar jag fundera över vad som är hans lösning. Ska vi ha ett motsvarande systembolag för kontanter? Ska staten ta över hela ansvaret för pengaförmedling i vårt samhälle? Det vore för mig ett väldigt långtgående steg. Om det är Hans Rothenbergs och Moderaternas förslag blir jag något överraskad, men vi kan åtminstone diskutera frågan.

Jag ser det som att vi har ett banksystem som ändå är upprättat för att kunna hantera kundernas, det vill säga medborgarnas, behov av att kunna sköta sin ekonomi. Det måste vara grunden att detta ändå är en privat

marknad där det är marknadskrafterna som i grunden ska lösa de utmaningar som finns.

Däremot har staten ett ansvar när marknadskrafterna inte klarar av detta, det vill säga när det finns ett för litet underlag, till exempel på landsbygd eller i förorter runt storstäderna. Då måste vi försöka hitta lösningar, och det gör vi också – inte bara genom att, som Hans Rothenberg säger, parkera detta i en utredning, utan tvärtom genom att här och nu gå in med insatser och ha stödsystem som gör att vi nu har ett sextiotial betaltjänstombud runt om i landet, där man kan sätta in sina pengar, sätta in dagskassar som företag och ta ut kontanter.

Det är lätt att peka på att man ska ha en lagstiftning och ställa krav på att alla ska ta emot kontanter överallt. Jag gav exemplet med mackar – om vi ställer detta krav tror jag att det skulle göra att vi fick en mackdöd över hela landet. Vi skulle få betydligt färre möjligheter att tanka våra bilar.

Jag tror att samma sak gäller banksektorn. Om vi i en lagstiftning som inte var väl genomtänkt här och nu bestämde att alla överallt ska ta emot kontanter tror jag att antalet bankkontor skulle minska i betydligt högre takt än vi ser i dag.

Vi kan också titta på närliggande exempel. Norge är ett land som brukar lyftas fram i debatten. Där har man en lagstiftning, en ramlag kan man kalla det för, som säger att kontanter ska kunna tas emot överallt. Ändå ser vi även i Norge en utveckling mot att det blir fler kontantlösa bankkontor, så deras lagstiftning har uppenbarligen inte löst problemet så att man har kontanter på vartenda kontor runt om i hela Norge.

Jag har respekt för de utmaningar som människor i dagsläget har i sin vardag när det gäller att sköta betalningar och kunna använda kontanter. Jag har mött många och har stor förståelse för att detta är en utmaning. Men jag tror att både Hans Rothenberg och jag har ett ansvar för att se till att den lagstiftning som kan komma fram är väl underbyggd och faktiskt fungerar när den etableras.

Anf. 61 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Jag kan lugna finansmarknadsministern: Moderaterna vill varken se till att det blir tvåång eller hantera bensinhandeln på samma sätt som alkoholpolitiken hanterar den handeln i dag. Då kan vi lägga det bakom oss. Vad jag vill lyfta med denna interpellation till finansmarknadsministern är just problematiken när ett system inte fungerar.

Jag är den förste att säga: Bejaka tekniken! Båda systemen behövs. Som komplement till kontanter blev de elektroniska betalningssystemen något som tillförde kvalitet, snabbade på och gjorde den ekonomiska hanteringen mycket säkrare för människor, butiker och affärsidkare.

Samtidigt är det när balansen inte längre upprätthålls som problemen uppstår. Jag tog exemplet när det blir ett fel och den enskilde som betalar behöver vänta kanske upp till en vecka. När man har gjort en feltransaktion med sin dosa när man betalar räkningarna runt den 25:e varje månad och det visar sig att man betalat 13 000 kronor två gånger tar det upp till tio dagar att få tillbaka de pengarna. Detta är problemet. Det är detta jag vill att finansmarknadsministern och regeringen ska fundera över: Hur hantearar man det när det digitala sätts ur spel? Hur ökar man möjligheten att justera återbetalningar?

Självklart ska man som konsument kunna välja själv. Men i många sammanhang ser vi att kontanter numera är ett andra klassens betalningsmedel. Det hette en gång i tiden att ”cash is king”. Min sista fråga till ministern är: Hur länge kommer det att vara så?

Anf. 62 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Numera hör man uttrycket ”cash is king” kanske mest i kriminella kretsar. Vi vet tyvärr att en stor kontanthantering öppnar för en stor svart sektor. Tyvärr använder man i hög grad kontanter i illegala sammanhang. Vi ser att en övergång till digitala lösningar försvårar för brottsligheten. Det gäller både våldsbrottsligheten, som Hans Rothenberg själv tar upp – med kontanter på fickan löper man betydligt större risk för att råka ut för ett våldsbrott än om man använder en internetbank – och ekonomisk brottslighet, som vi vet i hög grad är beroende av kontanter.

Vi ska nog vara glada över att vi går över till en situation där det finns fler alternativ än bara kontanter. Det är inte bra när ”cash is king”, utan det är bra om det blir en delning av tronen mellan flera olika lösningar.

Det är lätt att peka på fel som görs i den digitala ekonomin. Det förekommer. Dock ska vi komma ihåg att det också har förekommit fel i den kontanta ekonomin. Det har skett felaktiga utbetalningar, och det har ibland varit svårt att få tillbaka pengar, särskilt i sammanhang där man inte har brukat ta emot kvitton eller, för den delen, betala in skatt. Med en övergång till mer digitala lösningar får vi också en större möjlighet att följa de digitala spåren och se om allt har skett på rätt sätt och också kunna få tillbaka pengar i efterhand, även om det kan ta några dagar.

Jag tycker att detta har varit en viktig debatt. Jag tycker att det är bra att den här frågan tas upp. Det är en utmaning för många människor.

Som vanligt i de här debatterna är det fler frågor än svar. Det verkar som om interpellanten, i likhet med tidigare interpellanter, inte direkt har några konkreta lösningar på utmaningarna. Det har jag respekt för, för jag ser hur svåra de här frågorna är. Det är just därför jag tror att det är bra om vi låter den få ta tid och hanteras i Riksbanksutredningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 26 Svar på interpellation 2016/17:577 om kommuners köp av bostadsrätter

Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Roger Hedlund har frågat mig om jag avser att se över de problem som följer av att kommuner köper bostadsrätter. Frågan ställs mot bakgrund av att det i Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät framkommit att allt fler kommuner väljer att köpa bostadsrätter som boende för nyanlända.

Inledningsvis vill jag säga att kommunerna enligt lag har ett ansvar för att planera för bostadsförsörjningen. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och vidtas.

Vilka verktyg som används och bedöms vara mest ändamålsenliga är en kommunal angelägenhet.

Mottagandet av nyanlända är ett gemensamt åtagande för hela samhället, och regeringens inriktning är att stödja kommunerna i deras arbete och de utmaningar de står inför. Det gäller inte minst frågan om bostadsförsörjningen. Regeringen har därför bland annat infört en så kallad byggbonus till kommunerna och tillfört medel till kommuner som vill utveckla sin verksamhet för att underlätta uthyrning av privatpersoners bostäder till nyanlända. Regeringen har även förenklat regelverket kring tidsbegränsade bygglov för bostäder, och länsstyrelserna har ett uppdrag att stödja kommuner och andra relevanta aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden.

Det finns många kommuner som bedriver ett bra arbete med att ta emot nyanlända och planera för bostadsförsörjningen samtidigt som situationen på flera håll är ansträngd. Det blir allt vanligare att kommuner har egna småhus och bostadsrätter, även om de fortfarande utgör en liten andel av marknaden. Men som jag inledningsvis nämnde är besluten om vilka verktyg som används och bedöms vara mest ändamålsenliga en kommunal angelägenhet.

För att få en bättre bild av hur kommunerna, med utgångspunkt i efterfrågan och bostadsbehoven hos grupper med svag ställning på bostadsmarknaden, arbetar med bostadsförsörjningsfrågor beslutade regeringen i juli om ett tilläggsdirektiv till Utredningen om kommunal planering för bostäder. Utredaren ska bland annat kartlägga hur kommunerna använder olika verktyg i sitt arbete med bostadsförsörjningen och belysa vilka avvägningar kommunerna gör vid beslut om åtgärder. Utredaren ska även analysera om det finns behov av vägledning eller kompletterande kommunala verktyg i syfte att underlätta arbetet med bostadsförsörjningsfrågor samt lämna de förslag som analysen ger upphov till. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2018, och jag ser i dagsläget ingen anledning att föregripa utredarens slutsatser.

Anf. 64 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Tack, Peter Eriksson, för svaret på min interpellation! Bakgrunden är framför allt den höga andelen asylsökande – vi såg en peak under 2015 – som har inneburit ett antal beviljade uppehållstillstånd och har varit en del av den bostadskris vi ser i Sverige i dag.

Anvisningslagen, som regeringen införde den 1 mars 2016, har inneburit att kommunerna har ett ansvar att ta emot ett visst antal flyktingar oavsett om de har bostäder eller inte. Detta har lett till en lång rad konsekvenser för kommunerna.

För samhället i stort såg vi ett tag en systemkollaps när den höga andelen flyktingar sökte sig till Sverige 2015. Därefter har vi sett en rad strukturförändringar från regeringen. Bland annat har man infört tillfälliga och tidsbegränsade bygglov, där man har gjort undantag från plan- och bygglagens möjligheter för allmänheten att bland annat påverka sin omgivning genom överklaganden och liknande. Detta har också lett till en sämre långsiktig samhällsplanering för kommunerna, och vi riskerar att få se fler utförskapsområden med mera.

Men min interpellation handlar om att kommunerna gör bostadsköp för att kunna erbjuda boenden åt de flyktingar som regeringen har påtvingat

dem. Boverket har i sin senaste bostadsmarknadsenkät sett att det skett en dubblering från föregående år från 23 till 52 kommuner som gör dessa bostadsköp. Detta innebär att vi får en annan bild av hur detta påverkar samhället. Tidigare år har det inte varit lika stor andel kommuner som har köpt in bostäder.

Detta får en marknadspåverkan när det gäller bostadspriserna. Det innebär också att väldigt många kommuner lägger väldigt många miljoner kronor på att köpa in dessa bostäder. Det påverkar också bostadsrättsföreningarnas möjligheter att påverka vilka som ska bo där, vilka som får möjlighet att hyra ut i andra hand och liknande.

Det påverkar också föreningarnas möjlighet att själva bedriva verksamheten. En bostadsrättsförening har ju ett ansvar för sin fastighet och de kostnader som kommer därav. Då är man som bostadsrättsägare många gånger involverad i föreningens verksamhet för att hålla nere kostnaderna och liknande. Detta blir naturligtvis svårt när det är en kommun som äger en eller flera av lägenheterna i bostadsrättsföreningen.

Mot den bakgrunden har jag ställt en fråga till ministern om han avser att se över de problem som kommer av att kommunerna köper bostadsrätter. Ministern svarar att man har tillsatt en utredning som kommer att titta på bland annat detta. Jag skulle gärna vilja veta exakt vad utredningen kommer att behandla när det gäller de problem som kommer av att kommunerna gör bostadsköp. Jag skulle vilja veta om ministern har försäkrat sig om att utredningen faktiskt kommer att titta närmare på de här problemen och eventuellt komma med lösningar på dem.

Anf. 65 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Låt mig börja direkt med den fråga som Roger Hedlund tog upp på slutet. Utredaren ska analysera om det finns behov av vägledning eller kompletterande kommunala verktyg i syfte att underlätta arbetet med bostadsförsörjningsfrågor och lämna förslag på detta område. Det är i detta sammanhang som utredaren berör det som vi nu diskuterar.

Själv tycker jag naturligtvis att den viktigaste lösning som behövs för att klara av dessa frågor är att bygga nya bostäder. Vi har bostadsbrist – vi har haft det länge. Tidigare regeringar och kommuner har inte lyckats bygga i den takt som befolkningsökningen har krävt. Det har gjort att vi har byggt upp ett stort behov och en stor brist. Så var det redan före 2015, när vi fick en stor våg av nyanlända från andra länder. Men det är klart att det bidrog till att göra bostadsbristen ytterligare mer akut. Det är också bakgrunden till att regeringen i detta läge har gjort ganska stora insatser för att försöka förmå kommunerna att ta sitt bostadsförsörjningsansvar. Det är ändå i kommunerna som det i grunden ligger.

Vi kan göra en hel del saker. Vi kan ändra lagstiftning. Vi kan ge kommunerna mer incitament att agera, och det har vi gjort till exempel genom den kommunbonus som jag tidigare pratade om men också genom investeringsstöden, som vi har infört. Vi ser nu att det står byggkranar i nästan alla städer i Sverige, och vi bygger i en takt som inte har setts sedan miljonprogrammets dagar. Detta innebär att det i år påbörjas byggande av ungefär 75 000 nya bostäder. Man kan jämföra det med det antal bostadsrätter som kommunerna köper in. Det är en väldigt liten andel av det nybyggda som går åt till att hantera den sociala bostadsförsörjningsskyldighet som kommunerna har.

Jag tycker också att man ska komma ihåg att det inte bara är nyanlända som kommunerna har bostadsförsörjningskrav gentemot. Detta gäller naturligtvis alla som flyttar till en kommun och de som redan bor där. Kommunernas bostadsförsörjningskrav gäller hela befolkningen i en kommun.

Detta är inte någonting som är speciellt för en viss kategori. Hyresbostäder, villor eller bostadsrätter används för att hantera problem, sociala problem, och bostadsbehov som inte marknaden har klarat av att lösa. Det gäller betydligt fler människor än de nyanlända. Men det är klart att även det har bidragit i det här fallet.

Jag tycker att man ska komma ihåg hur situationen ser ut nu, ett par år efter situationen 2015. Trots att det var stora problem och ett ansträngt läge under 2015, när många människor kom till Sverige, har vi på ett anständigt sätt lyckats hantera det.

Anf. 66 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Tack för svaret, igen, Peter Eriksson! Från min sida tycker jag att regeringen bör se över de problem som blir av bostadsköpen, framför allt nu när bostadsköpen i kommunerna växer så här mycket. Vi vet inte hur det fortsätter, men eftersom bostadsbehovet är väldigt stort antar jag att vi kommer att fortsätta att se denna utveckling.

Vi anser att man bör öka bostadsrättsföreningens inflytande på ett eller annat sätt när det gäller bostadsköpen från kommunen. Det handlar om att kunna reglera kommunernas möjligheter att påverka marknadspriserna. Man kanske kan sätta olika nivåer eller liknande, och det handlar om hur budgivningen ska ske i dessa fall. Man behöver se över detta, för jag tycker inte att bostadsrättsföreningarna ska vara så rättslösa som de blir i detta fall.

Vi vet att bostadsrättsföreningarna inte kan neka kommuner och landsbygder att köpa. De kan inte heller neka till uthyrning till vissa personer som kommunerna väljer att hyra ut till. Det tycker jag är ett problem. Har man gjort sitt livs största investering vill man säkert på ett eller annat sätt kunna vara med och påverka föreningens utveckling och fastigheten. Det handlar om väldigt stora pengar för privatpersoner.

Man kan också kolla på den del som handlar om att vara aktiv i föreningen – där känner jag att jag inte riktigt får något svar från ministern. Vi har till exempel frågat Malmö kommun hur man agerar när man har köpt bostadsrätter i föreningar och hur man tar sitt ansvar när det gäller drift och liknande. Där har vi fått ett väldigt tydligt svar. Kommunen avser inte att vara delaktig. Man har den här rätten att köpa bostadsrätter, och utifrån det har man också möjliggjort detta.

Den utvecklingen vill vi såklart inte se. Alla måste vara med och ta sitt ansvar när de går in i en förening på det viset. Därför funderar jag lite grann. Delar ministern min syn på de negativa konsekvenserna? Kommer ministern att vidta några åtgärder efter att utredningen har kommit? Eller tycker ministern att vi ska fortsätta att ha det system som vi har i dag och att föreningarna och privatpersonerna får acceptera denna hållning i lagen?

Anf. 67 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är möjligt att Roger Hedlund har delvis rätt i att vi pratar om något olika saker. Jag tror inte att denna utredning kommer att föreslå några detaljregler kring vilken typ av bostäder som kommunerna

kommer att kunna använda i sitt arbete med att klara av bostadsförsörjningskravet. Jag är inte heller särskilt intresserad av att vi ska gå in med sådana detaljregler. Jag tror inte att det skulle göra det lättare för kommunerna. Det skulle snarare bli svårare om vi från statens sida börjar bestämma om de ska använda hyresbostäder, bostadsrätter eller villor och vilken kategori som ska användas till vem och vad och vilka grupper man ska använda det sociala ansvaret för. Jag tror att alla vinner på att vi har en stor flexibilitet, på att kommunerna har detta ansvar och på att vi inte går in och detaljreglerar på ett sätt som faktiskt bara i praktiken försvårar arbetet.

Roger Hedlund tog upp Malmö. Malmö är ett bra exempel. Där arbetar man intensivt med att bygga nya hyresbostäder. De allmännyttiga bolagen i Malmö och även privata bygger i stor utsträckning nya hyresbostäder, för det är där vi har den stora bristen i dag. Detta gör man på många håll. Man använder också de statliga investeringsstöden för att få ned hyresnivåerna på ett rimligt sätt. Det underlättar kraftigt för nyanlända, ungdomar och andra som behöver nya bostäder. Man skulle vilja att det även i Stockholm och Stockholmsregionen fanns ett större ansvar för att få fram just de kategorier av bostäder som det är störst behov av.

Anf. 68 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna säger inte nej till kommunala köp. Vad jag har påpekat är att man ska se över de problem som detta kan leda till och att man ska stärka bostadsrättsföreningarnas inflytande över sina fastigheter. De problem som vi ser ska inte kunna fortgå. Det handlar om att man ser över detta och ser vilka möjligheter vi kan stärka. Det handlar även om andra konsekvenser, till exempel den marknadspåverkan som kommunerna gör när de går in med miljonbelopp och köper bostäder på marknaden. Det är sådana konsekvenser som jag lyfter upp i min interpellation. Jag hade hoppats på att jag skulle få svar på detta.

I svaret säger du att man avser att ta med detta i en utredning och att du väntar på svar. Men nu får jag svaret att du inte har några tankar på att gå in och reglera någonting över huvud taget, utan denna utredning handlar om hur vi får fler bostäder och andra verktyg för att skapa möjligheter för fler bostäder i kommunerna. Det innebär alltså att denna utredning inte över huvud taget kommer att titta på hur man kan stärka bostadsrättsföreningarnas möjligheter att påverka när det gäller bostadsköp, vilka som bor där och andrahandsuthyrning – det handlar också om föreningens behov av aktiva förvaltare bland föreningsmedlemmarna och liknande. Är det så jag ska tolka ditt svar?

Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Ja, det är kanske inte riktigt den typen av frågor som denna utredning kommer att hantera. Det handlar mer om att hjälpa och stödja kommunen och att hitta nya verktyg att arbeta med än att minska möjligheten att klara av att hantera bostadsförsörjningsansvaret.

Jag är inte heller intresserad av att försvåra för kommunerna. Även om kommunernas arbete med att köpa in bostadsrätter utgör en väldigt liten del, och jag tror att det är osannolikt att det blir en stor del, så kan jag ha en viss förståelse för att man vill sprida behoven för att på så sätt få en ökad integration. Människor med sociala behov kan då placeras på olika

ställen i stället för alla på ett ställe. Jag tror alltså att det kan finnas även sociala skäl bakom att man inte bara vill använda sig av hyresbostäder i de här fallen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 27 Svar på interpellation 2016/17:581 om företagskonkurser i byggbranschen

Anf. 70 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Hans Rothenberg har frågat mig vilka åtgärder inom bostadspolitiken jag och regeringen avser att vidta för att minska antalet konkurser inom byggbranschen.

Det är beklagligt att antalet konkurser inom byggbranschen har ökat. I mycket stor utsträckning är den kompetens som behövs för att underhålla och reparera bostäder användbar när man bygger bostäder. Sänkningen av ROT-avdraget finansierade bland annat det investeringsstöd för byggande av hyresbostäder och bostäder för studerande som infördes 2016. Avsikten var också uttryckligen att flytta resurser från ombyggnation till nybyggnation.

År 2015 påbörjades enligt SCB totalt 51 364 bostäder, inklusive ett tillskott genom ombyggnad på 3 318 lägenheter. År 2016 påbörjades enligt Boverkets preliminära bedömningar totalt 64 200 bostäder, i år bedöms 72 000 bostäder påbörjas och 2018 beräknas 74 500 påbörjas. Detta innebär 45 procent fler påbörjade bostäder 2018 jämfört med 2015. Självklart innebär detta att ökade resurser, inklusive arbetskraft, är inriktade på nyproduktion av bostäder. En stor del av den kompetens som behövs för att renovera och underhålla bostäder kan också tas i anspråk när bostäder byggs. Mycket tyder också på att brist på arbetskraft och rätt kompetens kan vara hinder för det fortsatta bostadsbyggandet.

Det bör således finnas goda möjligheter för såväl företag som arbetskraft som varit verksamma med ROT-arbeten att i stället finna sysselsättning med att bygga nya bostäder. Självklart kommer jag att följa den fortsatta utvecklingen när det gäller såväl företag som människor som är verksamma inom byggsektorn. Jag ser dock inte nu någon anledning till att några särskilda åtgärder behöver vidtas.

Anf. 71 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Siffror från kreditvärderingsföretaget UC visar att konkurserna inom byggbranschen har ökat kraftigt under 2017 jämfört med förra året. Det handlar om en ökningstakt på 21 procent i högkonjunktur.

Enligt Sveriges Byggindustrier är de sänkta ROT-avdragen en väsentlig orsak till att detta har skett. I en intern undersökning framkommer det att 70 procent av deras medlemsföretag konstaterar att marknaden för ROT-tjänster bromsar in. Sambandet mellan den minskade efterfrågan på vita tjänster och de försämrade ROT-avdragen bedöms vara bidragande till konkurserna. I spåren efter företagskonkurserna och den minskade efterfrågan på vita tjänster följer också människor som förlorar sina arbeten.

Ett av syftena bakom förstärkta ROT- och RUT-avdrag var just att göra svarta jobb vita igen. Nu ser vi en återgång till den situation som rådde tidigare, och det är ytterst olyckligt. Jag blir därför lite förvånad över den sista meningen i ministrernas svar: ”Jag ser dock inte nu någon anledning till att några särskilda åtgärder behöver vidtas.” Inga åtgärder när konkurser ökar i högkonjunktur! Det brukar vanligtvis vara så att konkurser sker när det går dåligt rent allmänt för en bransch. Men just nu går det väldigt, väldigt bra i byggbranschen.

Det finns allvarliga konsekvenser av att ROT-avdragen har försämrats. Avdragsmöjligheten har alltså minskats från 50 procent till 30 procent. Som ministern konstaterar används ROT-avdragen mycket riktigt ombyggnad och inte vid nybyggnad. Vi har i dag också en bostadssituation där det finns ett stort renoveringsbehov, alltifrån i allmännyttan till privata hyresfastigheter men också i privata hem och bostadsrätter.

Det är två olika sorters byggen, två olika sorters arbeten, som sker vid nybyggnad och ombyggnad. Ofta är det vid nybyggnad stora bolag och entreprenörer som handhar byggnationen medan det vid ombyggnad är mindre entreprenörer och små firmor. Det är dessa företag som har drabbats och vars konkurser vi ser ökar. Det är inte Skanska, NCC eller deras stora branschkollegor som går omkull, utan det är de små företagen.

Det fanns som sagt var en anledning till att alliansregeringen införde ökade ROT-avdragsmöjligheter. Det handlade också om att göra svarta jobb till vita. Vi moderater anser att det är en ohållbar situation att man i en högkonjunktur ska kunna se att det går sämre för dem som egentligen borde ha mer att göra nu. Sverige behöver inte mindre av ROT och RUT; vi behöver mer av ROT och RUT.

Jag undrar vem som egentligen vinner på ett försämrat ROT-avdrag. Det kan knappast vara de företag som går omkull. Det kan knappast vara de som arbetar i dessa företag och som förlorar sina arbeten. Det kan knappast heller vara de som nu kanske avstår från att göra nödvändiga ombyggnader.

Anf. 72 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är en intressant diskussion som Hans Rothenberg tar upp. Jag tycker att det är en ganska naturlig förändring som sker inom byggindustrin. Som Hans Rothenberg själv säger går det fantastiskt bra för byggindustrin i Sverige. Företagen har fullt upp att göra. Det är brist på arbetskraft inom snart sagt alla företag. Det är massor av företag i hela Sverige som söker mer folk. Snickare, rörmokare, elektriker, ingenjörer – alla möjliga kategorier är det brist på, inte bara i storstäderna utan på många orter runt om i landet.

Att en del företag var mer inriktade mot ROT-tjänster och om- och tillbyggnad och i stor utsträckning levde tack vare de stödåtgärder som fanns tidigare och som vi delvis har ändrat tycker jag inte är förvånande. När företagen nu söker med ljus och lykta efter folk är det naturligt att en hel del av dem som de lyckas få tag på är från företag som kanske inte längre har fullt upp att göra och de kan få bra erbjudanden från byggföretagen.

Det är också en strukturförändring som pågår i och med att det sker en industrialisering inom byggindustrin. Fler och fler företag växer upp, expanderar och investerar i nya lokaler där man bygger bostäder i fabrik.

Sedan levererar man ut dem, sätter ihop dem och gör färdigt byggena på plats i stället för att bygga hela bostaden och göra allt arbete på plats från början.

Det har gjort att det nu pågår en strukturomvandling. Fler och fler bostäder som byggs nu byggs med en industriell bakgrund, och delar av eller hela bostäder kommer från industrier runt om i Sverige till framför allt storstäder. Totalt sett gör det att det inte är så konstigt att en del små företag försvinner.

Jag kan också tänka mig att i en annan konjunktur kan denna utveckling komma att gå åt det andra hållet igen. Om vi skulle bygga mindre, nya bostäder kanske det blir en inriktning mot mer ombyggnad igen. Men i dagsläget ser jag det som en viktig utveckling att fler människor jobbar med att bygga bostäder eftersom vi har en sådan bostadsbrist runt om i Sverige, och det kommer sannolikt att vara så under rätt många år framöver.

Anf. 73 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Jag tycker att ministern går lite grann som en katt kring het gröt.

ROT-avdragen handlar om ombyggnad, renovering och tillbyggnad. Det är inte bara nybyggnation som vi behöver i Sverige, även om vi behöver väldigt mycket nybyggnation. Vi behöver mer nybyggnation än vad som sker just nu. Vi behöver mer nybyggnation än den som regeringen är stolt över sker.

Enligt Boverkets behovsanalys skulle det behöva byggas 710 000 nya bostäder fram till 2025. För att nå dit behöver vi årligen bygga 88 000 nya bostäder. Jag förstår att ministern är nöjd med att det byggs 60 000–70 000 om året, men det räcker inte för att nå målet.

Vi kan också konstatera att andelen nybyggda hyresrätter i huvudstadsregionen inte alls har ökat. Det investeringsstöd som regeringen har lanserat, som man säger att man har växlat över ROT-avdragen från, används i väldigt liten utsträckning. Varför används inte investeringsstödet mer än vad som görs?

De dyra bostäder som byggs är så dyra att varken nyanlända, äldre eller de som är unga och än mindre arbetslösa har möjlighet att flytta in i dem.

De företag som arbetar inom ROT-sektorn, mindre byggbolag som både bygger nytt och bygger om gammalt, säger att sedan ROT-avdragens villkor förändrades har det blivit färre beställningar och minskad sysselsättning, och man har en välgrundad misstanke om en växande svart marknad. Även om det då blir mindre jobb för de här företagen konstaterar man att det säljs mer av de produkter som används just vid ombyggnad, tillbyggnad och renovering. Det är en tydlig indikation på en återgång till en svart marknad.

Ja, man kan använda ROT-avdragen som en konjunkturregulator. Det är bra att göra det, men det är inte den enda funktionen. Det som var den viktigaste anledningen till att alliansregeringen gasade på med ökade ROT-avdrag var just detta att göra svarta jobb till vita, att se till att det också betalas moms, att vanliga människor kan känna gott samvete när de anlitar en hantverkare, att de får ett kvitto och faktiskt kan vara nöjda med att de har betalat på ett ärligt och riktigt sätt och fått tjänsterna utförda på

ett sätt som också ger garanti. Det var anledningen till att ROT-avdragen accelererade.

Många av de företag som jag nämner får fortfarande förfrågningar, och man räknar på jobb åt privatpersoner. Men man får också frågan: Kan ni göra det här svart?

Som jag sa tidigare: När försäljningen av golvmaterial, mattor, till rabatterade inköpspriser ökar och företag inom ombyggnadsbranschen går i konkurs är det något som inte stämmer. Då tycker jag att ministern borde se att det finns anledning att vidta några särskilda åtgärder för att rätta till detta.

Anf. 74 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är möjligt att Hans Rothenberg och jag har lite olika synpunkter i den här frågan. Jag tycker att det är rätt och bra att resurserna i den här situationen i första hand används till att bygga nya bostäder och att det är bra om fler människor som har kompetens inom byggsektorn är med och bygger nya bostäder eftersom vi har ett stort behov av det.

Det är många siffror som snurrar i luften, och en hel del blir inte alltid rätt. Jag såg i går att Aftonbladet var ute med en del felaktiga siffror, och Hans Rothenberg har kanske inte heller följt med riktigt här.

Boverkets senaste prognos säger att det behövs 600 000 nya bostäder till 2025. Stämmer det är det ganska precis den nivå som vi i dag ligger på. Om vi lyckas hålla den nivån klarar vi utmaningen.

Jag tycker att vi politiker kan vara ganska stolta över att det faktiskt fungerar i Sverige, att vi lyckats få igång produktionen så pass mycket att vi långsiktigt klarar av att hantera den stora bostadsbristen, även om det tog längre tid än vad det borde ha gjort innan produktionen kom igång ordentligt.

När det gäller investeringsstöden, som också diskuteras, är prognosen att det i år kommer att beviljas investeringsstöd för ungefär 10 000 lägenheter. Det betyder att det är en betydande andel av de hyresbostäder som byggs som får investeringsstöd. Det betyder också att vi får fler till rimliga kostnader. Hyrorna blir lägre, och vi får fler hyresbostäder än vad vi annars skulle ha fått. Här är det alltså en ganska glädjande utveckling på gång. I flera städer där man har fått investeringsstöd har man kunnat sänka hyrorna med 1 000–1 500 kronor i månaden, vilket naturligtvis är ganska betydande för många människor.

Anf. 75 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Tack för debatten! Jag tycker att den är mycket viktig och att vi har fått en hel del klargöranden av var vi står i förhållande till varandra.

Problematiken med företagskonkurser i byggbranschen till följd av minskat ROT-avdrag behöver adresseras med en politisk vilja.

Jag har noterat under debatten att ministern har undvikit att beröra det som min interpellation huvudsakligen handlar om. Den handlar inte om huruvida det byggs fler eller färre nya bostäder, utan den handlar om byggkonkurser i byggbranschen. Dessa konkurser sker i mindre företag, inte sällan utanför storstadsområdena. Det är mindre företag som spelar stor roll på de orter där de verkar. Företag med 10–15 anställda som går i konkurs spelar stor roll för de människor som inte har tillgång till en nära och

stor arbetsmarknad. Blir det fler konkurser blir det färre aktörer. Blir det färre aktörer blir det också färre som kan bygga. Och blir det färre som kan bygga blir det mindre som blir byggt. Det låter nästan som hämtat ur en skolbok, men det stämmer.

Vi behöver i Sverige bygga mycket nytt, men för att vi ska ha en bra standard i det befintliga bostadsbeståndet i landet måste det kontinuerligt kunna byggas om, renoveras och tillbyggas. Här vill vi moderater verkligen värna om småföretagsamheten inom byggsektorn. Vi vill också värna om möjligheterna för människor att få betala och göra rätt för sig. Vi vill att konkurserna ska upphöra. Och vi vill justera tillbaka ROT-avdragen till tidigare nivåer.

Anf. 76 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det är riktigt att ROT-avdraget finns kvar, men det har sänkts. Därför är det inte så konstigt att lite färre människor utnyttjar avdraget och att det blir en effekt där våra byggföretag inte längre arbetar med ROT-projekt i lika stor utsträckning. I stället har vi nu en nybyggnad som är desto större.

Min tolkning av situationen, herr talman, är att resurser har förts över från ombyggnad till nybyggnad. Detta är min förklaring till förändringen. Regeringens agerande har bidragit till överföringen, och på så sätt har vi också bidragit till att nybyggnadsproduktionen har kunnat genomföras i större utsträckning än vad som annars hade varit fallet.

Jag ser inte detta som ett jättestort problem i dag. Jag förstår naturligtvis att det kan vara ett problem för enskilda byggföretag och enskilda hantverkare, som får söka sig nya vägar, men om vi ser det i ett lite större perspektiv och för Sverige som helhet behövs deras kompetens inom nybyggnadssektorn i stället.

Totalt sett får det väl ändå ses som viktigt och rätt att vi i detta läge utnyttjar våra samlade resurser på bästa sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 28 Svar på interpellation 2016/17:523 om översyn av artskyddsförordningen

Anf. 77 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler har frågat mig om jag och regeringen är beredda att låta göra den översyn av artskyddsförordningen som begärts av två myndighetschefer och vilka skäl jag och regeringen har till att inte genomföra en översyn. Jacobsson Gjörtler har också frågat vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att artskyddsförordningen inte hindrar skogsägarnas möjligheter att bedriva ett långsiktigt och hållbart skogsbruk.

Jag vill inleda med att regeringen har en hög ambition när det gäller arbetet med biologisk mångfald. Miljömålen ska nås, vilket bland annat innebär att naturtyper och arter knutna till skogslandskapet ska ha gynnsam bevarandestatus och en tillräcklig genetisk variation.

Den svenska skogspolitiken bygger på de två jämställda målen om produktion och miljö. Det är viktigt att skogsbruksåtgärder utförs på ett långsiktigt ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart sätt.

Miljöbalken gäller parallellt med skogsvårdslagstiftningen, liksom de förordningar som är meddelade med stöd av miljöbalken, exempelvis artskyddsförordningen (2007:845). Bestämmelserna gäller även skogsbruksåtgärder. Det är verksamhetsutövarens ansvar att följa lagstiftningen och tillsynsmyndigheternas ansvar att följa upp att så sker.

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999. Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Artskyddsförordningen, som är meddelad med stöd av miljöbalken, innehåller såväl bestämmelser som genomför EU:s naturvårdsdirektiv – fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet – som rent nationella bestämmelser.

Sverige är som EU-medlem självklart angeläget att följa de regler som EU-länderna gemensamt har beslutat om. Syftet med naturvårdsdirektiven är framför allt att skapa möjligheter för arter och livsmiljöer att uppnå och behålla en gynnsam bevarandestatus samt att undvika åtgärder och verksamheter som riskerar att försämra denna status.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har den 21 juni 2016 beslutat om gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Riktlinjerna ska vara ett stöd till både Skogsstyrelsen och länsstyrelserna i handläggningen av ärenden där skogsbruksåtgärder berör fridlysta arter. Regeringen anser att riktlinjerna är ett viktigt steg i arbetet för att skydda fridlysta arter i skogen.

I en skrivelse till regeringen har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömt att det finns behov av att utreda artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (M2016/01731/Nm). Myndigheterna konstaterar i skrivelsen att tillämpningen av artskyddsförordningen såvitt avser skogsbruket har dröjt.

Frågan om huruvida en översyn av artskyddsförordningen ska genomföras bereds i Regeringskansliet.

Med anledning av ovanstående avser jag för närvarande inte att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 78 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Bakgrunden till interpellationen är den känsla av oro som många skogsägare ger uttryck för när det gäller äganderätten och möjligheten att bruka skogen och det som uppfattas såsom varande en successiv urholkning av äganderätten.

Det som beskrivs är en successiv förändring och en rad saker som händer. Ibland kan det vara lite större saker, men det finns också ett antal mindre saker som kanske inte är så dramatiska var för sig men som sammantaget bidrar till bilden och den tydliga känslan av att äganderätten befinner sig på ett sluttande plan, som dessutom lutar allt kraftigare.

Jag nämnde några exempel i interpellationen. Nyckelbiotoperna är ett sådant exempel. Det är alltså inte ett formellt skydd för skogen, men i praktiken har det kommit att innebära ett avverkningsförbud, åtminstone för de skogsägare som får en nyckelbiotop utmärkt på sin mark.

Ett annat exempel gäller de så kallade LULUCF-reglerna, alltså EU:s bokföringsregler när det gäller klimatutsläpp från markanvändning och skogsbruk. Där ser vi en uppenbar risk att det förslag som kommissionen har lagt fram skulle kunna innebära begränsningar i hur man får lov att bruka den svenska skogen. Där tycker vi inte att regeringen har agerat tillräckligt aktivt. Nu har vi från riksdagens sida varit lite tydligare och satt ned foten gentemot regeringen, och detta bidrar till bilden. Vi har också förslag om att utöka möjligheterna att invända mot avverkningar – talerätten som regeringen tar upp i budgetpropositionen. Allt detta bidrar till bilden.

Sedan har vi artskyddet, som kanske är det allra tydligaste exemplet. Det gäller alltså artskyddsförordningen. Det finns ett antal exempel där ansvariga myndigheter har hänvisat till artskyddsförordningen när de har förbjudit svenska skogsägare att göra avverkningar eftersom det finns skyddade arter i de marker där avverkning planeras. Detta skapar stora problem och oro hos skogsägarna.

Enligt skogsvårdslagen ska produktionsmål och miljömål väga lika tungt, vilket statsrådet också nämnde i sitt svar. I praktiken hänger de intimt ihop. Det privata ägandet av skogen är ett grundfundament för att säkerställa det långsiktiga ansvarstagande som krävs för att kunna ha en aktiv skogsförvaltning och ett lönsamt skogsbruk, vilket i sin tur är förutsättningen för att kunna värna olika miljövärden.

Om man ser till den produktiva skogsmarken är den andel som är undantagen från skogsbruk och som skyddas på det sättet genom frivilliga avsättningar av skogsägarna dessutom större än den andel som har ett formellt skydd. Skogsägarna tar alltså ett väldigt stort ansvar. Detta möjliggörs av skogsägare som tror på framtiden men som samtidigt uppfattar att det från statens sida finns ett rimligt förhållningssätt och en balanserad syn på miljö och produktion.

Paradoxen i detta riskerar att bli att den som tar ansvar och är väldigt duktig på att sköta och vårda sin skog kanske skapar just de värden som i nästa steg omöjliggör brukandet av skogen. Om man sköter skogen väldigt bra kanske man får en nyckelbiotopmärkning på delar av marken eller drabbas av artskyddsförordningen genom att man lyckas locka till sig någon art som gör att man inte får lov att avverka skogen. Detta är ett problem som blir större, och vi ser att det har växt betydligt på senare tid. Detta har uppmärksammats av generaldirektörerna för de två myndigheter som ansvarar för dessa frågor. De har uppmanat regeringen att göra en översyn.

Min fråga är: Varför tar det sådan tid för regeringen att ge ett besked om huruvida man tänker göra en sådan översyn?

Anf. 79 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjørtler svingar rätt brett här och kommer med allehanda påståenden om vad som händer i skogspolitiken, men han säger sig också vilja fokusera på artskyddsförordningen. Jag tar honom på orden, då det faktiskt är det den här debatten handlar om.

Det målas upp en bild av en rad förändringar som skulle drabba de svenska skogsägarna. Vad gäller artskyddsförordningen är det som har hänt alltså att de två ansvariga myndigheterna, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, har beslutat om gemensamma riktlinjer för handläggning

av dessa ärenden i skogsbruket. Detta har målats upp som ett hot mot den svenska äganderätten, och jag har väldigt svårt att köpa den bilden.

Detta är den förändring som faktiskt har skett. Det är självklart steg som är bra för alla involverade – att vi har en tydlighet i tillämpningen. Detta är komplicerade frågor som berör många. Från regeringens sida lägger vi oss tydligt vinn om att våra myndigheter samverkar, och vi har ökat kraven på att samverkan ska vara aktiv.

Sedan tycker jag också att det är viktigt att för bakgrundens skull påminna om att detta är en materia där det har hänt mycket de senaste åren, både med nya bestämmelser från EU och med en rad prövningar i våra domstolar. Inte minst två fall har gått upp till högsta instans, och det har – som jag tidigare har påpekat – självklart varit viktigt för regeringen att avvakta detta och analysera domarna noga innan vi gör några bedömningar av om det är aktuellt med en översyn eller om vi ska göra andra förändringar. Den analysen pågår inom Regeringskansliet. Det är en del av beredningen av frågan och av den uppmaning vi har fått från de två ansvariga myndigheterna.

Detta handlar inte bara om att bygga polemik. Jag tycker att vi har för mycket politik i skogsdebatten. I grunden ser jag att vi är överens om väldigt mycket. De privata skogsägarna är basen i svensk skogspolitik och i hur man tar hand om svensk skog; där är vi helt överens. Det är den princip vi också har lagt fram – produktion och miljö ska vara jämställda mål, och huvudansvaret ligger på skogsägaren. Det är också för att huvuddelen av kunskapen om våra skogar finns hos skogsägarna, och det uttrycks bland annat i de frivilliga åtagandena – som är stora och viktiga.

Sedan finns det också nivåer där staten självklart ska tillse att skyddet bedrivs och bedöma när något är så skyddsvårt att det ska ha exempelvis ett områdesskydd. Då träder möjligheten att få ersättning i kraft, och denna regering har ökat möjligheten för skogsägare att få ersättning genom att vi har ökat de medel som finns tillgängliga för områdesskydd. Resultatet av det blir också många beslut runt om i landet för ökad skydd. Det är viktigt att ha med sig att vi ser en väldigt oroande tendens för många av våra arter inte minst i skogsbruket. Vi måste ta detta på största allvar och agera innan vi har förlorat dessa arter helt.

Jag är fullt medveten om att det är det tråkigaste svaret vi ministrerar upp, men medan vi bereder frågor i Regeringskansliet är det självklart så att vi inte kan kommentera. Detta är en fråga vi har fått in från myndigheterna, och vi bereder den i Regeringskansliet. Vi kommer självklart att lämna ett svar.

Anf. 80 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Jag uppfattar att regeringen lägger stort fokus vid att beskriva miljöåtgärder när det gäller skogen men att det är tunt med åtgärder när vi talar om den andra delen, alltså åtgärder som är tänkta att förbättra eller förstärka möjligheterna till produktion eller till exempel stärka äganderätten. Statsrådet får gärna ge några exempel på vad regeringen avser att göra för att stärka äganderätten och underlätta möjligheten att driva skogsbruk. Jag tycker att de lyser med sin frånvaro, tyvärr.

Statsrådet tar upp att regeringen ökar ersättningarna för områdesskydd, och det är en fråga som också kan tåla att diskuteras. Vi har väldigt mycket

skyddad skog redan; vi har mycket skog som är undantagen produktion. Mer än 25 procent är enligt Skogsstyrelsen undantaget från skogsbruk i Sverige, och till exempel Nagoyaprotokollet kräver 17 procent. Det vore intressant att veta om statsrådet anser att andelen skyddad skog bör öka ytterligare.

I den andra vågskålen bör man se vilken nytta man har av den skog som faktiskt brukas. Där är vi nog också överens om att skogen har en viktig roll i att leverera den biomassa som behövs till väldigt många olika saker för att hjälpa till med klimatomställningen. Det gäller såväl byggmaterial som bränslen och drivmedel, till exempel. Ska vi klara klimatomställningen måste vi kunna bruka skogen, och ju mer skog vi skyddar desto mer minskar möjligheterna. Det är svårt att komma ifrån att det riskerar att finnas en motsättning där.

Ska den skog som inte har de särskilda naturvärden som föranleder ett formellt skydd ge högre avkastning? Hur ser miljöministern på det? Hur gynnar det i så fall olika biotopers sammansättning och naturmiljöns bärkraft? Det kan vara så att det goda riskerar att bli det bästas fiende.

Myndigheterna har lyft fram detta som ett problem med artskyddsförordningen. De går så långt som att konstatera att det behöver säkerställas att förordningen är tillämpbar, effektiv och rättssäker. Det tycker jag är ganska anmärkningsvärt. Det är väldigt tydligt uttryckt, och det poängterar det angelägna i att man gör någonting åt detta. Vi kan inte ha ett regelverk som riskerar att inte vara tillämpbart, effektivt och rättssäkert.

Jag tycker att regeringen borde agera betydligt mer skyndsamt. Det finns ingen anledning att dröja med detta. Det är mer än 14 månader sedan generaldirektörerna för Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket lämnade sin skrivelse. Regeringen borde kunna ge ett besked att man ska göra denna översyn.

Jag har väldigt svårt att se varför man *inte* skulle göra en översyn. Sedan blir ju nästa steg att hantera vad översynen kommer fram till och vilka förslag till förändringar som kan vara aktuella – det är så att säga nästa diskussion – men att bara konstatera att översynen behövs tycker jag borde vara ganska enkelt när de två ansvariga generaldirektörerna för myndigheterna lämnar denna skrivelse.

Statsrådet fick två frågor i interpellationen. När det gäller den första, det vill säga om man är beredd att göra översynen, har det varit många olika besked i medierna. Miljöministern har sagt att det inte ska göras någon utredning av artskyddet, i en intervju i ATL i maj. Detta dementerade landsbygdsministern, och det upprepades att frågan bereds i Regeringskansliet. Miljöministern backade sedan till samma besked som landsbygdsministern och sa att frågan fortfarande bereds, och det är det svar vi får från miljöministern här och nu också.

Det är dock svårt att frigöra sig från känslan av att det finns spänningar i regeringen och att Miljöpartiet kanske inte är så intresserat av att göra en översyn av artskyddsförordningen. Det tycker jag är beklagligt, av de skäl jag har nämnt. Jag tror att detta är viktigt också för att värna både skogsbruket och miljöintressena.

Anf. 81 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera det som sägs om medieuppgifter. Jag fick i våras frågan om det var aktuellt, och det var tydligt

mellan mig och journalisten att vi talade om tidsperioden före sommaren och om det var aktuellt att starta en översyn av skyddsförordningen då. Jag sa att det inte var det i det tidsspannet, och jag kan konstatera att det stämde. Vi gjorde det förtydligandet till tidningen efteråt. Jag har alltså inte i någon del ändrat mig, men det är ju alltid så när vi talar om tid att det kan tolkas olika – vad betyder ”för närvarande”? Den tidsperiod vi talade om var dock före sommaren.

Jonas Jacobsson Gjörtlér lyfter fram den komplexitet som finns i att en del marker konstateras ha så stort skyddsvärde att vi ger ett formellt skydd. Då utgår ersättning. Sedan finns det stora skyddsvärda delar och kvaliteter också i den skog som brukas. Det är dessa två ben vi har bestämt att svensk skogspolitik ska vila på. Det är betydelsen av att vi har ett miljömål och ett produktionsmål och att huvudansvaret ligger på skogsägaren. Det är konsekvensen av den politik riksdagen har beslutat om – och som jag hoppas och räknar med att vi faktiskt är överens om.

Jag vill också rätta Jonas Jacobsson Gjörtlér vad gäller de målsättningar för skydd som finns. Riksdagen har fattat ett beslut om etappmål och formellt skydd, och det målet är inte uppnått. Även där räknar jag med att vi är överens om att det självklart ska uppnås. Målet som ska uppnås är alltså att vi ökar den yta som har ett formellt skydd. Utifrån det har vi sedan mycket kvar att göra för att också nå de internationella åtaganden som vi har gjort i och med Nagoyaprotokollet. Jag räknar med att det är riksdagens mening att vi ska leva upp till de internationella åtaganden som vi har och som handlar om både kvantitet och kvalitet.

Det vi vill med skydd är att skapa en stark bevarandestatus för olika arter genom starka habitat. Det är det som är målet.

Jag skulle gärna rikta den här diskussionen mer mot kvalitet än kvantitet. Vi gör otroligt mycket just nu vad gäller naturskyddet runt om i Sverige, men ändå ser prognoserna illa ut för många av de hotade arterna. Jag hoppas att Moderaterna eller någon del av riksdagen inte svajar i det gemensamma åtagande vi har när det gäller att vi ska skydda hotade arter från utrotning. Har vi händerna i byxfickorna kan utvecklingen bli oåterkallelig.

Återigen: Skogspolitik är en komplex fråga, och man ska klara av att ha flera bollar i luften. Vi har i Sverige många otroligt duktiga skogsägare som klarar av det här – att bygga grund för formellt skydd, öka skyddet och ha ett tydligt skydd i produktionen. Regeringen har ett mycket aktivt arbete med det här, och det är framför allt min kollega statsrådet Bucht som har ansvaret för det.

Tillsammans med de bolag, privata intressen och forskare som finns har man ett utvecklingsarbete. Det handlar om att utveckla teknik, sprida kunskap och utveckla de metoder vi har i produktion så att vi kan förfina det och bli bättre på att både bruka och skydda.

Anf. 82 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M):

Herr talman! Tack, statsrådet! Jag noterar att vi här i dag inte har fått höra några exempel på det jag efterlyste, alltså åtgärder som regeringen avser att vidta för att förbättra möjligheten att driva skogsbruk, öka produktionen och stärka äganderätten.

Däremot har regeringen stort fokus på och lägger gärna ut texten om det här med miljöåtgärderna. Det bekräftar bara den bild som jag ger uttryck för i interpellationen, det vill säga att balansen mellan de här två målen inte är vad den borde vara. Det är slagsida just nu där miljömålen ägnas större utrymme på bekostnad av den andra delen. Det här riskerar att skapa problem för båda delarna på sikt, därför att om inte äganderätten och produktionen fungerar kommer inte miljömålen att kunna nås eftersom äganderätten är förutsättningen. Det låter som att vi egentligen är överens om det.

Jag håller med om beskrivningen att kvalitet bör sättas före kvantitet. Det är inte mängden formellt skyddad mark i sig som är viktig, utan det är också viktigt att man har kvalitet i det skydd som finns. Men då har vi paradoxen att den som i dag sköter sig väl, vårdar sin skog och brukar den på ett bra sätt kanske ger upphov till de här nyckelbiotoperna eller till arter som omfattas av artskyddet och då inte kan bruka sin skog. Vilka signaler skickar detta till skogsägarna?

Jag tycker inte att regeringen svarar på de här frågorna på ett rimligt sätt. Det hade varit enkelt för regeringen att svara på generaldirektörernas skrivelse och säga: Självklart måste vi göra en översyn av artskyddet, för det som beskrivs är helt orimligt.

Man hade inte behövt säga någonting om exakt vilka förändringar som ska göras. Det måste man inte göra på förhand, utan det kan komma förslag på det i översynen.

Jag tvingas också konstatera, när det gäller min andra fråga om regeringen är beredd att vidta några andra åtgärder, att ministern ger svaret att man för närvarande inte är beredd att göra det, vilket jag också beklagar.

Anf. 83 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Går man in i en debatt och har bestämt sig exakt för vilket utfallet ska bli förstår jag att man inte lyssnar på det som sägs. Jonas Jacobsson Gjörtler efterfrågade exempel på vad som görs för att utveckla bruket, och jag gjorde tydligt att det, vilket är väl känt, ligger på min ministerkollega statsrådet Buchts bord.

Jag gav exempel på att vi inom den sektorn arbetar väldigt intensivt med att i samarbete med branschen och forskare jobba med innovation – teknisk innovation, innovation i know-how och tillämpning av nya tekniker – så att vi utvecklar metoderna och förfinar dem i bruket av skogen så att vi ännu bättre kan kombinera målet om god produktion och gott miljöskydd. Det är ett ständigt utvecklingsarbete och också ett arbete där regeringen är väldigt aktiv.

Jonas Jacobsson Gjörtler är förvånad över att en miljöminister som har ansvar för naturskyddet lägger ut orden mer i den delen. Jag räknar med att även kommande ministrar helt oberoende av partifärg gör det, och jag är helt övertygad om att Jonas Jacobsson Gjörtler känner till ansvarsfördelningen som vi har inom regeringen.

Sammantaget har vi ett aktivt arbete med skogspolitiken och vidhåller och utvecklar den av riksdagen fastslagna principen att vi ska ha både bra produktion och ett gott miljöskydd.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 84 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Mikael Oscarsson har ställt ett antal frågor till mig om den så kallade BTI-metoden för myggbekämpning och om jag avser att stödja utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg. Jag besvarade exakt de här frågorna i riksdagen den 30 maj, då Oscarsson hade förhinder att delta.

Bekämpning av översvämningsmygg är till stor del ett regionalt ansvar. Det gäller exempelvis skötselåtgärder som slåtter och bete. Stöd för bekämpning har utgått bland annat från olika insatser i det svenska landsbygdsprogrammet som Jordbruksverket är förvaltande myndighet för.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag studerat effekterna av bekämpningen med BTI för att säkerställa att denna bekämpning inte har negativa effekter i den känsliga miljön. Myndighetens slutsats var att en väl avvägd användning av BTI inte har några direkta effekter på fåglar, fiskar och däggdjur inklusive boskap och husdjur. Däremot är kunskapen om BTI:s effekter på andra taxonomiska grupper i ekosystemet bristfällig. Mot denna bakgrund har både den förra och den nuvarande regeringen uttalat att bekämpning med Vectobac G inte är en hållbar lösning och att det är viktigt att finna långsiktiga lösningar på problemen med massförekomst av översvämningsmyggor.

Regeringen har utsett Naturvårdsverket till ansvarig myndighet för att bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning och andra långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg samt sprida information om sådana åtgärder.

Regeringen följer med intresse utvecklingen av SIT-metoden för att bekämpa översvämningsmygg, men i dagsläget finns det inte något konkret förslag för regeringen att ta ställning till.

Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret, miljöministern! Det här är en fråga som jag har engagerat mig i under en lång rad av år. Det här är ett problem att faktiskt ta på allvar. Ibland kan man tänka: Mygg, vad är det för problem? Men om man tänker så behöver man besöka nedre Dalälven. Jag vill säga på en gång till miljöministern att jag rekommenderar miljöministern att komma på besök och träffa lokalbefolkningen där. Det finns en speciell myggförening som jobbar med det här, och det är viktigt att få direktkontakt.

Det finns ett noggrant arbete när det gäller det här. Låt mig ta ett exempel. När man under 2002 gjorde den första bekämpningen hade man vid ett tillfälle 22 000 mygg i en myggfälla efter en natt. Man kan tänka: Hur mycket är 22 000 mygg? Jag kan tala om för miljöministern att 2 000 mygg är jobbigt, och är det 10 000 mygg i en myggfälla är det olidligt. Det här är alltså ett stort problem.

En annan fråga som är viktig att komma ihåg är varför staten ska vara med och bidra. Jo, staten har ett ansvar eftersom staten är den största enskilda producenten av mygg i det här området. Man innehar ca 45 procent av bekämpningsarealen och behöver såklart ta sitt ansvar för att det här ska fungera.

Det är också viktigt att titta på hur det historiskt sett har löst sig med ekonomin. Miljöminister Kjell Larsson var ute på besök och såg att det inte var hållbart utan att man måste hjälpa till. Han såg till att det kom igång, och han hade som princip att finansieringen skulle vara fifty-fifty. Mats Svegfors gjorde sedan en utredning om det här. Och man såg till att det fram till och med 2014 blev ett stöd på 4 miljoner per år.

När Karolina Skogs företrädare, Åsa Romson, tog vid minskades den statliga andelen med 25 procent, till 3 miljoner för 2015. Hon sa att vi får förlita oss lite grann på vädrets makter. Det blev tvärtom. Det blev så svåra problem att man i stället fick ge ett extratillskott på 5 miljoner.

Hur ser miljöministern på det? Är det inte dags att gå tillbaka till den ursprungliga tanken att finansieringen ska vara fifty-fifty, eftersom staten står för en stor del av produktionen genom att man äger marken inom Natura 2000 och har nationalparker?

Varje år har det stått i villkoret att man ska komma tillbaka med alternativa metoder. Vad är det egentligen miljöministern är ute efter? Vad är det hon ser framför sig? Det finns nämligen en metod som har lyfts fram två år i rad. Det är den så kallade SIT-metoden. Hur ser miljöministern på den metoden? Den har använts med framgång på andra ställen i världen. Och WTO har nyligen godkänt den som metod mot stickmyggor.

Hur ser ministern på finansieringen? Men jag undrar också hur hon ser på den alternativa metoden, som har efterfrågats år efter år.

Anf. 86 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att jag tycker att Mikael Oscarssons sätt att hantera andra människors tid inte är särskilt respektfull. Jag har som sagt besvarat exakt denna fråga vid ett tillfälle då Oscarsson inte dök upp. Men vi tar ändå diskussionen en gång till här. Jag kommer att säga samma sak som jag sa då. Jag sa det i inledningen och kommer att göra det igen, eftersom jag självklart inte har ändrat uppfattning sedan den gången jag var här i kammaren och debatterade frågan senast.

Jag upprepar att ansvaret för myggbekämpningsfrågor i huvudsak ligger regionalt. Varför är det så? Förklaringen är väldigt enkel. Det är nämligen där man har kunskapen om de faktorer som är viktiga för att kunna ha en effektiv bekämpning. Man kan området och problematiken och har följt den under många år.

Metoden att staten i stället ska engagera sig ned på detaljnivå, värdera vetenskapliga fakta och exakt bestämma vilka metoder som är bäst och att detta ska göras genom att jag gör ett enskilt besök i området är en konstig vändning. Anledningen till att besluten ska tas regionalt, till att länsstyrelserna är en viktig aktör, är att det är där kunskapen finns.

Det finns också samverkan mellan de länsstyrelser i olika delar av landet som har besvär med mygg. Men det är också viktigt att poängtera att förutsättningarna inom Sverige skiljer sig åt i de här frågorna. Man måste alltså ned lokalt för att verkligen hitta rätt metod.

Det är också bakgrunden till att både den här regeringen och den förra regeringen har varit tydliga med att man efterfrågar andra metoder, alternativa metoder – samtidigt som staten har tagit ett ansvar genom att man har sett till att det har funnits pengar för bekämpningen. Man ber dem som kan detta bäst, det vill säga ansvarig myndighet, Naturvårdsverket, som har sakkunskapen på en övergripande nivå, och ansvarig länsstyrelse, att

titta på detta, i stället för att vi ska sitta och göra den typen av val här i Stockholm.

Det är den ordningen vi tror på. Detta bör komma underifrån vad gäller val av metoder och utveckling av metoder. De ska komma från marken. Och staten har funnits med under en rad år nu, för att betala de kostnader som uppkommer när man har gjort dessa val.

Anf. 87 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! När det gäller att det skulle vara en konstig vändning med det regionala ansvaret är det självklart – det vet väl miljöministern – att det finns engagemang och att man satsar pengar. Det jag var ute efter var pengarna som har minskat.

Tydligen är miljöministern sur på mig för att jag inte kunde vara med i den förra debatten. Den var halv elva. Jag är tyvärr ensam förälder efter att min fru har gått bort. Jag kunde inte vara med. Men eftersom du gör en sådan sak av det, Karolina Skog, vill jag bara säga att du nog får räkna med fler debatter i frågan. Jag beklagar att det känns jobbigt att ta den här diskussionen en gång till. Men det kommer nog att bli fler.

Det här gäller en metod som WHO har godkänt. Och ni har bett om alternativa metoder. Slåtter och bete, som Miljödepartementet och Naturvårdsverket har tagit fram som långsiktiga hållbara lösningar, ger inte den reduktion av översvämningsmyggor som behövs för att människor och djur i området ska känna någon skillnad. Till exempel gjordes ett länsövergripande försök 1996 med älvängsslåtter. Det misslyckades totalt.

År 2013–2016 försökte Forshaga kommun, på inrådan av Naturvårdsverket, att med hjälp av buskröjning, betande av kor, fågelholkar, fladdermusholkar och gasfällor begränsa myggproblemen i Deje vid Klarälven. Det blev ett totalt misslyckande. Det har sedan beskrivits av Forshaga kommun.

Det var faktiskt ett seminarium här i Sveriges riksdag i måndags med Aldo Malavasi, som är chef för en avdelning inom IAEA i Wien som har utvecklat SIT mot stickmyggor. Även Jan Lundström, som är verksamhetsledare för Biologisk Myggkontroll, riksdagsledamöter och andra intresserade deltog i seminariet.

Mot bakgrund av att såväl IAEA som WHO förordar SIT som bekämpningsmetod mot stickmyggor tycker jag att det är märkligt om regeringen inte hakar på. Har man ett motstånd mot det? Det skulle vara intressant att klara ut det.

SIT-metoden borde tilltala miljöministern eftersom den har en avsevärd potential att minska behovet av att använda Vectobac G, som vid bekämpningen av översvämningsmyggor vid nedre Dalälven. Om Sverige blir först med att anpassa SIT-metoden till översvämningsmyggorna öppnar det för möjligheten att anpassa även för liknande arter i hela Europa. Sverige skulle kunna ta täten när det gäller utvecklingen av en metod som på sikt kan leda till ett kraftigt minskat beroende av bekämpningsmedel i Europa.

När frågan har tagits upp med Naturvårdsverket vill de inte prata om det. Det bemöts med tystnad. När det tas upp med Miljödepartementet vill de inte prata om det. Nu ger jag miljöministern möjligheten att på bästa talartid lägga ut texten. Vad är det egentligen som ligger bakom att man

Prot. 2016/17:133

31 augusti

Svar på
interpellationer

varje år ska komma med de alternativa metoderna? Vilka svar är det hon vill ha?

Forskningsledarna pekar, även med stöd av WHO, på SIT-metoden. Hur ser ministern på det här?

Anf. 88 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det blir en rundgång i resonemanget. Oscarsson verkar ha problem med att både nuvarande och föregående regering har, utöver att finansiera en specifik metod, efterfrågat att de som sitter på kunskapen om lokala förutsättningar också tittar på alternativa metoder. Sedan framhåller han just en sådan alternativ metod.

Är den så bra som Oscarsson framhåller är det lämpligtvis den som dessa aktörer lyfter fram när de ska rapportera till ansvarig myndighet, vilket är Naturvårdsverket. Det är den myndighet som har sakkunskap att göra en bedömning.

Detta vill jag också vara väldigt tydlig med. Jag vågar påstå att Oscarsson inte på något sätt är rätt person att bedöma vilken av dessa metoder som är bäst. Jag själv är det definitivt inte. Det är helt enkelt inte en roll för politiker att välja bekämpningsmetod i en specifik del. Detta ska självklart sakkunniga göra.

Regeringen har tydligt pekat på att Naturvårdsverket har rollen att följa forskningsläget och agera. Finner de att det finns en ny metod som behöver regeringens godkännande för att kunna tillämpas i Sverige kommer de att lägga fram ett sådant förslag för regeringen. Då blir det en fråga för oss.

Både denna och den förra regeringen har varit väldigt tydliga med att detta arbete är ett regionalt ansvar och att valet av bekämpningsmetoder är en fråga för våra fackmyndigheter, som har sakkunskap. Detta är en princip som vi vidhåller.

Man gör inte människorna i de områden som är drabbade en tjänst om man gör detta till en fråga som vi i Regeringskansliet eller riksdagen ska avgöra. Här har vi helt enkelt inte den fackliga sakkunskapen.

Anf. 89 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret! Miljöministern tycker att det blir rundgång. Själv kan jag tycka att regeringen står för den riktiga rundgången när den efterfrågar alternativa metoder. När den får svar tar den inte till sig det hela. De som har gjort bekämpningen har ju faktiskt föreslagit denna metod. Även WTO är med på och rekommenderar den nu.

Jag säger inte att det är precis så här vi ska göra, utan jag har talat mig varm för att detta är en viktig sak för att man ska kunna leva, bo och verka som enskild och som företagare i den här bygden. Det finns en metod, Vectobac G, som fungerar men som regeringen tyvärr har dragit ned stödet till. Det fanns en ersättningsnivå på fifty-fifty, som man borde hålla fast vid.

Jag har också påpekat att regeringen vill att det ska finnas alternativa metoder. Jag har visat på att man tittar på slåtter och bete. Det är trevligt, och jag är jättemycket för detta, men det verkar inte ge de resultat som behövs för att kunna vara ett alternativ till Vectobac G.

Vad jag var inne på när vi hade ett seminarium här i riksdagen i måndags var att detta skulle kunna bli en lyckad kombination. Det finns ett förslag om en pilotstudie för att testa om metoden fungerar mot stickmygg

i ett område vid Huddunge. Det var förresten där man gjorde den stora mätningen då man fick 22 000 mygg i en myggfälla. Tack vare bekämpning fick man ned det till nära noll.

Frågan är var rundgången egentligen finns. Kan regeringen och ministern tänka sig att vara med på att stötta ett pilotprojekt på detta vis?

Prot. 2016/17:133
31 augusti

Svar på
interpellationer

Anf. 90 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Oscarsson säger att han inte har tagit ställning eller förordar specifika metoder. Men när jag läser hans interpellation ser jag att det där är väldigt detaljerat vilka metoder som ska prövas av vilka aktörer och på vilka ställen i landet. Sådana uppgifter har vi överlämnat till våra myndigheter. Det är så vi styr landet.

Anledningen till att jag inte svarar på vad jag tycker om olika metoder är att jag inte har vare sig uppdraget eller sakkunskapen att avgöra frågan. Detta har vi heller inte på Miljödepartementet.

Naturvårdsverket är utpekat som den myndighet som ska följa forskningsläget. Det är den myndighet som får de rapporter som följer upp de satsningar som görs på olika försök med olika metoder samt det internationella forskningsläget. Om det framkom intressanta resultat vid ett riksdagsseminarium föreslår jag att ni överlämnar det till Naturvårdsverket, som är den myndighet som kan granska det hela och kan ta det vidare.

Finner de en ny metod som de ser behöver regeringens godkännande för att kunna tillämpas kommer de att lämna över ett sådant förslag till regeringen. Då blir det en fråga som vi kommer att ta ställning till.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 30 Svar på interpellation 2016/17:572 om grön rehabilitering

Anf. 91 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Cassandra Sundin har frågat socialförsäkringsministern om regeringen avser att verka för att verksamheter och projekt inom området grön rehabilitering ska få ökade resurser och därmed uppmuntra nya initiativ. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Inledningsvis anser regeringen att staten har ett ansvar att skapa förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv. Riksdagen har fastställt det övergripande målet för friluftslivspolitik, och tio mätbara mål för friluftslivet har beslutats av regeringen och redovisats till riksdagen. Dessa mål omfattar bland annat Friluftsliv för god folkhälsa samt Ett rikt friluftsliv i skolan, där det sistnämnda fokuserar på barn och unga. Jag konstaterar att verksamhet som riktar sig till barn och unga med olika former av ohälsa eller utanförskap bör ingå i dessa mål.

Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv fortsatt bör utvecklas. Tillgång till friluftsliv är centralt för att nå flera av miljökvalitetsmålen inklusive generationsmålet. En rik tillgång och mångfald på natur, allemansrätten, individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv i alla delar av landet.

Vistelse i naturen bidrar till att nå det övergripande folkhälsomålet att skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor. Alla ska ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund, oavsett funktionshinder, ohälsa eller utanförskap.

Friluftorganisationernas verksamhet är mycket viktig för möjligheten att bedriva friluftsliv i Sverige. Därför är det också en angelägenhet för staten att stödja organisationer och enskilda i friluftsarbetet. I Sverige företräds de ideella friluftorganisationerna av paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv, som också fördelar och betalar ut statsbidrag till sina medlemsorganisationer. Svenskt Friluftsliv samlar nära 2 miljoner medlemmar från 25 olika ideella friluftorganisationer, där ungefär 300 000 av medlemmarna är barn och unga.

Från och med 2016 höjde regeringen anslaget 13:4 Stöd till friluftorganisationer med 20 miljoner kronor per år till nära 48 miljoner per år. Syftet med höjningen är att stärka friluftorganisationernas möjligheter att ge stöd till verksamheter som bland annat har barn och ungdomar som målgrupp. Här ingår också stöd till skolans verksamheter med friluftsdagar och utomhuspedagogik samt satsningar på utevistelse för barn och unga, naturkontakt, information, fysisk aktivitet, mångfald och integration. Verksamheter som berör barn och unga har prioriterats under många år.

Cassandra Sundin beskriver i sin fråga verksamheten Äventyrliga dagen, som finansieras av donationer och bidrag samt stöd från Friluftsförbundet och sponsorer. Denna verksamhet vänder sig till ungdomar som på något sätt har eller haft en tuff och kämpig vardag och ger dem möjlighet att ta sig ut i naturen på ett äventyr som sträcker sig över ett helt dygn.

Regeringen anser att denna verksamhet är ett av många goda exempel på hur friluftorganisationerna kan bidra till förbättrad hälsa för människor genom att skapa möjligheter till friluftsliv. Friluftsförbundet är en av de organisationer som får störst bidrag årligen från anslag 13:4, både till organisationens verksamhet i stort och till specifika projekt.

Regeringen avser att fortsätta att utveckla politiken, följa upp målen och se över åtgärder för att nå målen. Regeringen avser också att följa upp effekten av de höjda statsbidragen till friluftorganisationerna. Regeringen anser att det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen.

I detta arbete är barn och ungdomar även fortsatt en prioriterad grupp.

Anf. 92 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Herr talman! Jag får börja med att tacka ministern så mycket för svaret.

Naturen spelar en otroligt viktig roll när det gäller folkhälsa och rehabilitering. Genom att tillgängliggöra och öppna för fler kan rehabilitering med och i naturen nyttjas ur flera aspekter. Men det handlar också om miljömedvetenheten och om barns och ungas positiva upplevelser av naturen. Det man lär sig och är med om som liten värnar man ofta om som vuxen.

Precis som ministern säger är friluftorganisationernas verksamheter otroligt viktiga. Även om regeringen har höjt anslaget något har Svenskt Friluftsliv uttryckt att man behöver mer för att nå alla mål. Hur ser ministern på det? Kommer det att finnas utrymme för en ny anslagshöjning framöver?

Anf. 93 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag tackar så mycket för en viktig debatt. Det är viktigt att vi pratar om de friluftspolitiska målen, om huruvida vi ser ut att klara dem och om vad som händer. Jag vill upprepa att den ökning av stödet till friluftorganisationer som vi har gjort var från 28 miljoner till 48 miljoner. Det är en väldigt kraftig ökning.

Jag har fått förmånen att träffa flera av medlemsorganisationerna inom Svenskt Friluftsliv, och jag ser exempel på vad de gör med de här pengarna. Lite anekdotiskt: En av de saker de gör är att vända sig till skolor och stötta deras arbete med att få ut barn i naturen. Svenskt Friluftsliv hjälper sina medlemsorganisationer att nå nya grupper och ”öppna upp”. Det är ofta verksamheter som inte kräver att man är medlem, utan det kan vara öppet – en specifik dag kan man dyka upp ganska spontant. Det tror jag är väldigt viktigt, inte minst för barn i utanförskap, där medlemskapet annars kan vara en tröskel.

Fokus nu måste vara att vi följer utvecklingen med de nya pengar som har kommit. Vilken verksamhet blir det? I vilken mån bidrar den verksamheten till att nå de mål som riksdagen har satt upp? Vi måste låta det gå ett tag innan vi fattar nya beslut om eventuella ännu större tillskott.

Anf. 94 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Herr talman! Det är såklart glädjande att det är en höjning. Det är klart att vi ska se hurdan utvecklingen blir i och med anslagshöjningen. Men samtidigt måste man också titta på vad organisationerna själva behöver i dagsläget, enligt vad de hittills har uttryckt. Svenskt Friluftsliv har i sina rapporter presenterat både vad de gör och vad de har som ambition att göra framöver. Med tanke på de här verksamheternas viktiga arbete på så många olika områden är det viktigt att man prioriterar medel till detta, inte minst ur folkhälsoperspektivet. Jag har pratat mycket med generalsekretären för Svenskt Friluftsliv. De är tacksamma för en höjning, men samtidigt har de ännu större mål än vad den höjningen i dagsläget räcker till.

Anf. 95 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Även jag har haft flera diskussioner med organisationen Svenskt Friluftsliv, dels för att följa upp vad som händer med pengarna, dels för att se hur det ser ut i arbetet med de friluftspolitiska målen. I de diskussionerna är det tydligt att anslagen är en viktig del men att det också handlar om flera andra delar.

En del är att det behövs infrastruktur ute för att man ska kunna bedriva verksamheten. Där är de tillskott som regeringen gjort till drift och underhåll och skydd av natur väldigt viktiga. Det handlar om att upprusta leder och skydd men också om väldigt basala saker som att upprusta toaletter och se till att de är handikappanpassade. Det kan vara en väldigt viktig förutsättning för en förening som ska ta ut barn, inte minst barn som är ovana vid att vara i naturen.

Svenskt Friluftsliv är även involverat i den diskussion som förs kring att öka barnens rörlighet under skoltid och inspirera till rörligheten under skoldagen. Det handlar inte bara om anslag utan även om att engagera den kunskap som finns inom organisationen i flera olika delar men också skapa förutsättningar i form av infrastruktur för att man ska kunna växa.

Anf. 96 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Herr talman! Jag håller med om det. Det är jätteviktiga delar i de här frågorna. Jag får tacka ministern så mycket för svaret. Jag ser fram emot hur utvecklingen kommer att ske på området.

Anf. 97 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att jag är väldigt glad för att det finns ett stort engagemang i Svenskt Friluftsliv. Det är fråga om stora organisationer med många medlemmar som gör mycket nytta för folkhälsan och livskvaliteten och möjliggör för många svenskar att förverkliga sin kärlek till den svenska naturen. Jag är väldigt glad att få diskutera det här i riksdagen, som har fastslagit de viktiga friluftspolitiska målen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 31 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:198 Utökat sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring

2016/17:209 En utvidgad möjlighet till uteslutning av advokater

2016/17:210 Ekonomiskt partnerskapsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och de avtalsslutande SADC-staterna, å andra sidan.

2016/17:214 Effektivare lagstiftning mot vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte

2016/17:215 Sveriges sjöterritorium och maritima zoner

2016/17:216 Åldersdifferentierat underhållstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar

2016/17:217 Genomförande av ändringar i förnybartdirektivet – ILUC

2016/17:218 Nya regler om bevisinhämtning inom EU

2016/17:220 Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

Skrivelser

2016/17:196 Sveriges samlade politik för internationell civil och militär krishantering

2016/17:213 Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *onsdagen den 27 september*.

EU-dokument

KOM(2017) 276 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer vad gäller vissa bestämmelser om fordonsbeskattning

KOM(2017) 331 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland

KOM(2017) 335 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang

KOM(2017) 343 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk privat pensionsprodukt (PEPP)

KOM(2017) 344 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer för att komplettera och stödja det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris-TCN-systemet) och om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011

KOM(2017) 352 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, om ändring av förordning (EG) nr 1987/2006 och rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av förordning (EU) nr 1077/2011

KOM(2017) 358 Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser

KOM(2017) 385 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1295/2013 för etablering av programmet Kreativa Europa (2014–2020)

§ 32 Kammaren åtskildes kl. 16.35.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 22 anf. 37 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 28 anf. 81 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om förändring i regeringens sammansättning	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 4 Avsägelse.....	2
§ 5 Anmälan om ersättare för statsråd	2
§ 6 Anmälan om ersättare.....	2
§ 7 Anmälan om kompletteringsval	3
§ 8 Anmälan om ordförande i EU-nämnden.....	4
§ 9 Anmälan om gruppledare för partigrupp	4
§ 10 Anmälan om interpellationer	4
§ 11 Anmälan om skriftliga frågor och svar	4
§ 12 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer	4
§ 13 Anmälan om uteblivna svar på skriftliga frågor	5
§ 14 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	5
§ 15 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	6
§ 16 Anmälan om faktagpromemorior	7
§ 17 Ärenden för hänvisning till utskott	8
§ 18 Svar på interpellationerna 2016/17:472 och 495 om Saudi Arabien i FN:s kvinnokommission	9
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
Anf. 2 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	10
Anf. 3 SOFIA FÖLSTER (M).....	11
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
Anf. 5 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	13
Anf. 6 SOFIA FÖLSTER (M).....	14
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
Anf. 8 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	16
Anf. 9 SOFIA FÖLSTER (M).....	16
Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	17
§ 19 Svar på interpellationerna 2016/17:476 och 489 om situationen i Venezuela.....	18
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	18
Anf. 12 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	19
Anf. 13 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	20
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
Anf. 15 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	22
Anf. 16 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	23
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	24
Anf. 18 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	24
Anf. 19 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	25
Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	25
§ 20 Svar på interpellation 2016/17:500 om omröstningen om Unesceresolution nr 30	26
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	26
Anf. 22 KARIN ENSTRÖM (M).....	27
Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	28

Anf. 24	KARIN ENSTRÖM (M)	29
Anf. 25	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30
Anf. 26	KARIN ENSTRÖM (M)	30
Anf. 27	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	31
§ 21	Svar på interpellation 2016/17:506 om	
	kemvapenattacken mot civila i Syrien	31
Anf. 28	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	31
Anf. 29	KARIN ENSTRÖM (M)	32
Anf. 30	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	33
Anf. 31	KARIN ENSTRÖM (M)	34
Anf. 32	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	35
Anf. 33	KARIN ENSTRÖM (M)	36
Anf. 34	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	36
§ 22	Svar på interpellation 2016/17:537 om stöd till	
	Somaliland	36
Anf. 35	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	36
Anf. 36	MARKUS WIECHEL (SD)	37
Anf. 37	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	38
Anf. 38	MARKUS WIECHEL (SD)	38
Anf. 39	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	39
Anf. 40	MARKUS WIECHEL (SD)	39
Anf. 41	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	39
§ 23	Svar på interpellation 2016/17:551 om skattebefrielse för	
	höginblandade biobränslen	40
Anf. 42	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
Anf. 43	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	40
Anf. 44	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
Anf. 45	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	42
Anf. 46	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	43
Anf. 47	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	43
Anf. 48	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	44
§ 24	Svar på interpellation 2016/17:585 om finanspolitikens	
	effekter på bostadsmarknaden	44
Anf. 49	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	44
Anf. 50	CAROLINE SZYBER (KD)	45
Anf. 51	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	46
Anf. 52	CAROLINE SZYBER (KD)	46
Anf. 53	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	47
Anf. 54	CAROLINE SZYBER (KD)	48
Anf. 55	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	48
§ 25	Svar på interpellation 2016/17:579 om betalningsmedel	49
Anf. 56	Statsrådet PER BOLUND (MP)	49

Anf. 57 HANS ROTHENBERG (M).....	50
Anf. 58 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	51
Anf. 59 HANS ROTHENBERG (M).....	52
Anf. 60 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	53
Anf. 61 HANS ROTHENBERG (M).....	54
Anf. 62 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	55
§ 26 Svar på interpellation 2016/17:577 om kommuners köp av bostadsrätter	55
Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	55
Anf. 64 ROGER HEDLUND (SD)	56
Anf. 65 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	57
Anf. 66 ROGER HEDLUND (SD)	58
Anf. 67 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	58
Anf. 68 ROGER HEDLUND (SD)	59
Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	59
§ 27 Svar på interpellation 2016/17:581 om företagskonkurser i byggbranschen.....	60
Anf. 70 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	60
Anf. 71 HANS ROTHENBERG (M).....	60
Anf. 72 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	61
Anf. 73 HANS ROTHENBERG (M).....	62
Anf. 74 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	63
Anf. 75 HANS ROTHENBERG (M).....	63
Anf. 76 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	64
§ 28 Svar på interpellation 2016/17:523 om översyn av artskyddsförordningen.....	64
Anf. 77 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	64
Anf. 78 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	65
Anf. 79 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	66
Anf. 80 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	67
Anf. 81 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	68
Anf. 82 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	69
Anf. 83 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	70
§ 29 Svar på interpellation 2016/17:553 om myggbekämpning vid nedre Dalälven	71
Anf. 84 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	71
Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD)	71
Anf. 86 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	72
Anf. 87 MIKAEL OSCARSSON (KD)	73
Anf. 88 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	74
Anf. 89 MIKAEL OSCARSSON (KD)	74
Anf. 90 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	75
§ 30 Svar på interpellation 2016/17:572 om grön rehabilitering.....	75
Anf. 91 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	75
Anf. 92 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	76
Anf. 93 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	77
Anf. 94 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	77
Anf. 95 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	77
Anf. 96 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	78

Anf. 97 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	78	Prot. 2016/17:133
§ 31 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	78	31 augusti
§ 32 Kammaren åtskildes kl. 16.35.....	79	-----